

341

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

541

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW : SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
ZAGADNIENIA KOMUNIKACYJNE	1441	CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1460
Przemówienie Pana Ministra Komunikacji Płk. Juliusza Ułrycha		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1461
NOWE METODY EKSPLOATACJI KOLEI — B. K.	1444	KRONIKA TYGODNIOWA:	
KRONIKA GOSPODARCZA:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1462
Akcja pomocy zimowej bezrobotnym		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1462
Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU	1451	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ:		PIENIĄDZ I KREDYT	1463
GÓRNICTWÓ WĘGLOWE	1452	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH .	1463
HUTNICTWÓ	1454	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
ROLNICTWÓ	1454	KRONIKA ZAGRANICZNA:¹⁾	
Nowa forma kredytu dla rolnictwa — H. O.		OGÓLNE	1464
HANDEL:		RUMUNIA	1465
Ogólnopolski Kongres Kupiectwa Chrześcijańskiego		WĘGRY	1465
HANDEL WEWNĘTRZNY	1457	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1466
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1459		
RYNEK AKCYJNY	1460		

ZAGADNIENIA KOMUNIKACYJNE

PRZEMÓWIENIE PANA MINISTRA KOMUNIKACJI PŁK. JULIUSZA ULRYCHA¹⁾

MINISTER Komunikacji skupia w swoim ręku cztery komunikacje: lotniczą, kolejową, drogową i wodną, przy czym tę ostatnią tylko w zakresie żeglugi śródlądowej. Idea kollaboracji tych komunikacyj jest przedmiotem żywych studiów tak w Ministerstwie Komunikacji, jak i w Państwowej Radzie Komunikacyjnej, która posiada specjalny Komitet Koordynacji Przewozów Kolejowych, Samochodowych, Wodnych i Lotniczych. Już na posiedzeniu Państwowej Rady Komunikacyjnej dałem wyraz przekonaniu, że polityka komunikacyjna stanowi i musi stanowić jedną całość. Nie może być mowy o polityce komunikacyjnej tylko w zakresie kolei lub tylko

w zakresie dróg kołowych. Polityka komunikacyjna — to koleje, drogi kołowe, drogi wodne i lotnictwo, razem wzięte.

Wzajemny stosunek pomiędzy poszczególnymi rodzajami komunikacji musi być przedmiotem dokładnych rozważań, boć przecież ze stanowiska gospodarczego jest rzeczą obojętną, jaki środek komunikacyjny dostarczył towar do rąk odbiorcy. Chodzi o to, aby koszty przewozu, czas przewozu, oraz sposób przewozu złożyły się na pojęcie taniego i sprawnego transportu. Wiemy wszyscy, że dobra sieć komunikacyjna obniża koszty produkcji i zwiększa jej rentowność, że koszty transportu wchodzą zarówno w skład kosztów produkcji, jak i wymiany. Rozbudowanie i udoskonalenie sieci komunikacyjnej podnosi dochód społeczny zarówno przez wzmocnienie produkcji i kon-

¹⁾ Wygłoszone na konferencji prasowej z okazji zwiedzania węzła warszawskiego w dn. 6/XI 1937 r.

sumcji, jak i przez usunięcie strat, ponoszonych przy złym systemie transportu, wiemy wreszcie, że zaspakajanie potrzeb komunikacyjnych—to podstawowy obowiązek i zasadniczy atrybut nowoczesnego państwa.

Najnowocześniejszym środkiem przewozu jest samolot. Lotnictwo polskie, na którym nie ciąży zaniedbania z czasów niewoli—jak to ma miejsce przy innych środkach transportu—rozwija się pomyślnie.

Komunikacja powietrzna posiada doniosłe znaczenie dla rozwoju stosunków gospodarczych i politycznych świata. W niedługim czasie komunikacja powietrzna, w odróżnieniu od środków komunikacji wodnych lub lądowych, stanowić będzie jeden wielki integralny system, obejmujący całą kulę ziemską.

Polska docenia rolę i znaczenie komunikacji lotniczej, zgodnie zatem z charakterem komunikacji powietrznej, która może jedynie rozwijać się na skalę międzynarodową, rozbudowaliśmy sieć naszą początkowo w Europie, a w bieżącym roku przekroczyliśmy jej granice. Sieć ta, rozbudowywana przez szereg lat, zasięgiem swym obejmuje obecnie 8 państw Wschodniej i Środkowej Europy: Finlandię, Estonię, Łotwę, Niemcy, Rumunię, Bułgarię i Grecję, oraz przekracza granice Europy i dociera na Bliski Wschód przez Rodos do Palestyny. Sieć ta wynosi obecnie ok. 5 700 km. Jej głównym elementem jest wielki szlak południe—północ, który dobiegając z Palestyny do Warszawy rozwidła się tu w 2 kierunkach: na Gdynię i na państwa bałtyckie aż do Finlandii. Na sieci tej samoloty nasze wykonają w b. r. ok. 2 miln. km—wobec 1 650 000 km, wykonanych w 1936 r.

Dalsze zadania, jakie stoją przed Polską—to:

a) połączenie Polski własnymi liniami ze wszystkimi największymi bazami wypadowymi transkontynentalnymi i transoceanicznymi oraz wkroczenie na te szlaki,

b) przeprowadzenie przez Polskę szlaków tranzytowych.

Naturalne warunki geograficzne, interesy gospodarcze naszych sąsiadów oraz krystalizujący się światowy system komunikacji lotniczej wskazują, że przez Polskę przebiegać powinny wielkie kontynentalne lotnicze szlaki tranzytowe.

Główny ciężar przewozów spoczywa na Polskich Kolejach Państwowych, największym w Polsce przedsiębiorstwie, którego majątek obliczony jest na sumę zł 8½ miln. Liczba pracowników, zatrudnionych na P. K. P., w dn. 1/X b. r. wynosiła 213 tys., w tym etatowych i stałych—wraz z praktykantami i kontraktowymi—131 tys., czasowych—43 tys., sezonowych—39 tysięcy.

Odziedziczyliśmy po okupantach sieć kolejową kompletnie działaniami wojennymi zdewastowaną i zniszczoną, zresztą zbyt słabo rozwiniętą i niedostosowaną co do swego układu do nowych potrzeb. Zniszczenia były zwłaszcza na Wschodzie tak wielkie, że prawie wszystkie mosty i inne budowle zostały zrujnowane i wymagały zastąpienia prowizoriami. Na inwestycje i na odbudowę Polskich Kolei Państwowych wydatkowano od 1924 r., tj. od chwili ustabilizowania waluty, do 1936 r. łącznie zł 1 372 500 000, w tym na odbudowę zniszczeń wojennych zł 65·5 miln., na budowę nowych kolei—zł 306·7 miln., na inne inwestycje budowlane ok. zł 628·6 miln. i na tabor ok. zł 371·6 miln. Od 1918 r. do obecnej chwili wybudowano i oddano do ruchu ok. 1 742 km nowych li-

nij kolejowych, wobec czego długość znajdujących się obecnie w eksploatacji normalnotorowych kolei w Polsce wynosi 18 384 km, z czego szlaków dwutorowych jest 5 389 km.

W październiku b. r. przebiegało w Polsce przeciętnie dziennie 2 400 par pociągów pasażerskich i 2 118 par pociągów towarowych w dni robocze.

Kolej, jako konsument, zakupuje w b. r. materiałów ponad zł 300 miln. Zakupy te są wykonywane prawie wyłącznie w kraju, tylko nieznaczna ich część na sumę ok. zł 1½ miln. dokonywana jest z konieczności na rynkach zagranicznych.

Przewozy w b. r. kształtują się pomyślnie—tak w ruchu osobowym, jak i towarowym. W okresie pierwszych 7 miesięcy b. r. przewieźliśmy 116 miln. osób. Wzrost w stosunku do ub. r. wynosi ok. 25%. Wpływy wzrosły w tym czasie o 9%. Towarów w tym samym okresie przewieźliśmy 33 miln. ton; wzrost wynosi ok. 30%; wpływy z przewozu towarów zwiększyły się o 21%. Wzmagający się wzrost przewozów, gospodarcze potrzeby Państwa oraz postulaty obrony kraju stawiają Polskim Kolejom Państwowym coraz to większe wymagania—zarówno co do szybkości, regularności i punktualności w ruchu, jak i jego wygody oraz bezpieczeństwa. Sprostać tym zadaniom P. K. P. będą mogły tylko przez wprowadzenie na swych liniach coraz to nowocześniejszych udoskonaleń technicznych oraz przez rozbudowę swej sieci kolejowej i stacyj węzłowych, które w znacznej mierze nie są przystosowane do obecnych warunków ruchu i których ciasnota oraz zbyt szczupła ilość i niedostateczna długość użytkowa torów stanowią poważną przeszkodę na drodze usprawnienia ruchu kolejowego.

Wobec zmienionych po wojnie warunków ruchu oraz zmiany kierunków przewozów niektóre linie kolejowe o charakterze drugorzędnym i znaczenia miejscowego, wybudowane w okresie przedwojennym, nabrały obecnie charakteru linii pierwszorzędnych. Prócz tego zwiększenie rozmiarów ruchu, szybkości pociągów, siły pociągowej parowozów, a w związku z tym długości składów pociągów—wywołuje potrzebę przebudowy szeregu istniejących linii, polegających na wydłużeniu i zwiększeniu ilości torów stacyjnych, budowie dodatkowych stacyj i mijanek, wzmocnieniu i modernizacji urządzeń stacyjnych itd. Ponadto niektóre linie kolejowe zyskały tak ważne znaczenie w zmienionych warunkach powojennych, że przelotność ich musi być zwiększona przez budowę drugich torów. Poza będącą na ukończeniu budową drugiego toru na linii Kutno—Toruń i Krasne—Zdołbunów konieczne jest ułożenie ok. 340 km drugich torów na liniach: Kutno—Poznań, Widzew—Kutno, Otwock—Dęblin, Mysłowice—Szczakowa, Pszczyna—Dziedzice.

Przy studiach naszej sieci kolejowej szczególnie uwagę zwrócić należy na sprawę tranzytu. Geograficznie terytorium Polski jest predystynowane do dużego tranzytu zarówno w kierunku wschód—zachód jak i północ—południe. Zadania tego jednak na razie nie możemy spełniać w całej rozciągłości, bowiem polityka autarkii gospodarczej naszych największych sąsiadów nie dostarcza nam przewozów tranzytowych. To też czynione są wysiłki celem zdobycia tranzytu w tym kierunku, gdzie powstają największe możliwości, tj. w kierunku południe—północ. Poczynając od roku 1932, wskutek układu stosunków politycznych pomiędzy Niemcami i Z. S. R. R. straciliśmy tranzyt Z. S. R. R.—Niemcy, a w 1936 r. w znacznej mierze

ze znanych powodów tranzyt wschodnio-pruski. Jednakże zawdzięczając celowej polityce taryfowej oraz wyteżonej pracy placówek naszych za granicą (Praga, Wiedeń, Budapeszt i Bukareszt) oraz uregulowaniu sprawy tranzytu przez Pomorze, powracamy do poziomu ok. 5½ miln. ton tranzytu rocznie, tj. do najwyższego dotychczas osiągniętego poziomu w roku 1929. Biorąc jednak pod uwagę, że obecny stan rzeczy w zakresie handlu międzynarodowego i stosunków politycznych może ulec zmianie i geograficzne korzyści tranzytowe Polski mogą nabrać ich pełnego waloru — należy być przygotowanym do sprawnego wykonania zadań tranzytowych z możliwością najpełniejszego ich wykorzystania. Dlatego, projektując budowę nowych linii, uwzględniamy w swoich studiach warunki tranzytu.

Oczywiście, współpraca Rządu w zakresie budowy nowych linii z produkcją i aparatem gospodarczym kraju jest w całej pełni stosowana. Na tle istniejącej sieci naszej kolei narzuca się konieczność budowy następujących linii: dla kierunku tranzytu wschód—zachód: odcinek Ostrołęka—Mława na północ od Warszawy, odcinek Skierniewice—Łuków na południe od Warszawy oraz ważna również dla ruchu wewnętrznego magistrala Śląsk—Wołyń. Dla kierunku tranzytu południe—północ (porty) posiadamy już magistralę Śląsk—Gdynia. Dla rozszerzenia zasięgu tranzytu nasuwa się konieczność przebudowy linii Lwów—Bełżec—Lublin. W kierunku z północy na południe uwzględnić należy Radom—Ostrowiec i Tarnobrzeg—Rzeszów oraz Wołkowysk—Kamień Koszyrski.

Na polskiej sieci kolejowej specjalne miejsce zajmuje węzeł kolejowy warszawski. Węzeł kolejowy warszawski zawdzięcza swoje wyjątkowe znaczenie na sieci kolejowej P. K. P. nie tylko temu, że Warszawa jest stolicą Państwa i miastem o milionowej ludności, lecz także i swemu położeniu na skrzyżowaniu najważniejszych magistrali kolejowych, łączących Zachodnią Europę ze Wschodnią oraz obszary przyległe do morza Czarnego z portami morza Bałtyckiego. Dziesięć głównych linii zbiega się w węźle warszawskim; umożliwiają one tranzyt przez Polskę we wszystkich kierunkach — tak w ruchu wewnętrznym, jak i międzynarodowym. O natężeniu ruchu pociągów pasażerskich, przechodzących przez linię średnicową, świadczy liczba 5 740 par w miesiącu październiku, co wypadło dziennie przeciętnie 191 par. Jeśli więc uwzględnić przysły rozwój Polski i jej stolicy, to nic dziwnego, że węzeł kolejowy warszawski staje się molochem, pochłaniającym olbrzymie, jak na polskie stosunki, sumy. Na same roboty budowlane w węźle warszawskim wydano dotychczas ok. zł 150 miln., na elektryfikację i zakup taboru elektrycznego ok. zł 80 miln. Razem więc przetrwał węzeł warszawski do chwili obecnej zł 230 miln.

Referat mój nie byłby kompletny, gdybym choć w kilku słowach nie dotknął problemu dróg kołowych i motoryzacji.

Pomijam zaś zagadnienie dróg wodnych, gdyż były one Panom częściowo naświetlone w referacie Pana Ministra Piaseckiego w Mościcach.

Sprawa motoryzacji niewątpliwie ruszyła z martwego punktu: świadczy o tym liczba 7 730 nowych pojazdów mechanicznych, w czym 5 579 nowych samochodów.

W zakresie samochodowego ruchu osobowego polityka komunikacyjna zmierza do koncentracji przed-

siębiorstw na poszczególnych liniach, aby w ten sposób wytworzyć silniejsze finansowo, a tym samym zdolniejsze do zaspokojenia potrzeb komunikacyjnych przedsiębiorstwa. Również P. K. P. prowadzą osobowy ruch samochodowy we własnym zakresie. Akcja ta rozwija się pomyślnie pod względem finansowym i cieszy się dużą frekwencją publiczności, dając najwyższy w naszych warunkach poziom regularności, bezpieczeństwa i komfortu. Przez stworzenie państwowej komunikacji samochodowej powstała podwalina koordynacji pracy pomiędzy koleją i samochodem, której celem powinno być danie najwłaściwszego i najekonomiczniejszego w każdych okolicznościach środka przewozu w warunkach najdogodniejszych dla klienta pod względem przewozu jak i ceny. Jesteśmy w trakcie organizowania połączeń kolejowo-samochodowych z ważniejszymi miejscowościami o znaczeniu turystycznym (np. Szczawnica, Busko, Kosów, Kutry) oraz wprowadzenia dla pasażerów ułatwień, polegających na wykonywaniu przewozów koleją i samochodem za jednym biletem od miejsca wyjazdu do miejsca przeznaczenia. Dobre wyniki w zakresie ruchu osobowego zachęcają do podjęcia tej samej akcji w zakresie ruchu towarowego.

Obserwując pilnie sytuację, panującą w tym względzie w państwach zachodnio-europejskich, celem wykorzystania tamtejszych doświadczeń, zamierzamy już w przyszłym roku użytkować samochód wszędzie tam, gdzie może on z lepszym wynikiem zastąpić koleję lub ją uzupełnić. Normalizacja stosunków w pracy pomiędzy koleją i zarobkowym samochodem ciężarowym zapoczątkowana została w czerwcu ub. r. na razie jednostronną ofiarą kolei w postaci skasowania taryf, mających na celu zwalczanie konkurencji samochodowej. Oprócz tego na 2 lata zliberalizowano system koncesyjny. Posunięcia te zmierzają do finansowego wzmocnienia i ugruntowania przedsiębiorstw samochodowych.

Poza tym kolej przyczynia się do rozwoju motoryzacji przez stosowanie bardzo niskich, deficytowych, taryf przy przewozie wszelkich materiałów do budowy dróg.

Ruch motoryzacyjny jest związany organicznie z ulepszeniem naszej sieci drogowej. Rzucę tu kilka liczb. Wybudowaliśmy ok. 16 tys. km nowych dróg, powiększając ogólną długość dróg z 45 tys. km do 61 tys. km, czyli o 30%. Wybudowaliśmy szereg nowych szlaków, przeważnie na ziemiach wschodnich. Wystarczy zaznaczyć, że na przykład na terenie woj. wileńskiego po wyjściu okupantów było zaledwie 400 km dróg o nawierzchni twardej, teraz mamy 2 tys. km. Wybudowaliśmy ok. 2 tys. km dróg kostkowych, betonowych i cementowych. Uporządkowane zostały węzły drogowe: warszawski i łódzki, porządkujemy węzły: krakowski, lwowski i poznański. Za kilka dni oddamy połączenie Warszawa—Łódź. Na ukończeniu jest budowa traktu Warszawa—Łódź—Kalisz. W przyszłym roku oddamy do ruchu trakt Warszawa—Piotrków—Częstochowa—Katowice. W budowie jest trakt Warszawa—Kraków—Zakopane, Warszawa—Poznań i Warszawa—Lwów. Wykonano i oddano do użytku połączenia: Kraków—Katowice, Łódź—Piotrków, Łódź—Tomaszów, Łódź—Pabianice—Sieradz i szereg innych. Ulepszono wielką ilość dróg przelotowych w granicach miast. Dwa słowa o mostach. Prawie wszystkie mosty w czasie wojny były zburzone. Po wojnie zostały one odbudowane — początkowo jako mosty czasowe drewniane, później przystąpiono do

budowy mostów stałych. W ostatnich 5 latach zostało oddanych do użytku 5 mostów przez rzekę Wisłę.

Na zakończenie—słów kilka o naszym technicznym przygotowaniu, to znaczy o personelu. Posiadamy zastrępy młodych inżynierów i techników, którzy w budownictwie lotniczym, kolejowym, drogowym i wodnym nie ustępują inżynierom i technikom zachodnio-europejskim. Sprawność nasza organizacyjna jest niewątpliwie coraz większa, a zdolność do prawidłowego wykonywania coraz bardziej rozległych progra-

mów inwestycyjnych z każdym rokiem wzrasta. To też i postępy będą z roku na rok większe.

Polska Niepodległa w zakresie komunikacji w okresie swojej wolności zrobiła więcej niż rządy zaborcze w okresie lat kilkudziesięciu. Jestem przekonany, że kraju naszego za lat kilkanaście pod względem komunikacyjnym—jak zresztą i pod innymi względami—sami nie poznamy.

Trzeba tylko konsekwentnie i programowo iść na przód.

NOWE METODY EKSPLOATACJI KOLEI

WE WSZELKICH rodzajach przedsiębiorstw przemysłowych postęp techniczny wymaga dostosowania doń organizacji przedsiębiorstwa i metod jego eksploatacji. Jeżeli postęp techniczny jest powolny i odbywa się stopniowo drogą sukcesywnych ulepszeń aparatu wytwórczego, organizacja przedsiębiorstwa i jego metody eksploatacji ulegają stopniowym zmianom bez poważniejszych trudności i perturbacji finansowych. Natomiast powstawanie zupełnie nowych, podstawowych wynalazków technicznych, stwarzających możliwości zupełnie nowych metod produkcji dóbr lub usług, powoduje zawsze mniejszy lub większy, krócej lub dłużej trwający zamęt w danej dziedzinie wytwórczości. Pojawiają się bankructwa i kłopoty finansowe jednych przedsiębiorstw, szybki rozkwit innych oraz powstawanie nowych. Ogólnej korzyści społecznej, wynikającej z zainwestowania nowego podstawowego wynalazku technicznego przeciwstawiają się zawsze pewne straty prywatno-gospodarcze, wynikające z tarć w zakresie kalkulacji handlowej danej branży, a w szczególności z niedokończonych amortyzacji urządzeń, które wskutek powstania i szybkiego rozwoju nowego wynalazku stały się przestarzałe, nieekonomiczne i nie wytrzymałe konkurencji. Historia gospodarcza świata, zwłaszcza z okresu wieku ubiegłego i bieżącego, dostarcza nam w tym względzie liczne przykłady wyżej opisanego stanu rzeczy.

Droga żelazna ze swą trakcją parową była wynalazkiem podstawowym, który w szybkim tempie zlikwidował odleglejszy transport konny i ograniczył rozwój żeglugi śródlądowej. Jasną jest rzeczą, że w danym wypadku korzyści społeczne z powstania kolei w stosunku do spowodowanych tym strat prywatno-gospodarczych dotychczasowych środków przewozu były niewspółmiernie wielkie, a ponadto, operując porównawczo w ograniczonych czasokresach, stosunek ten był znacznie korzystniejszy niż przy inwestowaniu innych podstawowych wynalazków. Wynika to stąd, że z jednej strony wynalazek kolei był podwaliną ogromnego rozkwitu gospodarczego, z drugiej zaś strony zainwestowane w dotychczasowe środki transportu kapitały były niewielkie.

W ciągu stuletniego swego istnienia, mniej więcej do końca pierwszego ćwierćwiecza bież. stulecia, kolej stanowiła bezwzględnie technicznie najdoskonalszy środek przewozu, niemal bezkonkurencyjny, a więc była faktycznym monopolistą. W przeciągu powyższego okresu czasu nie było też rewolucyjnych wynalazków w dziedzinie kolejnictwa, a tylko stałe, ciągłe ulepszanie istniejącego aparatu technicznego, a w związku z tym i systemu organizacyjnego oraz metod eksploatacji. Maleńki prymitywny parowóz Stephensona zu-

pełnie niepostrzeżenie przekształcił się w obecny potężny parowóz o kształtach opływowych, ciągnący z błyskawiczną szybkością luksusowy express. Obecny skomplikowany i precyzyjny system zabezpieczenia ruchu pociągów, oparty na najnowszych zdobyczach elektrotechniki i mechaniki, zastąpił stopniowo, ewolucyjnie dawniejsze systemy.

Ten stały postęp techniczny i organizacyjny istniał na kolejach pomimo braku idącej z zewnątrz podniety konkurencyjnej; istniała też stała adaptacja do potrzeb kolejowych wynalazków z innych dziedzin. Wszystko to odbywało się bez wstrząsów finansowych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach kolejowych. Każde wprowadzenie nowego ulepszenia technicznego, każda drobna reorganizacja lub zmiana metod eksploatacyjnych była przedmiotem szczegółowych badań i obliczeń, a realizacja następowała wówczas, gdy obliczenia te wykazywały celowość zmiany lub ulepszenia z punktu widzenia interesów kolei.

Badając historię technicznego rozwoju kolejnictwa, trudno byłoby sformułować ogólny zarzut, że wykorzystując swoje monopolistyczne stanowisko, kolej ulepszała się technicznie zbyt wolno ze szkodą dla rozwoju gospodarczego i kulturalnego. Niewątpliwie, możnaby znaleźć wypadki, w których pewien wysiłek finansowy, realizujący wcześniej jakieś ulepszenia techniczne, mógłby przyspieszyć obniżkę cen kolejowych usług przewozowych albo podnieść ich jakość. Jednakże wypadki takie mogą mieć tylko charakter zupełnie wyjątkowy—przede wszystkim dlatego, że w pierwszym stuleciu kolejnictwa nie było w tym zakresie rewolucyjnych wynalazków. Natomiast wystarczająca trwała rentowność kolei umożliwiała stałe i stosunkowo szybkie doskonalenie technicznego aparatu kolejowego, dzięki czemu użytkownicy kolei korzystali ze stałej tendencji w poprawie usług przewozowych i w obniżce kosztów za te usługi. Nawet wynalazek trakcji elektrycznej nie może stanowić argumentu przeciwko wyżej przedstawionym poglądom, gdyż wyższość trakcji elektrycznej nad parową z punktu widzenia użytkownika usług kolejowych praktycznie nie istnieje. Dla zaistnienia zaś przewagi trakcji elektrycznej nad parową z punktu widzenia kolejowego musi istnieć szereg okoliczności obiektywnych, których powstawanie zawsze skłania kolej do inwestycji elektryfikacyjnych.

Wobec powyższego przyjąć można, że per saldo ogólna korzyść społeczna ze spokojnego, ewolucyjnego rozwoju technicznego kolei była większa niż szkody, wynikające z monopolistycznego stanowiska tego środka przewozu. Pomimo to trudno byłoby negocjować, że przewaga kolei jako monopolisty w stosunku do

użytkowników jej usług dała w rezultacie metody eksploatacji o dominującym interesie kolei; jednakże to dominowanie interesu kolei było mocno zredukowane przez władze państwowe, które w zamian za udzielanie koncesyj nakładały na przedsiębiorstwa kolejowe poważne ciężary i odpowiednimi przepisami prawnymi chroniły użytkowników kolei przed wyzyskiwaniem przez nią swej przewagi.

Reasumując, ogólnie można powiedzieć, że pomimo monopolistycznego stanowiska kolei, w ciągu 100 lat jej istnienia nie zachodziły wypadki sprzeczności interesów przedsiębiorstw kolejowych i użytkowników kolei, wynikające zwykle w innych wypadkach z postępu technicznego. Oczywiście, ten stan rzeczy nie jest skutkiem jakiegoś wyjątkowo altruistycznego i społecznego nastawienia przedsiębiorstw kolejowych, a wypływa po prostu z historii rozwoju techniki transportowej. Niewątpliwie, fakt ten jest jedną z niedocenianych dostatecznie przyczyn szybkiego ilościowego rozwoju kolejnictwa, bowiem pewność lokat kapitałowych w budowę kolei w ciągu stulecia nigdy nie została zachwiana¹⁾.

Wprawdzie często państwo gwarantowało minimum dochodu i obsługę kapitału obligacyjnego, co miało miejsce zwłaszcza przy budowie kolei o charakterze pionierskim, ale do ostatnich czasów rzadkie były wypadki uruchamiania takich gwarancji.

Wspomniana poprzednio przewaga interesu kolejowego w metodach eksploatacji nie rzuca cienia na opisany wyżej pomyślny z punktu widzenia społeczno-gospodarczego układ stosunków w rozwoju kolejnictwa, gdyż nadużywanie tej przewagi było uniemożliwione przez państwo. Jako ujemny moment, wynikający z braku dostatecznej podniety konkurencyjnej w zakresie eksploatacji kolei, można jedynie uważać bierny w pewnym zakresie stosunek kolei do publiczności. Bierność ta, wynikająca z braku potrzeby zdobywania klientów, przejawiała się w pewnej sztywności metod eksploatacyjnych w stosunku do klientów, a przede wszystkim w braku ducha kupieckiego i nastawienia komercyjnego w tych metodach, kształtujących się głównie w płaszczyźnie techniczno-organizacyjnej. Sprzyjał temu stanowi rzeczy szybko postępujący proces rozrastania się i całkowania towarzystw kolejowych w potężne przedsiębiorstwa, usuwający konkurencję międzykolejową, której natężenie mogłoby wzrastać wraz z zagęszczeniem sieci kolejowej.

Wynalazek motoru spalinowego zahamował powyższą tendencję, która mogłaby zacząć oddziaływać szkodliwie na życie gospodarcze pomimo nadzoru i kontroli państwowej, tym bardziej, że i państwowe przedsiębiorstwa kolejowe siłą rzeczy byłyby jeszcze mniej komercyjnie nastawione niż przedsiębiorstwa prywatne.

Szybki rozwój zastosowania nowego wynalazku, przede wszystkim na drogach bitych, a następnie także i na śródlądowych drogach wodnych oraz szlakach powietrznych — ożywił przedsiębiorstwa kolejowe, zmuszając je do spotęgowania zaniedbanego czynnika handlowego w eksploatacji. Badanie zasad eksploatacji kolei w latach powojennych wykazuje wyraźnie, że na tle ostrej walki konkurencyjnej, przede wszystkim z samochodem, kształtują się nowe formy tej eksplo-

atacji. Główną cechą nowych tendencji w metodach eksploatacji kolei jest dążenie do wyjścia naprzeciw klienta, do utrzymania go i do pozyskania nowego. Jest to podejście czysto kupieckie, prowadzące w konsekwencji do energicznego kompromisowania kosztów własnych eksploatacji, do organizowania obsługi możliwie najtańszej i najbardziej dogodnej dla nadawcy towaru i podróżnego.

Z punktu widzenia społecznego jest to dodatnia strona powstania poważnej konkurencji dla kolei. Nie dawałaby ona powodu do ubolewania nad stratami, ponoszonymi przez kolej, gdyby nie zachodziły w danym wypadku pewne okoliczności specyficzne dla rozpatrywanego tu problemu, rzadko występujące przy rozwoju innych wynalazków podstawowych. Okoliczności te są następujące: koszt własny przewozu kolejowego jest niższy niż koszt przewozu samochodowego; pewność i regularność ruchu przy transporcie kolejowym jest większa niż przy transporcie samochodowym (wyrównanie szans mogłoby nastąpić tylko wówczas, gdyby transport samochodowy zorganizowany był na wzór transportu kolejowego, tj. gdyby zarówno autostrada jak i jeżdżący po niej tabor samochodowy były w całości przedmiotem wyłącznej eksploatacji przez jedno przedsiębiorstwo); motor spalinowy daje się zastosować z dobrym skutkiem na kolejach, rozszerzając możliwości eksploatacyjne kolei. Poza tymi momentami natury technicznej pozostaje nie mniej ważna okoliczność, że na kolej w ciągu stuletniego jej rozwoju nałożono szereg zadań o charakterze społeczno-gospodarczym, a w pierwszym rzędzie wytworzono system opłat za usługi przewozowe, bez którego obecna struktura przemysłu, przede wszystkim zaś jego lokalizacja, byłaby nie do utrzymania i musiała ulec uwstecznieniu.

Dzięki tym okolicznościom traktowanie wynalazku samochodu i samolotu jako bezwzględnie doskonalszych środków przewozu, mogących w pełni korzystnie pod względem technicznym i ekonomicznym zastąpić kolej, byłoby poważnym błędem polityczno-gospodarczym. Pogląd ten jest uznawany powszechnie przez czynniki nadrzędne, decydujące w zakresie polityki komunikacyjnej. Tym się też tłumaczy, że nawet w krajach, hołdujących zasadom możliwie najdalej posuniętego liberalizmu gospodarczego, problem konkurencji pomiędzy poszczególnymi środkami transportu nie jest zostawiony sam sobie, a przeciwnie jest przedmiotem daleko idącej ingerencji władz państwowych, które drogą reglamentacji prawnej starają się podzielić pole pracy.

Reglamentacja ta zmierza w zasadzie nie do ochrony kolei jako takiej, ale raczej do ochrony kolejowego systemu taryfowego w zakresie przewozu towarów, który oparty jest nie na koszcie własnym przewozu, a tylko na przewozowej zdolności płatniczej towarów, a tym samym bardzo zróżniczkowany i będący odpowiednikiem struktury gospodarczej obsługiwanej terytorium i każdorazowych potrzeb ekonomicznych. W systemie tym znajdują się liczne opłaty przewozowe, nie pokrywające kosztów własnych kolei, i wynikające stąd straty muszą być pokrywane wyższymi stawkami, stosowanymi do towarów o dużej zdolności płatniczej, które właśnie stanowią przedmiot konkurencji samochodowej. Zarzucenie przez kolej różniczkowego systemu taryfowego i zastąpienie go przez jednolitą taryfę, opartą na koszcie własnym, uchroniłoby wprawdzie koleję od konkurencji samochodowej bez pomocy z zewnątrz, ale równocześnie liczne gałęzie przemysłu zostałyby

¹⁾ Wypadki bankructw kolei amerykańskich wywołane były spekulacją, prowadzoną via kolej w innych dziedzinach działalności gospodarczej.

odcięte od swych podstaw surowcowych albo rynków zbytu, co prowadziłoby do daleko idących perturbacji społeczno-gospodarczych. Toteż rządy wszystkich państw, nie chcąc do tego dopuścić i nie chcąc z drugiej strony brać na swój rachunek deficytów kolejowych, starają się przy pomocy odpowiedniego ustawodawstwa zabezpieczyć kolejom dostateczną ilość rentownych przewozów dla utrzymania ich równowagi budżetowej przy wykonywaniu nadal tanio opłacanego transportu surowców i równocześnie nie hamować nadmiernie rozwoju automobilizmu.

Jednakże ochrona państwowa kolejowego systemu taryfowego nie jest zupełna i bez wysiłków ze strony kolei nie dałaby zadowalających wyników. Toteż od kilkunastu lat jesteśmy świadkami intensywnej działalności kolei celem dostosowania metod eksploatacji do zmienionych obecnie warunków. Celem tej działalności jest najpierw usprawnienie i ulepszenie transportu kolejowego—tak, aby on był atrakcyjny w stosunku do innych środków przewozu; dalej, działalność ta zmierza do tego, aby obniżyć koszty eksploatacji, a tym samym umożliwić oferowanie usług przewozowych po cenach konkurencyjnych; wreszcie, działalność ta przejawia się w propagandzie transportu kolejowego, w akwizycji klienteli przy pomocy metod kupieckich.

We wszystkich trzech powyższych dziedzinach z zakresu modernizacji metod eksploatacji kolei w ciągu ostatnich kilkunastu lat osiągnięte zostały poważne wyniki. Skazany, zdawałoby się, na zagładę parowóz został tak udoskonalony, że zupełnie skutecznie konkuruje z motorem elektrycznym i spalinowym, które zresztą przyjęte zostały w szerokiej mierze przez kolej. Mając trzy rodzaje równorzędnych motorów do dyspozycji, ma kolej możliwość używać je stosownie do potrzeb eksploatacyjnych i zewnętrznych warunków gospodarczych, osiągając w ten sposób korzystne wyniki—zarówno pod względem jakości usług przewozowych, jak i ich kosztu. Ogólnie biorąc, trakcja parowa stosowana jest przy przewozie masowych surowców w ciężkich pociągach, przy czym stosowanie automatycznych hamulców potania tego rodzaju transportu i usprawnia je. Trakcja elektryczna ma szerokie zastosowanie przy dużej gęstości i częstotliwości ruchu, a ponadto szerzej rozpowszechniona jest w krajach, ubogich w węgiel, a zasobnych w źródła energii wodnej. Trakcja przy pomocy motorów spalinowych kalkuluje się dobrze tam, gdzie nie ma ruchu masowego i wystarcza kursowanie pojedynczych wagonów. Czynione są też dalsze próby w zakresie motorów kolejowych. Wspomnę tu tylko o parowozie turbinowym i o elektrowozie, czerpiącym energię z własnej znajdującej się na nim elektrowni, poruszanej silnikiem spalinowym.

Wszystkie wyżej wspomniane motory osiągnęły już duży stopień doskonałości—tak, że możliwe są szybkości do 200 km na godzinę. Oczywiście, szybkości takie możliwe są tylko przy odpowiednich torach, mostach, sygnalizacji i łączności. Równocześnie więc ulepszano i te elementy ruchu kolejowego, nie żałując na te inwestycje pieniędzy, w przeciwnym bowiem razie piękne rezultaty w zakresie trakcji nie mogłyby zostać wykorzystane. Oczywiście, byłoby marnotrawstwem dorobku nauki, gdyby tak poważne zdobycze techniczne nie dały praktycznych wyników z powodu braków organizacyjnych, innymi słowy, gdyby znaczne szybkości techniczne przewozu nie dały

odpowiedniego przyspieszenia szybkości handlowej. Dlatego też obmyślono szereg ulepszeń w zakresie formowania pociągów, segregowania wagonów, manipulowania z przesyłkami drobnymi itd. I tutaj również potrzebne były różne inwestycje w zakresie urządzeń stacyjnych, które okazują się w praktyce korzystne i celowe. Wreszcie, sięgnęła kolej po tenże sam konkurujący z nią samochód, zaprzęgając go do pracy wszędzie tam, gdzie ułatwia on pracę kolei, może pracować oszczędniej niż kolej, a także gdy przy jego pomocy można lepiej obsłużyć klienta, np. dostarczając mu przesyłki do domu.

Posiadając tak usprawniony aparat przewozowy—zarówno pod względem technicznym, jak i organizacyjnym—wyszła kolej naprzeciwko klienta jako kupiec, reklamując swój warsztat pracy i zachęcając go do korzystania zeń. Do celów akwizycyjnych używane są różne środki, poczynając od zwykłej reklamy prasowej, a kończąc na organizowaniu najprzeróżniejszych imprez turystycznych—zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i między państwowym. Biurokratyczne, obojętne traktowanie klienta—zarówno pasażera w pociągu, jak i nadawcę towaru w biurze kolejowym—należy już na ogół do przeszłości. Starannie zorganizowane kolejowe biura i wydziały handlowe oraz ekonomiczne uważnie śledzą sytuację gospodarczą w kraju i za granicą i przy pomocy odpowiednich posunięć taryfowych i przewozowych starają się pozyskiwać i rozwijać możliwe obroty towarowe. Handlowe, kupieckie nastawienie przedsiębiorstw kolejowych jest niewątpliwie najbardziej charakterystyczną cechą obecnych metod eksploatacji kolei.

Dzięki opisanym wyżej okolicznościom sytuacja kolei zaczyna się krystalizować w sensie dla niej pozytywnym—po kilkunastu latach tarć i trudności, wywołanych szybkim rozwojem automobilizmu. W Stanach Zjedn. Am., posiadających, jak wiadomo, olbrzymią ilość samochodów i najdłuższą sieć kolejową, koleje pracują na ogół bez deficytu, wykazując nawet przy obecnym ożywieniu gospodarczym dostateczną rentowność, jakkolwiek istnieje tam niewątpliwie przeinwestowanie w zakresie środków przewozu. Tak samo jest w Anglii, gdzie pomimo głęboko zakorzenionej doktryny liberalizmu, Rząd zwrócił wcześniej uwagę na rozwój stosunków komunikacyjnych i poszedł zdecydowanie na regulację prawną, umożliwiając kolejom modernizowanie swych metod eksploatacji bez wstrząsów. W małych krajach, jak Belgia i Holandia, posiadających, oprócz gęstych sieci kolejowych i świetnych warunków dla rozwoju automobilizmu, również doskonałą sieć śródlądowych dróg wodnych, koleje prosperują nadal pomyślnie. Koleje szwajcarskie, poważnie obciążone finansowo przeprowadzoną niemal całkowicie elektryfikacją, odczuły może najsilniej konkurencję samochodową, obecnie jednak po szeregu prób w zakresie koordynacji pracy na odcinku kolej—samochód i modernizacji swych metod eksploatacji weszły na drogę normalnych warunków pracy.

Jedynie we Francji brak zdecydowanych posunięć w zakresie polityki komunikacyjnej i gospodarki kolejowej doprowadził do poważnych deficytów, pokrywanych z funduszy skarbowych. Koleje francuskie, poważnie obciążone podatkami i innymi świadczeniami publicznymi, nie mogły wytrzymać nierównych szans konkurencyjnych, zwłaszcza w dobie depresji gospodarczej. Przeprowadzane usprawnienia eksplo-

tacyjne, wymagające zresztą znacznych nakładów pieniężnych, nie wystarczały na utrzymanie ruchu na odpowiednim poziomie. Wobec tego już od 2 lat rozpoczęto i we Francji akcję, mającą na celu koordynację przewozów i stworzenie równych warunków konkurencji, przy których niewątpliwie koleje francuskie będą mogły uzdrowić swoje finanse. Nadmienić jeszcze należy, że koleje francuskie—pomimo deficytowej gospodarki, a może nawet dzięki niej—nie redukowały bynajmniej nadmiernie wydatków rzeczowych eksploatacji, a ponadto prowadziły akcję inwestycyjną.

Układ stosunków komunikacyjnych w Niemczech jest specjalnie dla nas interesujący ze względu na pewną, zresztą ilościowo odległą, analogię z naszymi stosunkami w tej dziedzinie. W Niemczech bowiem, podobnie jak u nas, kolejom, a zwłaszcza ich polityce taryfowej, stawiane są do rozwiązania poważne zadania polityczno-gospodarcze, oraz prowadzona jest intensywnie akcja motoryzacyjna. Przy rozwiązywaniu problemu komunikacji lądowej u naszego zachodniego sąsiada postawione zostały trzy tezy: kolej musi nadal modernizować się i ulepszać swoje metody eksploatacji w oparciu o własne finanse, gospodarczy (zróżniczkowany) system kolejowej taryfy towarowej ma być utrzymany, rozwój motoryzacji w zakresie zarobkowego przewozu osób i towarów nie może być hamowany. Mając te momenty na uwadze, przestrzega się tego w Niemczech, aby kolej zapewnić dostateczne środki finansowe nie tylko na należyte utrzymanie aparatu przewozowego, ale również na modernizację urządzeń i metod eksploatacji. Równocześnie nie stawia się trudności przy udzielaniu koncesyj na zarobkowe przewozy samochodami, nakłada się jednak na koncesjonariuszów obowiązek stosowania taryf kolejowych, przy czym dla lepszej kontroli w tym względzie, a także dla planowej organizacji przewozu towarów samochodami zgrupowano przedsiębiorców przymusowo w jeden związek. Dotychczasowe wyniki tej polityki są pomyślne. Motoryzacja nie tylko prywatna, ale i publiczno-zarobkowa prosperuje i rozwija się, a kolej, mając dostateczne środki finansowe, dostosowuje się do obecnych utrudnionych przez konkurencję warunków pracy. Największe korzyści z tego stanu rzeczy otrzymuje oczywiście klient, mający sprawną i dostosowaną do jego każdorazowych potrzeb obsługę przewozową.

Nasuwa się teraz pytanie, jak u nas przedstawia się sprawa modernizacji metod eksploatacji. Otóż, modernizacja techniczna w stylu zachodnio-europejskim jest u nas niemożliwa z powodu braku odpowiednich środków finansowych. Z punktu widzenia przedsiębiorstwa kolejowego modernizacja taka na razie jest zbędna, gdyż nie zmusza do niej nadmierna konkurencja samochodowa. Wreszcie, z punktu widzenia ogólnogospodarczego nawał potrzeb inwestycyjnych wyższego rzędu przy szczupłości kapitału na ich pokrycie stawia dalej posuniętą modernizację techniczną kolei na dalszym planie. Istotnie, będące do rozporządzenia fundusze zużytkowujemy raczej na budowę nowych linii kolejowych aniżeli na udoskonalenie istniejących. Jednakże i w tym ostatnim zakresie nie pozostajemy bezczynni, prowadzone są bowiem dwie inwestycje podstawowe, mianowicie hamulec samoczynny—w ruchu towarowym i elektryfikacja wężła warszawskiego łącznie z jego przebudową. Pierwszy zwiększa szybkość techniczną pociągów towarowych i obniża koszty ich prowadzenia, elektryfikacja zaś usprawni ogromnie ruch podmiejski w okręgu warszawskim.

Wprowadzone są i drobniejsze ulepszenia, zwłaszcza przy okazji renowacji zużytych urządzeń. Jednakże akcja ta znacznie osłabła w latach depresji gospodarczej—z powodu wyczerpania finansowego kolei, i obecnie należy raczej myśleć nad odrobieniem zaległości kryzysowych w zakresie utrzymania aparatu kolejowego. Po dokonaniu odbudowy zniszczeń wojennych kolej nasza musi obecnie przede wszystkim dokonać odbudowy zniszczeń kryzysowych.

Nasza rzeczywistość w zakresie dróg bitych i motoryzacji ułatwia kolei uporanie się ze swymi wewnętrznymi trudnościami bez pomocy zewnętrznej. Oczywiście, wynikająca z tego stanu rzeczy poaciecha jest bardzo problematyczna. Należy tylko wyciągnąć stąd wniosek, że modernizację kolei należy prowadzić w szybkim tempie, w przeciwnym bowiem razie popchnięta szczęśliwie na dobre tory rozbudowa dróg bitych i motoryzacja szybko odbiorą kolei możliwość należytego uzbrojenia się do walki konkurencyjnej z własnych dochodów.

Nowoczesne metody eksploatacji kolei, jak o tym wspomniałem poprzednio, charakteryzują się komercyjnym nastawieniem przedsiębiorstwa kolejowego, opartym o solidne podstawy różnych możliwości technicznych i organizacyjnych. Jakie środki techniczne i organizacyjne powinny być dane naszym kolejom, aby mogły przy wzrastającej konkurencji automobilowej zapewnić sobie samowystarczalność—powinno być przedmiotem szczegółowych badań. Chodzi o to, aby nie wprowadzać inwestycji zbędnych, powiedzmy luksusowych, z jednej strony, natomiast z drugiej strony nie pomijać żadnych możliwości, zmierzających do wzmoczenia przewozów i ich potaniaenia.

Nasuują się tutaj pewne wytyczne, których przestrzeganie powinno dać korzystne wyniki. A więc przede wszystkim każde ulepszenie techniczne musi mieć swój odpowiednik w ulepszeniu organizacyjnym—tak, aby jego wynik stał się uchwytny dla klienta kolei. Np. powiększenie szybkości technicznej przy przewozie towarów powinno dać w wyniku przyspieszenie terminu dostawy przesyłki. Następnie, jeszcze może ważniejszą jest rzeczą sprawa kolejności wprowadzania ulepszeń eksploatacyjnych. Najpierw należy wprowadzać ulepszenia techniczne i organizacyjne, przewidujące największy efekt w stosunku do poczynionych nakładów. Przykładem może tu być organizacja naszej turystyki, która przy minimalnych nakładach daje już poważne wyniki. Wspomnieć tu jednak należy, że rozwój turystyki kolejowej napotyka już na trudności z powodu niedostatecznej ilości wagonów osobowych. Dalszą zasadą powinno być u nas, aby najpierw wprowadzać ulepszenia eksploatacyjne, mające na celu stworzenie nowych przewozów, a dopiero w dalszej kolejności takie, które mogą sprowadzić na kolej przewozy, dokonywane za pomocą innych środków transportu. Jeżeli np. eksport przetworów mięsnych nie może się rozwijać z powodu niedostatecznej ilości wagonów-chłodni, należy raczej uzupełnić tabor tego rodzaju wagonami aniżeli zakupywać, dajmy na to, wagony motorowe—w dążeniu do przejścia na kolej przewozu osób, dokonywanego dotychczas autobusami.

Wspomniane wyżej trzy zasady uważam za podstawowe przy planowaniu inwestycji, modernizujących naszą sieć kolejową. Natomiast jeżeli chodzi o ogólną tendencję tej akcji, to należy mieć na uwadze dwa momenty. Pierwszym z nich jest dążenie do potanie-

nia transportu masowych towarów. Transport ten stanowi pracę podstawową każdej kolei, a kolei w Polsce w szczególności. Ponieważ na rzecz automobilizmu kolej traci przewozy drobniejsze, ale które dzięki pobieranym za ich przewóz wyższym opłatom podtrzymywały finanse kolei, przeto głównym środkiem obrony równowagi budżetu kolejowego musi być obniżanie kosztów własnych transportów masowych, aby wyrównać ubytek wpływów z utraty części przewozów o dużej zyskowności. Drugim momentem jest usprawnienie transportu towarów, podlegających konkurencji, a więc przewóz szybki i terminowy, bez uszkodzeń towaru i z dostawą do domu. Tutaj, oczywiście, trzeba się liczyć ze wzrostem kosztów własnych kolei, jednak wynikające stąd zmniejszenie rentowności tych przewozów będzie dla kolei korzystniejsze od zupełnej ich utraty. W tej dziedzinie modernizacji transportu kolej musi posługiwać się poza usprawnieniami organizacyjnymi i technicznymi możliwie szerokim wykorzystaniem samochodu zarówno w punktach początkowym i końcowym przewozu kolejowego, jak i w punktach sortowniczych i przeładunkowych. Bogate już w tym względzie doświadczenie kolei zagranicznych powinno być jak najprędzej u nas wykorzystane. Miałoby to jeszcze tę dodatnią stronę, że przyczyniłoby się poważnie do wzmocnienia racjonalnej motoryzacji.

Te dwa zasadnicze momenty modernizacji metod eksploatacji naszych kolei zawierają w sobie, oczywiście, cały szereg skomplikowanych problemów natury organizacyjnej i technicznej, które muszą być rozwiązane.

Na linii unowocześnienia eksploatacji naszych kolei leży jeszcze jedno ważne zagadnienie, o którym już poprzednio wzmiankowałem, mianowicie zagadnienie uruchamiania nowych przewozów. Mam tu na myśli wschodnie okręgi kraju. Niewątpliwie, sama kolej zdziałać tu wiele nie może, jednakże w pewnym zespole środków, zmierzających do uaktywnienia gospodarczego tych terenów kolej powinna odegrać rolę poważną. Dotychczasowa akcja kolei w tej dziedzinie ogranicza się do stosowania niższych taryf przewozowych w obrocie towarowym z terenami wschodnimi i wewnątrz tych terenów. Akcja ta powinna być poparta przez odpowiednie usprawnienia komunikacyjne — na razie nawet może zbędne i kalkulacyjnie nie rentowne — usprawnienia o charakterze pionierskim. Zaistnienie łatwych dogodnych połączeń z innymi ośrodkami kraju wpłynie zachęcająco na miejscową ludność do wzięcia żywszego udziału w obrocie gospodarczym. Lekki wagon motorowy z przyczepką do przewozu drobnych przesyłek, często kursujący pomiędzy większymi węzłami kolejowymi i miejscowościami, położonymi na

uboczu, może tu być bardzo pożyteczny. Komunikacja taka powinna być przedłużana do miejscowości, leżących z dala od kolei, przy pomocy samochodu kolejowego, objeżdżającego regularnie te miejscowości celem zabierania i dowożenia przesyłek i osób. Brak dobrych dróg nie powinien być przeszkodą w tej akcji, gdyż w takich wypadkach zwykły samochód można zastąpić samochodem terenowym. Jasną jest rzeczą, że tego rodzaju usprawnienia komunikacyjne byłyby na razie nie tylko nie rentowne, ale nawet kosztowne, niewątpliwie jednak w szybkim czasie przyczyniłoby się do podniesienia kulturalnego i gospodarczego ziem wschodnich.

Wreszcie, aktywność kolei może przejawiać się w przedsięwzięciu czynności, nie związanych bezpośrednio z przewozem, mogących jednak pośrednio zwiększyć przewozy, a ponadto przyczynić się do podniesienia kultury handlowej. Mam tu na myśli budowę przez kolej przy większych stacjach, położonych w mniej gospodarczo zaawansowanych okolicach kraju, spichrzy, chłodni oraz stajni dla bydła i nierogacizny. Urządzenia takie kolej mogłaby prowadzić we własnym zakresie, albo wydzierżawiać odpowiednim organizacjom, tworząc w ten sposób dogodne warunki dla handlu płodami rolnymi i hodowlanymi.

Rzucając te kilka myśli, jakie mi nasunęły rozważania z zakresu ewolucji metod eksploatacji kolei, zdaje sobie sprawę z przeszkód, stojących na drodze ich realizacji. Pierwszą z tych trudności jest stan techniczny naszych kolei, wycieńczonych depresją gospodarczą i interwencją na rzecz gospodarstwa narodowego. Pierwszy wysiłek finansowy musi być skierowany na odrobienie zaległości kryzysowych w tym względzie. Drugą trudnością jest sfinansowanie inwestycji, koniecznych do modernizacji kolei. Trzecią wreszcie trudnością jest osiągnięcie jednolitego harmonijnego nastawienia całego personelu kolejowego na unowocześnienie metod eksploatacji. Konieczne byłyby tu pewne zmiany organizacyjne, a przede wszystkim obmyślenie racjonalnego systemu premiovania personelu celem zainteresowania go w wynikach eksploatacji kolei.

Nie wątpię, że trudności te będą przezwyciężone bez względu na to, czy ewolucja metod eksploatacji kolei naszych pójdzie w takim czy innym kierunku. W każdym razie powinniśmy wyzyskać jedyną korzyść, jaką daje nam nasze zacofanie komunikacyjne, mianowicie tę, że rozbudowę naszego systemu transportowego możemy przeprowadzić planowo i oszczędnie.

B. K.

KRONIKA GOSPODARCZA

AKCJA POMOCY ZIMOWEJ BEZROBOTNYM

PAN PREMIER GEN. SŁAWOJ SKŁADKOWSKI
NA POMOC ZIMOWĄ

W związku ze zbliżającym się terminem rozpoczęcia akcji pomocy zimowej Prezes Rady Ministrów, Gen. Sławoj Składkowski zawiadomił władze Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej Bezrobotnym, iż niezależnie od składki, jaką będzie wpłacać ze swych poborów w przypadającej na niego skali wg norm, ustalonych dla urzęd-

ników państwowych — przeznacza na pomoc zimową z funduszu dyspozycyjnego Prezesa Rady Ministrów analogiczną jak w ub. roku kwotę zł 10 tys. Z kwoty tej zł 5 tys. już jest do dyspozycji Komitetu.

SEKCJA ROLNICZA

W dn. 4 b. m. odbyło się posiedzenie Sekcji Rolniczej Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym przy udziale przedstawicieli izb rolniczych z całego kraju, organizacji ogólnop-

rolniczych, przedstawiciele zrzeszeń spółdzielczości rolniczej, przetwórstwa rolniczego oraz związków ziemian.

Sekcja uchwaliła zwrócić się do rolników z apelem o jak najszybsze dokończenie zbiórki ziemniaków, która jest już w toku na terenie wszystkich województw. Jako orientacyjne normy w zakresie tej zbiórki przyjęto normy zeszłoroczne, które dla poszczególnych województw określa wojewódzkie komitety pomocy zimowej. Zostały ponadto uchwalone normy świadczeń w zbożu i drzewie opałowym. Przyjęto zasadę, że w razie trudności w uiszczeniu świadczeń w naturaliach obowiązywać będzie odpowiednia ofiara pieniężna.

Niezależnie od zbiórki ziemniaków wciągnięte zostały do świadczeń na pomoc zimową spółdzielnie rolnicze i zarobkowo-gospodarcze, kasy Stefczyka oraz zakłady przetwórstwa rolnego. Przedstawiciele rolnictwa postanowili zwrócić się do ogółu rolników z następującą odezwą:

„Weszliśmy w drugi okres pomocy zimowej dla bezrobotnych. Imponujące wyniki zbiórki roku ubiegłego świadczą o tym, że akcja pomocy zimowej stała się istotnie pospolitą ruszeniem samopomocy społecznej.

Jak nie przeminęły potrzeby — tak nie może przeminąć ofiarność społeczna.

Więć polska rozumie dobrze, że odpływ bezrolnych do miast wymaga wzmoczenia zarówno zatrudnienia, jak i pomocy doraźnej, szczególnie w okresie zimowym. Toteż w roku bieżącym zarówno Rząd, jak i Ogólnopolski Komitet, występuje z hasłem zatrudnienia bezrobotnych i pomocy dla tych, których w okresie zimy nie da się zatrudnić. Grosz społeczny, ofiarowany na bezrobotnych, czy to w mieście, czy na wsi, stworzy tedy nowe realne wartości i będzie jednakże ważny dla wszystkich warstw społecznych.

Współzależność dobrobytu rolnika i robotnika przemysłowego jest tak wielka, że świadome tej prawdy zorganizowane rolnictwo i w tym roku zwraca się do rolników całej Polski o niezwłocznie ze swą daniną w naturze na rzecz pomocy zimowej według norm, uchwalonych przez wojewódzkie komitety pomocy zimowej.

Doświadczenie roku ubiegłego wskazuje, że danina w naturze nie zawsze jest do urzeczywistnienia, powszechność zaś ofiary i równomierne obciążenie nią wszystkich warstw społecznych jest konieczne. Wobec tego w wypadkach, gdy trudności przedstawia ofiara w naturze, złóżmy jej równowartość w gotówce.

Nie wątpimy, że w roku bieżącym rolnictwo przyczyni się na równi z innymi warstwami społecznymi do ulżenia doli tych braci, którzy — czy to ze wsi pochodzą, czy z miasta — nie ze swojej winy pozostawają muszą w okresie zimy bez pracy”.

Odezwę podpisało prezydium Sekcji Rolniczej: Pos. Piotr Sobczyk — Prezes Związku Iz i Org. Rolniczych, Sen. Stanisław Wańkowicz — Wiceprezes Rady Naczelnej Organizacji Ziemiańskich, Sen. Edward Kleszczyński — Prezes Sekcji Organizacji Dobrowolnych przy Związku Iz i Org. Roln., Wicemarszałek Sejmu Stanisław Kielak, Prezes Woj. Tow. Organizacji i Kółek Rolniczych, Wiktor Leśniewski — Dyr. Związku Iz i Org. Roln., Włodzimierz Seydlitz — Prezes Związku Spółdzielni Roln. i Zarobk.-Gospodarczych.

SEKCJA PROPAGANDY

W dn. 4 b. m. pod przewodnictwem Dyr. Piotra Góreckiego odbyło się pierwsze posiedzenie Sekcji Propagandy Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, w którym udział wzięli przedstawiciele codziennej prasy stołecznej, agencji prasowych, świata teatralnego i filmowego. Po wyczerpującej dyskusji plan akcji propagandowej, opracowany na podstawie doświadczeń ub. r., został zaakceptowany.

PRACE WYDZIAŁU WYKONAWCZEGO

W dn. 5 b. m. odbyło się w Ministerstwie Opieki Społecznej pod przewodnictwem Min. Kościalkowskiego pierwsze posiedzenie Wydziału Wykonawczego Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

Zagajając obrady, Pan Minister Kościalkowski omówił zasadnicze wytyczne planu przeprowadzenia tegorocznej akcji pomocy zimowej.

Celem obecnej akcji będzie zatrudnienie jak największej liczby bezrobotnych. Pomoc doraźna w formie zasiłków udzielana będzie jedynie w tych wypadkach, gdy dostarczenie pracy okaże się niemożliwe.

Jeśli chodzi o świadczenia, to będą one w tym roku bardziej powszechne. Obciążenia świata pracy ulegną wybitnemu zmniejszeniu, natomiast drogą usprawnienia techniki zbiórki pociągnięci zostaną do świadczeń ci wszyscy, którzy dotychczas w akcji pomocy zimowej udziału nie brali.

Następnie złożyli sprawozdanie kierownicy sekcji: Propagandowej — P. Dyr. P. Górecki, Rolniczej — P. Prez. Sobczyk i Finansowej — P. Gen. R. Górecki. W dyskusji nad sprawozdaniami ustalono jako termin rozpoczęcia propagandy zimowej dzień 11 listopada. Akcja właściwa rozpocznie się z dn. 1 grudnia.

W imieniu zrzeszeń pracowników umysłowych przemawiał P. Prezes Kościński, który podkreślił całkowitą solidarność szerokich rzesz pracowników umysłowych, którzy w zrozumieniu społecznej doniosłości pomocy zimowej gotowi są do poniesienia dalszych ofiar w niesieniu pomocy bezrobotnym.

ODEZWA WYDAWCÓW CZASOPISM

Prezydium Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism wydało następującą odezwę:

„Nadchodzi nowa zima — okres ciężkiej troski dla tych wszystkich, którzy pozbawieni są pracy. Wprawdzie rok ostatni poważnie zmniejszył ich zastępy, ale mimo to są jeszcze w kraju krocie ludzi, dla których zima oznacza ponure widmo nędzy, głodu i chłodu.

Najwyższe czynniki w Państwie zainicjowały więc wznowienie działalności Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

W roku ubiegłym społeczeństwo polskie, należycie rozumiejąc swe obowiązki, dało czynny wyraz wspaniałej i wydatnej ofiarności na pomoc zimową dla bezrobotnych.

Koniecznością jest, aby społeczeństwo i w roku bieżącym równie wydatnie okazało swe współdziałanie Obywatelskiemu Komitetowi Zimowej Pomocy.

Prasa polska zawsze czujna i ofiarna, gdy chodzi o ważne potrzeby społeczne, musi w całej pełni wykonać swój obowiązek obywatelski, jak najgoręcej zagrzewając miliony swych czytelników do wydatnej i szybkiej ofiarności na pomoc zimową.

Wzywamy całą prasę polską do podjęcia i kontynuowania w ciągu całej zimy jak najenergiczniejszej akcji propagandowej na rzecz Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, działającego pod wysokim protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Naczelnego Wodza Armii Polskiej”.

NORMY ŚWIADCZEŃ

W dn. 9 b. m. pod przewodnictwem Prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego, P. Gen. Góreckiego, odbyło się posiedzenie Sekcji Zbiórki Pieniężnej Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, w którym poza członkami Sekcji wzięli udział: przedstawiciele sfer gospodarczych (bankowości, przemysłu, handlu, kupiectwa) oraz reprezentanci związków pracowniczych, wolnych zawodów i właściciele nieruchomości.

Na posiedzeniu tym przedyskutowano normy świadczeń na pomoc zimową oraz sposoby ich wpłacania. Normy te w zasadzie nie będą odbiegać od skali zeszłorocznej, w stosunku jednakże do tych kategorii ofiarodawców, które w ub. r. nie wywiązały się z ciężkich na nich obowiązków społecznych, lub też zrealizowały tylko częściowo swe dobrowolne deklaracje — normy świadczeń siłą rzeczy będą musiały być podwyższone.

Świat pracy natomiast, zgodnie z oświadczeniem Pana Ministra M. Zyndram-Kościalkowskiego, złożonym na posiedzeniu Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym na Zamku, weźmie udział w świadczeniach na pomoc zimową wg norm o połowę mniejszych niż w ub. r.

UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 9 b. m. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoj Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów, na którym przyjęto szereg projektów ustaw na nadchodzącą sesję parlamentarną.

M. in. Rada Ministrów przyjęła projekt noweli do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z października 1934 r. o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Ministrowi Rolnictwa i Ref. Roln. przysługiwało—według stanu dotychczasowego—prawo udzielania specjalnych ulg w spłacie tych zadłużeń do wysokości zł 30 miln. Projektowana nowela podwyższa tę granicę do zł 50 miln., co umożliwi szybsze zakończenie akcji oddłużeniowej z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, a w szczególności oddłużenie właścicieli osad rentowych i nabywców tzw. osad anulacyjnych na terenie województw zachodnich.

Następnie Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o rejestrowych prawach rzeczowych na pojazdach mechanicznych, który wprowadza przepisy, chroniące należycie interesy wierzycieli przy sprzedaży na kredyt pojazdów mechanicznych i powinien przyczynić się do znacznego zwiększenia transakcyj.

Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy w sprawie konwersji 6½% Pożyczki Zapalczanej oraz projekt ustawy, upoważniającego Ministra Skarbu do wprowadzenia zmian warunków dzierżawy państwowego monopolu zapalczanego w granicach obowiązujących ustaw i w porozumieniu z dzierżawcami.

Przyjęto dalej projekt noweli do ustawy z października 1931 r. o opodatkowaniu piwa, który upoważnia Ministra Skarbu do wprowadzania w drodze rozporządzeń zmian w stawce podatku od piwa celem umożliwienia ewent. obniżki cen tego artykułu.

Następnie Rada przyjęła projekt noweli do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z lipca 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz o sprzedaży napojów alkoholowych. Projekt ten upoważnia Ministra Skarbu do wprowadzania w drodze rozporządzeń zmian w stawkach podatku od drożdży oraz do uchylania poboru opłat od hurtowej i detalicznej sprzedaży spirytusu i napojów alkoholowych dla poszczególnych kategorii zakładów sprzedaży dla całego obszaru Rzplitej, bądź też dla poszczególnych klas miejscowości lub obszarów.

W dalszym ciągu posiedzenia, Rada Ministrów przyjęła projekty ustaw o budowie normalnotorowej kolei Wieliszew—Nasielsk oraz kolei Szczakowa—Bukowno, projekty ustaw o zwalczaniu gruźlicy i zwalczaniu chorób wenerycznych, wreszcie kilku projektów ustaw ratyfikacyjnych umów międzynarodowych.

ODZNACZENIA W DNIU ŚWIĘTA NIEPODLEGŁOŚCI.—

Zgodnie z dorocznym zwyczajem—w dniu Święta Niepodległości Pan Prezydent Rzeczypospolitej odznaczył szereg osób specjalnie zasłużonych.

W grupie osób, odznaczonych za zasługi w pracy państwowej i na polu życia gospodarczego—odznaczenia m. in. otrzymali:

Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski: Kajetan Józef Dzierżykraj-Morawski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu—za wybitne zasługi w służbie państwowej; Dr Henryk Gruber, Prezes Pocztovej Kasy Oszczędności—za wybitne zasługi na polu pracy w bankowości;

Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski: Dr Julian Zagórowski, Gen. Dyr. Polskich Kopalni Skarbowych—za zasługi w zakresie pomocy i opieki nad bezrobotnymi; Inż. Leopold Szefer, Gen. Dyr. f. „Lignoza”, S. A. w Katowicach—za zasługi na polu pracy zawodowej; Tadeusz Argasiński, Podsekretarz Stanu w Min. Pocz. i Telegrafów—za zasługi w służbie państwowej;

Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski: Inż.

Aleksander Ciszewski, Gen. Dyr. Zakładów Hohenlohego w Welnowcu, Edward Kleszczyński, Senator, Ludwik Maciejewski, Senator, Wojciech Sosiński, Poseł, Franciszek Urbański, Poseł—za zasługi w zakresie pomocy i opieki nad bezrobotnymi; Dr Stanisław Zygmunt Olszewski, em. Radca Ministerstwa Przemysłu i Handlu—za zasługi na polu pracy naukowej; Leon Al. Suchorzewski, Prezes Wołyńskiej Izby Rolniczej, Jan Żółtowski, rolnik w Czaczu pow. kościańskiego—za zasługi na polu pracy społecznej; Tadeusz Marchlewski, Poseł, Roman Starzyński, Nacz. Dyr. S. A. „Polskie Radio”—za zasługi na polu pracy społecznej i zawodowej; Dr Marcin Szarski we Lwowie, Inż. Andrzej Zalewski, Dyr. Zarz. Zakładów Ostrowieckich w Warszawie—za zasługi na polu pracy zawodowej; Ryszard Dittrich, Dyr. Dep. Min. Przemysłu i Handlu, Inż. Marian Mickiewicz, Dyr. Polskiego Monopolu Solnego, Ludwik Młynarski, Dyr. Biura Min. Pocz. i Telegrafów, ś. p. Władysław Paprocki, Nacz. Wydz. Min. Przemysłu i Handlu, Józef J. Zborzil, Dyr. Biura Wojskowego Min. Komunikacji—za zasługi w służbie państwowej; Inż. Stanisław Dunin-Markiewicz, Dr Jan Prot, Władysław L. Sokołowski, Inż. Witold K. Wierzejski—za zasługi na polu przemysłu wojennego; Adolf Legis, członek Zarządu Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, Zbigniew St. Osostowicz, Sekretarz Gen. Pocztovej Kasy Oszczędności, Stanisław Z. Riedel, Dyr. Państwowego Banku Rolnego—za zasługi na polu pracy w bankowości; Inż. Waclaw Głazek, Dyr. Kolei Państwowych w Wilnie—za zasługi w służbie kolejowej; Alfred Waliner, Dyr. Okręgu Pocz. i Telegrafów w Poznaniu—za zasługi w służbie pocztowo-telekomunikacyjnej;

Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski: Tadeusz Grunwald, Dyr. Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy na m. st. Warszawę, Dr. Leopold Obierek, Dyr. Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy w Katowicach, Stefan Szumowski, Nacz. Wydz. Biura Głównego Funduszu Pracy—za zasługi w zakresie pomocy i opieki nad bezrobotnymi; Józef Budny, rolnik w Rejowcu pow. chełmskiego, Edward Grab-Grabski, rolnik w Bieganowie pow. wrzesińskiego, Witold Houwaldt, rolnik w Mejszagole pow. wileńsko-trockiego, ś. p. Jakub Lewicki, przemysłowiec w Olesiovie, pow. stanisławowskiego, Stanisław Maciejewski, kupiec w Poznaniu, Inż. Władysław Tołłoczko, Dyr. Zakładów Przemysłowych „Solvay” w Mątwach n/Notecią—za zasługi na polu pracy społecznej; Inż. Bolesław Przedpełski, Prezes Warszawskiej Izby Rolniczej—za zasługi na polu pracy społecznej i zawodowej; Stefan Barcikowski, Radca Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, Inż. Brunon Buzek, Nacz. Dyr. Techn. kopalni „Donnersmarck” w Świętochłowicach, Zygmunt Fiedler, Prezes Stowarzyszenia Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi, Inż. Józef Gajl, Dyr. kopalni naftowych we Lwowie, Inż. August Kolb, Dyr. kopalni naftowych w Borysławiu, Inż. Stanisław Kozłowski, Dyr. Miejskich Zakładów Elektrycznych we Lwowie, Mieczysław Longchamps De Berier, przemysłowiec w Wulce woj. lwowskiego, Jan Morawski, Prezes Wielkopolskiej Izby Rolniczej, Andrzej Osiecimski-Czapski, Nacz. Dyr. Tow. „American Scantic Line” w Warszawie, Inż. Ludwik Pannenko, Prezes Związku Zawodowego Cukrowni w Warszawie, Inż. Stanisław Stefan Piasecki, Dyr. kopalni w Brzezinach Śląskich, ś. p. Teodor Prądzyński, b. Dyr. Nacz. Tow. Ubezpieczeń Wzajemnych w Poznaniu, Inż. Włodzimierz Dyonizy Rabczewski, Dyr. Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy, Artur Samis, przemysłowiec w Warszawie, Inż. Tadeusz Stadnikiewicz, Gen. Dyr. S. A. „Godula i Wirek” w Katowicach, Inż. Zygmunt Szczotkowski, Dyr. Galicyjskiej Spółki Kopalń w Libiążu, Inż. Kazimierz Szpotański, przemysłowiec w Warszawie, ś. p. Waclaw Świętorzecki, rolnik w Jachimowszczyźnie woj. wileńskiego, Dr Jan J. Wedel, przemysłowiec w Warszawie, Zygmunt Weiss, Dyr. Centrali Rolników, S. A. w Poznaniu—za zasługi na polu pracy zawodowej; Inż. Aleksander J. G. Miszke, Prof. Politechniki Warszawskiej—za zasługi przy budowie kolei; Dr Leopold Bulanga, Zast. Nacz. Wydz. Min. Skarbu, Jan Danielkiewicz, Radca Min. Komunikacji, Inż. Gustaw Ejsmont, Nacz. Wydz. Min. Komunikacji, Inż. Aleksander Grabowski, p. o. Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Monopolów, Inż. Włodzimierz Hanasiewicz, Nacz. Okręgowego Urzędu Górniczego w Tar-

nowskich Górach, Dr Mieczysław Kasprzycki, Nacz. Wydz. Min. Skarbu, Inż. Feliks Kieszka, Nacz. Okręgowego Urzędu Górniczego w Chorzowie, Inż. Piotr Kawalczyk, Nacz. Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku, Jan Lemieszewski, Radca Min. Rolnictwa i Ref. Roln., Jan J. Lewicki, Nacz. Wydz. Min. Skarbu, Dr Tadeusz Łychowski, Nacz. Wydz. Min. Przemysłu i Handlu, Inż. Wiktor Michałski, Nacz. Wydz. Min. Komunikacji, Dr Teofil Nawojowski, Inspektor w Min. Skarbu, Tadeusz Ocioszyński, Nacz. Wydz. Min. Przemysłu i Handlu, Inż. Kazimierz Paszkowski, Radca Min. Przemysłu i Handlu, Dr Józef Pawlak, Radca Min. Skarbu, Józef Piekarski, Nacz. Wydz. Głównego Urzędu Miar, Janusz Rakowski, Nacz. Wydz. Min. Skarbu, Jan Rejs, Nacz. Wydz. Min. Skarbu, Edmund Sowiński, Szef Działu Dyrekcji Państw. Monopoli Spirytusowego, Zygmunt Szumkowski, Radca Min. Skarbu, ś. p. Inż. Benedykt Wiszniewski, Radca Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, Witold Zaleski, Nacz. Wydz. Min. Przemysłu i Handlu, Inż. Jakób Zawadzki, Nacz. Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie, Janusz Żółtowski, Radca Finansowy przy Ambasadzie R. P. w Waszyngtonie—za zasługi w służbie państwowej; Inż. Jan Matkowski, Nacz. Okręgowego Urzędu Górniczego w Drohobyczu—za zasługi w służbie państwowej i na polu pracy społecznej; Inż. Kazimierz Kazmierczak, Stefan Knapski, mjr. w st. sp., Inż. Władysław Kozłowski, Inż. Marian Kurzyna, Inż. Stanisław J. Piotrowski, Inż. Jan Skrzypiński, Mieczysław Soroka—za zasługi na polu przemysłu wojennego; Mieczysław Au, Dyr. Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, Dr Bronisław Burghardt, Kier. Wydz. Banku Gospodarstwa Krajowego, Dr Marian M. Chechliński, Dyr. Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, Zdzisław Czechowski, Dyr. Oddziału Głównego Banku Gospodarstwa Krajowego, Włodzimierz P. Czermiński, Zast. Dyr. Banku Gospodarstwa Krajowego, Bolesław Gajewicz, Dyr. Oddziału Państwowego Banku Rolnego w Kielcach, Józef Jabłkowski, Dyr. Oddziału Banku Związku Spółek Zarobkowych w Łodzi, Dr Karol Peschel, Dyr. Oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego w Katowicach, Rufin Pilatowski, Dyr. Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, Mieczysław Al. Ig. Romański, Kier. Inspektoratu Banku Gospodarstwa Krajowego, Adolf Słomski, Dyr. Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu—za zasługi na polu pracy w bankowości; Antoni Kruszyński, Inspektor w Dyrekcji Lasów Państwowych w Łucku, Eugeniusz Zakrzewski, Inspektor w Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych—za zasługi w służbie Lasów Państwowych; Dr Juliusz Haraschin, Nacz. Biura D. O. K. Państwowych w Toruniu, Inż. Stefan Higersberger, Zast. Nacz. Służby Drogowej w D. O. K. P. w Warszawie, Inż. Stefan Juszczycki, Nacz. Służby Mechanicznej w D. O. K. P. w Toruniu, Inż. Aleksander Kodelski, prac. D. O. K. P. w Warszawie, Dr Waclaw E. Lewicki, Radca Min. Komunikacji, Jarosław Patoczka, Nacz. Biura D. O. K. P. w Warszawie, Inż. Marian Porębski, Kier. Działu D. O. K. P. w Krakowie—za zasługi w służbie kolejowej; Inż. Jan Getler-Girtler, Wicedyrektor Kolei Państwowych w Toruniu, Józef Siekierski, Wicedyrektor Kolei Państwowych w Warszawie—za zasługi w służbie kolejowej i na polu pracy społecznej; Inż. Czesław Gieleżyński, Nacz. Służby Mechan. w D. O. K. P. w Warszawie, Inż. Jan Werner, Nacz. Służby Ruchu w D. O. K. P. w Krakowie—za prace specjalne dla kolejnictwa; Inż. Kazimierz F. Goebel, Wicedyrektor Okr. Poczty i Tel. w Wilnie—za zasługi w służbie pocztowo-telekomunikacyjnej;

Złoty Krzyż Zasługi: Dr Waclaw Maurycy Fajans, Inż. Stefan Henryk Brun w Warszawie, Henryk Stanisław Brun, Dr Leon Barysz, Dr Jerzy Nowak w Warszawie, Inż. Mieczysław Al. K. Biesiekierski, Dr Tadeusz Grodyński, Podsekretarz Stanu w Min. Skarbu, Aleksander K. Ivanka, Naczelnik Wydz. Min. Skarbu, Józef Poznański, Nacz. Urzędu Marynarki Handlowej w Gdańsku; po raz drugi: Józef Kożuchowski, Wiceprezes Banku Gospodarstwa Krajowego, Eustazy Borkowski, Kapitan m/s „Batory”, Dr Zygmunt Jan Wasseraab, Dyr. Banku Gospodarstwa Krajowego, Dr Stanisław Bukowiecki, Prezes Prokuratury Generalnej, Tadeusz Lechnicki, em. Podsekretarz Stanu w Min. Skarbu; po raz trzeci: Leon Barański, Nacz. Dyr. Banku Polskiego w Warszawie.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU WIZYTA PANA MINISTRA ANTONIEGO ROMANA NA ŚLĄSKU

Jak już donosiliśmy, w dn. 4/XI b. r. przybył na Śląsk na 2-dniowy pobyt Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman w towarzystwie P. Wiceministra A. Rosego, oraz PP.: Dyrektora Departamentu Górniczo-Hutniczego C. Pechego, Pułk. T. Szmoniewskiego, Nacz. Wydz. Inż. W. Robowskiego, Nacz. Wydz. Inż. S. Kossutha oraz Rady Welscha.

Na dworcu w Katowicach powitali Pana Ministra przedstawiciele władz z P. Wojewodą Śląskim Dr Grażyńskim na czele oraz reprezentanci samorządu gospodarczego i przemysłu górniczo-hutniczego.

Przed południem w dn. 4 b. m. Pan Minister Roman, wraz z towarzyszącymi mu osobami, udał się do Radlina w pow. rybnickim, gdzie znajduje się największa na Górnym Śląsku koksownia „Ema”, stanowiąca własność Rybnickiego Gwarectwa Węglowego. U wejścia do koksowni powitał Pana Ministra Dyrektor Generalny Rybnickiego Gwarectwa Węglowego P. Morawski, w otoczeniu dyrektorów i kierowników działów, Starosta Rybnicki Dr Wyględa i in. Po krótkim referacie informacyjnym P. Inż. Mularskiego i po wyjaśnieniach P. Dyr. Krupińskiego na temat produkcji koksów oraz prac inwestycyjnych w przedsiębiorstwach Gwarectwa Rybnickiego — Pan Minister zwiedził szczegółowo urządzenie koksowni.

Z Radlina udał się Pan Minister Roman do Chorzowa na teren huty „Piłsudski”. Po powitaniu przez Prezesa Rady Nadzorczej „Wspólnoty Interesów” P. Inż. W. Przedpeńskiego i Naczelnego Dyrektora P. Inż. Kowalskiego—Pan Minister wraz z otoczeniem i przybyłymi gośćmi wysłuchał odczytu Dyrektora huty P. Inż. Czuby na temat znaczenia technicznego nowego wielkiego pieca. Następnie przemawiał P. Dyr. Dep. Peche, podkreślając znaczenie gospodarcze budowy wielkiego pieca dla rozwoju hutnictwa polskiego. Wreszcie, P. Inż. Roehr w krótkich słowach oświetlił zagadnienie rudy żelaznej. Następnie, Pan Minister Roman dokonał przecięcia wstęgi, zamykającej symbolicznie wyłot wielkiego pieca, po czym nastąpił spust surówki hutniczej. Z kolei zwiedzono urządzenie wielkiego pieca i całej huty „Piłsudski”.

Zaznaczyć należy, że nowowbudowany wielki piec, stanowiący ostatni wyraz zdobyczy techniki w dziedzinie hutnictwa, wykonany został wyłącznie siłami polskiego inżyniera i polskiego robotnika. Wydajność pieca wynosi 350 ton dziennie.

W drugim dniu pobytu na Śląsku, tj. w dn. 5/XI b. r., Pan Minister Roman wraz z otoczeniem wziął udział w poświęceniu nowego poziomu kopalni „Michał” w Michałkowicach. Poziom ten—na głębokości 540 m—obejmujący główny chodnik długości ok. 3 km oraz nowy szyb zjazdowy, wybudowany był kosztem zł 5 miln. i zapewni kopalni eksploatację nowych pokładów węgla na 40 lat. W podziemiach kopalni, na stacji pomp, urządzono prowizoryczną kapliczkę, ozdobioną wizerunkiem patronki górników św. Barbary oraz flagami o barwach narodowych. Poświęcenia nowego poziomu dokonał Ks. Prałat Brandys, wygłaszając następnie okolicznościowe przemówienie.

Poza udziałem w powyższych uroczystościach — Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman

podczas swego pobytu na Śląsku zwiedził szereg zakładów przemysłowych oraz zapoznał się z pracami inwestycyjnymi, podjętymi w ostatnich latach przez ciężki przemysł.

W dn. 5 b. m. rano Pan Minister Roman dokonał wizytacji Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach.

GÓRNICTW O I PRZEMYSŁ

GÓRNICTW O WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W SIERPNIU 1937 R.—Wydobycie węgla kamiennego w sierpniu 1937 r. obrazuje poniższe zestawienie:

Tabl. I **Wydobycie węgla kamiennego w sierpniu 1937 r.**

Rejony węglowe	Sierpień		Styczeń ÷ sierpień		
	1 9 3 7		1 9 3 7		1913
	ton	1913= 100	ton	1913= 100	ton
Śląski	2 328 746	86·83	17 485 195	81·50	21 454 736
przec. dzienna	89 567	82·94	87 865	81·36	107 994
Dąbrowski ¹⁾	567 223	99·82	4 160 652	91·52	4 546 136
przec. dzienna	21 816	94·38	20 908	90·45	23 116
Krakowski ²⁾	213 447	129·97	1 451 487	110·47	1 313 864
przec. dzienna	8 210	124·15	7 294	110·30	6 613
Ogółem:	3 109 416	91·07	23 097 334	84·56	27 314 736
przec. dzienna	119 593	86·84	116 067	84·28	137 723

Wzrost (+) względnie spadek (—) wydobywania w sierpniu w porównaniu z lipcem 1937 r. oraz z sierpniem 1936 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	W s t o s u n k u :			
	do lipca 1937 r.		do sierpnia 1936 r.	
	ton	%	ton	%
Śląski	— 93 107	3·84	+ 549 679	30·90
Dąbrowski	— 14 340	2·47	+ 117 341	26·08
Krakowski	— 1 666	0·77	+ 55 174	34·86
Ogółem:	— 109 113	3·39	+ 722 194	30·25

Z zestawienia tego wynika, że wydobywanie węgla kamiennego w sierpniu zmalało w stosunku do lipca b. r. o 3·39%, w stosunku zaś do sierpnia 1936 r.—wzrosło o 30·25%. Do spadku wydobywania w sierpniu b. r. przyczyniła się mniejsza (o 1) liczba dni roboczych w sierpniu w porównaniu z lipcem (26—wobec 27), przy czym spadek zaznaczył się we wszystkich 3 rejonach, lecz najsilniej w rej. śląskim. Natężenie wytwórczości, tj. przeciętne dzienne wydobywanie, wskutek wspomnianej już powyżej mniejszej liczby dni roboczych, nieznacznie wzrosło, a mianowicie o 0·33% i wynosiło 119 593 t.

Ogólny zbytu węgla kamiennego w sierpniu wynosił 2 881 777 t—wobec 2 885 828 t, a zatem zmalał o 4 051 t (0·14%), przy czym zbytu węgla w kraju wzrósł o 46 004 t, eksport natomiast zmalał o 50 055 t. Ponieważ zbytu węgla w kraju wzrósł, a eksport zmalał—przeło w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło pewne przesunięcie na korzyść zbytu krajowego: podczas gdy udział rynku eksportowego w ogólnym zbycie węgla wzrósł do 67·02%, to udział eksportu wynosił 32·98%. Analogiczne liczby w poprzednim miesiącu wynosiły: 65·34% i 34·66%.

Wzrost (+) lub spadek (—) zbytu krajowego oraz eksportu w sierpniu w porównaniu z lipcem w poszczególnych rejonach węglowych przedstawia poniższe zestawienie.

Rejony	Zbytu w kraju		Eksport	
	ton	%	ton	%
Śląski	+ 32 438	2·45	— 52 349	6·08
Dąbrowski	+ 25 748	4·29	+ 2 334	1·68
Krakowski	— 2 182	1·14	— 40	32·00
Ogółem:	+ 46 004	2·44	— 50 055	5·00

1) Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

2) Nie obejmuje kopalń rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/I 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okr. krakowskiego.

Poza tym podczas swego pobytu Pan Minister Roman odbył szereg konferencji z przedstawicielami życia gospodarczego Śląska, a przede wszystkim Izby Przemysłowo-Handlowej oraz Unii Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego.

Tabl. II **Zbytu węgla kamiennego w kraju w sierpniu 1937 r.**

Rodzaj odbiorców	Si r p i e Ń 1937 ton	S t y c z e Ń ÷ s i e r p i e Ń		1 9 3 6	
		1 9 3 7 ton	%	1 9 3 6 ton	%
I. — Przemysł					
Hutniczy:					
żelazny	121 948	953 331	6·94	780 025	7·13
innych metali	34 234	275 151	2·00	227 414	2·08
Koksownie	252 972	1 798 990	13·09	1 366 595	12·49
Brykielni	18 998	116 682	0·85	91 967	0·84
Gazownie	25 630	194 576	1·41	165 107	1·51
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego)¹⁾					
. . . . .	7 272	49 213	0·36	37 511	0·34
Naftowy	4 626	38 307	0·28	33 515	0·31
Solny	7 575	65 917	0·48	63 711	0·58
Cementowy, ceramiczny, cegielniany i wapienny	145 222	859 564	6·26	712 521	6·51
Obróbczy (metalowy i inny)	11 333	91 950	0·67	69 932	0·64
Chemiczny	48 255	380 163	2·77	287 427	2·63
Garbarski i przetworów zwier.	3 894	27 093	0·20	21 852	0·20
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny, gorzelnie)	50 174	384 223	2·80	324 642	2·97
Cukrowniczy	67 351	279 514	2·03	189 839	1·74
Papierniczy	33 865	280 048	2·04	250 536	2·29
Włókienniczy	83 076	524 460	3·82	483 469	4·42
Inne gałęzie przemysłu	175 006	1 242 960	9·05	1 097 020	10·03
Razem przemysł¹⁾:	1 091 431	7 562 142	55·05	6 203 083	56·71
II. — Inni odbiorcy					
Koleje żelazne	327 447	2 357 504	17·16	1 864 138	17·04
Żegluga	1 975	10 955	0·08	14 453	0·13
Instytucje miejsk. (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne, oprócz gazowni)	54 669	351 562	2·56	271 151	2·48
Wojskowość	7 264	292 175	2·13	150 203	1·38
I-stytucje państw.	25 275	125 474	0·91	84 482	0·77
Opał domowy ²⁾	209 262	1 528 094	11·12	1 165 562	10·66
Pośrednicy	214 179	1 509 167	10·99	1 184 801	10·83
Razem inni odbiorcy²⁾:	840 071	6 174 931	44·95	4 734 790	43·29
Ogółem w kraju:	1 931 502	13 737 073	100·00	10 937 873	100·00

Z zestawienia powyższego wynika, że zbytu węgla w kraju w sierpniu w porównaniu z lipcem wzrósł o 2·44%, natomiast eksport zmalał o 5·00%.

Zwyżka zbytu węgla w kraju spowodowana została zwiększonym zapotrzebowaniem ze strony przemysłu oraz kolei żelaznych, natomiast

1) Bez zużycia na cele techniczne kopalń.

2) Bez zużycia na deputaty.

w dostawach węgla na cele opałowe zaznaczyło się nieznaczne osłabienie. Ogólne zapotrzebowanie węgla na cele przemysłu wynosiło w sierpniu 1 091 431 t—wobec 1 054 455 t w lipcu, a zatem wzrosło o 36 976 t. Co się tyczy poszczególnych gałęzi przemysłu—to największe zapotrzebowanie na węgiel zaznaczyło się ze strony przemysłu włókienniczego oraz rolniczego. Zniżkę zapotrzebowania wykazały cukrownie—na skutek zgromadzenia zapasów już w miesiącach poprzednich. Pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazywały na ogół poważniejszych odchyśleń w odbiorze węgla.

Eksport węgla kamiennego w sierpniu 1937 r.

Tabl. III

Kraje	Sierpień 1937 ton	Styczeń ÷ sierpień			
		1 9 3 7		1 9 3 6	
		ton	%	ton	%
I.—Rynki środkowo-europejskie	73 904	481 867	6·61	464 174	8·71
Austria	68 436	448 662	6·16	447 942	8 41
Węgry	—	10 040	0·14	3 275	0·06
Czechosłowacja . .	5 468	22 815	0·31	12 895	0·24
Niemcy	—	350	—	62	—
II.—Rynki skandynawskie . .	319 607	2 213 909	30·38	1 995 638	37·46
Szwecja	241 610	1 590 356	21·83	1 453 984	27·29
Norwegia	13 190	255 824	3 51	244 784	4·60
Dania	20 265	190 365	2·61	180 593	3·39
Islandia	4 410	9 497	0·13	3 775	0·07
Finlandia	40 132	167 867	2·30	112 502	2·11
III.—Rynki bałtyckie	16 875	80 953	1·11	31 696	0·59
Łotwa	16 875	76 916	1·06	30 141	0·56
Estonia	—	4 037	0·05	1 555	0·03
Litwa	—	—	—	—	—
Kłajpeda	—	—	—	—	—
IV.—Rynki zachodnio-europejskie . .	238 793	1 915 774	26·29	1 211 150	22·74
Francja	128 968	1 026 168	14·08	757 947	14·23
Belgia	61 510	511 272	7·02	307 467	5·77
Holandia	21 965	216 549	2·97	91 600	1·72
Szwajcaria	26 350	161 725	2·22	54 136	1 02
Irlandia	—	—	—	—	—
Anglia	—	60	—	—	—
V.—Rynki południowo-europejskie . .	145 742	1 197 043	16·43	756 609	14·20
Włochy	132 887	1 101 190	15 11	660 328	12 40
Jugosławia	3 100	5 865	0 08	5 120	0 10
Rumunia	—	3 700	0 05	135	—
Grecja	9 755	53 387	0 74	67 761	1 27
Hiszpania	—	—	—	—	—
Portugalia	—	3 610	0 05	1 120	0 02
Malta	—	29 291	0 40	22 145	0 41
VI.—Rynki pozaeuropejskie	28 338	451 431	6 20	289 005	5 43
Alger	—	66 705	0 92	25 150	0 46
Egipt	4 621	90 268	1 24	47 610	0 90
Pozostała Afryka . .	1 172	78 201	1 07	8 650	0 16
Argentyna	22 545	181 627	2 49	154 557	2 90
Brazylia	—	21 640	0 30	28 050	0 53
Inne kraje	—	12 990	0 18	24 988	0 47
Daleki Wschód . . .	—	—	—	—	—
VII.—Węgiel okrętowy	98 516	743 384	10 20	408 470	7 67
Razem za granicę:	921 775	7 084 361	97 22	5 156 742	96 80
VIII.—W. M. Gdańsk	28 500	202 412	2 78	170 201	3 20
Ogółem:	950 275	7 286 773	100 00	5 326 943	100 00

Jak ilustruje tabl. III, eksport węgla kamiennego w sierpniu zmalał w porównaniu z lipcem o 50 055 t (5 00%) i wynosił 950 275 t. Spadek eksportu nastąpił tylko z rej. śląskiego, natomiast wywóz z rej. dąbrowskiego nieznacznie wzrósł. To osłabienie w zbycie za granicę

pozostaje ponieważ w związku z mniejszą o 1 liczbą dni roboczych, częściowo zaś tłumaczy się całkowitym wyczerpaniem niektórych kontyngentów eksportowych.

Co się tyczy poszczególnych grup rynków—to wywóz doznał pewnej poprawy tylko na rynki, bliżej położone, a mianowicie na rynki środkowo-europejskie i skandynawskie. Do wzrostu eksportu na rynki środkowo-europejskie przyczyniły się wzmoczone wysyłki do Austrii i do Czechosłowacji. Eksport na rynki skandynawskie—pomimo znacznie zwiększonych wysyłek do Szwecji, Islandii i Finlandii—wykazał nieznaczny tylko wzrost, z powodu zmniejszenia wysyłek do Norwegii i Danii. Na rynki bałtyckie wywieziono 16 875 t, które dostarczone dla kolei lotewskich. Eksport na rynki zachodnio-europejskie zmniejszył się o 7 651 t, przy czym spadły wysyłki do wszystkich krajów, objętych tą grupą rynków, prócz Szwajcarii, do której wywóz wzrósł o 14 145 t w związku z podjęciem na szerszą skalę transakcji kompensacyjnej: węgiel polski—maszynny szwajcarskie. Eksport na rynki południowo-europejskie zmalał o 18 125 t; spadek wywozu do tej grupy rynków został wywołany znacznym ograniczeniem wysyłek do Włoch, oraz zaprzestaniem wysyłek do Portugalii i na Malte. Do Jugosławii wywieziono 3 100 t. Konieczność ograniczenia ogólnego eksportu odbiła się najsilniej na rynkach najtrudniejszych i stosunkowo najmniej rentownych—pozaeuropejskich, na które w miesiącu sprawozdawczym wywieziono zaledwie 28 338 t—wobec 48 576 t w lipcu b. r. Wysyłki do W. M. Gdańska, jak również odbiór węgla okrętowego nieznacznie zmalały.

Tabl. IV wykazuje obrót węgla, koksu i brykietów w sierpniu 1937 r. Jak wynika z tej tabeli, zapasy węgla na zwalach kopalnianych w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 1 038 907 t—wobec 1 023 885 t w lipcu, a więc wzrosły o 15 022 t.

Sytuacja w przemyśle koksierskim kształtowała się w sierpniu nadal pomyślnie, przy czym odnotować należy, że—podobnie, jak w miesiącach poprzednich—również w miesiącu sprawozdawczym, pomimo wyremontowania szeregu komór w koksniarniach i wskutek tego zwiększenia produkcji, zapotrzebowanie na koks nadal przewyższało bieżącą produkcję. Wytwórczość koksu w sierpniu wynosiła 191 831 t, a zatem wzrosła o 7 778 t w porównaniu z lipcem. Ogólny zbył koksu wyniósł 192 178 t, z czego na zbył krajowy przypadła 152 956 t, a na eksport 39 222 t. Ogólny zbył koksu w miesiącu poprzednim wyniósł 180 611 t, a zatem w sierpniu wzrósł o 11 567 t w porównaniu z lipcem. Zapasy koksu w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 61 347 t.

W związku z mniejszą o 1 liczbą dni roboczych w sierpniu (26—wobec 27) w porównaniu z lipcem, liczba wszystkich dniówek odrobionych spadła w sierpniu o 62 559 (3 46%), wynosząc 1 743 121, przy czym liczba dniówek zwykłych odrobionych wynosiła 1 697 346, czyli zmniejszyła się o 68 571 (3 88%), natomiast liczba dniówek nadliczbowych wzrosła o 6 012 (15 12%), wynosząc 45 775, liczba zaś dniówek opuszczonych utrzymała się prawie na poziomie poprzedniego miesiąca, wynosząc 271 344, co stanowi 15 99% zwykłych dniówek odrobionych. Z ogólnej liczby dniówek opuszczonych—wzrosła liczba tzw. „świętówek” o 3 581 (3 46%), wynosząc 107 086, co stanowi 6 31% zwykłych dniówek odrobionych, natomiast liczba dniówek urlopowych spadła o 7 888 (8 52%) i wynosiła 84 715.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w sierpniu nieznacznie wzrosła (o 289—0 38%) do 75 718. Na przeciętnie zatrudnionego robotnika przypadła w sierpniu—przy 26 dniach roboczych—dniówek zwykłych odrobionych 22 42, wszystkich opuszczonych 3 58, w tym „świętówek” 1 41; odpowiednio liczby w lipcu—przy 27 dniach roboczych—wynosiły: 23 41, 3 59 i 13 7. W ten sposób procentowo do liczby dni roboczych liczba zwykłych dniówek odrobionych, przypadających na przeciętnie zatrudnionego robotnika, wynosiła w sierpniu 86 23%—wobec 86 70% w lipcu, i dniówek opuszczonych z powodu braku zbytu 5 35%—wobec 4 20% w poprzednim miesiącu.

Liczba robotników, przebywających na zwolnieniu turnusowym, w sierpniu spadła o 66 (2 17%) i wynosiła w całym górnictwie węglowym w końcu miesiąca sprawozdawczego 2 978—wobec 3 044 w lipcu, ograniczając się niemal wyłącznie do rej. śląskiego, w pozostałych bowiem rejonach zwolnienia turnusowe zostały prawie całkowicie zlikwidowane. Wskutek tego stosunek liczby robotników, przebywających na zwolnieniu turnusowym, do liczby robotników, zapisanych w tym samym okresie, wyniósł 3 93%—wobec 4 04% w lipcu.

Przeciętne wydobywanie na robotniko-dniówkę w rej. śląskim i dąbrowskim wykazało pewną niewielką zniżkę i wynosiło: w rej. śląskim 2 002 kg—wobec 2 009 kg w lipcu, w rej. dąbrowskim 1 392 kg—wobec 1 404 kg, natomiast w rej. krakowskim wzrosło dość poważnie, a mianowicie do 1 368 kg, tj. o 52 kg. Przeciętne dla całego Państwa wydobywanie wynosiło 1 801 kg—wobec 1 805 kg w lipcu, czyli spadło o 4 kg.

Przeciętny zarobek dorosłego mężczyzny w gotówce utrzymał się w sierpniu prawie na poziomie ubiegłego miesiąca i wynosił: w rej. śląskim zł 8 62 w sierpniu—wobec zł 8 59 w lipcu, w rej. dąbrowskim zł 7 04—wobec zł 6 99 i w rej. krakowskim zł 6 41—wobec zł 6 33.

W następstwie spadku liczby dniówek odrobionych, przypadającej na przeciętnie zatrudnionego robotnika, zmniejszył się miesięczny zarobek dorosłego mężczyzny w gotówce i wynosił: w rej. śląskim zł 200-79—wobec zł 203-88, w rej. dąbrowskim zł 156-66—wobec zł 159-28 i w rej. krakowskim zł 147-71—wobec zł 153-42.

Podobnie kształtował się przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny, który wynosił: w rej. śląskim zł 218-16 w sierpniu—wobec zł 227-18 w lipcu, w rej. dąbrowskim zł 170-69—wobec zł 174-08 i w rej. krakowskim zł 159-36—wobec zł 165-42 w poprzednim miesiącu.

Obrót węgla, koksu i brykietów w sierpniu 1937 r.

Tabl. IV

(w tonach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzedn. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspo- zycji	R O Z C H Ó D								Ogół- em	Pozostałość na zwałach na następ. mies.
				Z b y t			Z u ż y c i e						
				W kraju	Za gra- nicę	Razem	Cele własne zakład.	Deputaty		Razem			
W ę g i e l k a m i e n n y													
Śląski	594 942	2 328 746	2 923 304	1 358 781	809 008	2 167 789	124 398	22 134	1 565	148 097	2 315 886	607 418	
Dąbrowski ¹⁾	334 203	567 223	819 504	382 669	141 182	523 851	30 978	6 984	716	38 678	562 529	336 975	
Krakowski ²⁾	94 740	213 447	303 177	190 052	85	190 137	19 727	3 554	245	23 526	213 663	94 514	
Ogółem:	1 023 885	3 109 416	4 130 985	1 931 502	950 275	2 881 777	175 103	32 672	2 526	210 301	3 092 078	1 038 907	
K o k s													
Śląski	61 718	191 831	253 549	152 956	39 222	192 178	24	—	—	24	192 202	61 347	
B r y k i e t y													
Śląski	184	19 262	19 446	18 139	1 050	19 189	20	—	1	21	19 210	236	

Omawiając sprawę zarobków robotniczych zaznaczyć trzeba, że długotrwałe pertraktacje między Związkiem Pracodawców Przemysłu Górniczo-Hutniczego i zawodowymi związkami robotniczymi w sprawie zatargu o płace w kopalniach węgla w rej. śląskim zostały rozstrzygnięte przez Komisję Pojednawczo-Arbitrażową, która orzeczeniem z dn. 30/VIII 1937 r. ustaliła podwyżkę płac dla rębaczy w akordzie, cieśli górniczych, kierowców cieielskich, podsadzkarzy, murarzy kopalnianych, kierowców lokomotyw, kontrolerów i niektórych innych kategorii robotników. Powyższe orzeczenie obowiązuje na okres 1/IX 1937 r. ÷ 3/VIII 1938 r.—z miesięcznym wypowiedzeniem przed tym terminem. W dn. 7/IX 1937 r. Minister Opieki Społecznej nadał orzeczeniu Komisji Pojednawczo-Arbitrażowej dla górnictwa węglowego na Górnym Śląsku moc obowiązującą dla wszystkich kopalń węgla na obszarze Górnego Śląska. W rej. dąbrowskim i krakowskim związki robotnicze wypowiedziały układ zbiorowy płac.

Przeciętny miesięczny koszt utrzymania rodziny robotniczej, składającej się z 4 osób, wynosił dla rej. śląskiego zł 141-36 w sierpniu—wobec zł 140-45 i dla rej. dąbrowskiego zł 98-40—wobec zł 100-50.

Wytwory walcowniciane	94 533	94 442	76 824
Rury żelazne i stalowe	8 993	8 317	6 097

Jak widać z tego zestawienia, w październiku w porównaniu z wrześniem b. r. wzrosła wytwórczość surówki i stali, podczas gdy produkcja wytworów walcownicianych pozostała bez zmiany, a produkcja rur uległa zmniejszeniu. W porównaniu z październikiem ub. r. wytwórczość tegoroczna wykazuje we wszystkich działach znaczny wzrost.

Wytwórczość surówki zwiększyła się w październiku w porównaniu z wrześniem o 3-9% i stali o 10-8%, gdy produkcja wytworów walcownicianych pozostała bez zmiany, a produkcja rur zmniejszyła się o 7-5%. W porównaniu z październikiem ub. r. wytwórczość tegoroczna zwiększyła się na wielkich piecach o 18-7%, w stalowniach o 25-5%, w walcowniach o 23-0% i w rurowniach o 36-4%.

Stan zamówień wewnętrznych, przydzielonych hutom przez Syndykat Polskich Hut Żelaznych, przedstawiał się następująco (w tonach):

	Wrzesień	Październik
Zamówienia rządowe	7 764	692
„ prywatne	36 099	28 539
Razem:	43 863	29 231

Z powyższego wynika, że pojemność rynku krajowego zmniejszyła się znacznie w październiku w porównaniu z wrześniem, co należy przypisać z jednej strony zupełnemu niemal wstrzymaniu zamówień rządowych, a z drugiej—spadkowi zamówień prywatnych wskutek nastania sezonu jesienno-

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA ŻELAZNEGO W PAŹDZIERNIKU 1937 R. przedstawiała się—według danych tymczasowych—jak następuje (w tonach):

	I 9	3 7	Październik 1936
	Wrzesień	Październik	
Surówka	61 854	64 273	54 141
Stal	122 952	136 183	108 482

ROLNICTWO

NOWA FORMA KREDYTU DLA ROLNICTWA

W artykule pt. „Kredyty rolne a potrzeby rolnictwa” poruszyliśmy sprawę niedostatecznego dopływu kredytów do rolnictwa—zarówno w formie kredytów krótkoterminowych, jak i długoterminowych. Udział rolnictwa w obu tych rodzajach kredytów wynosi bowiem ok. 35%.

Ten stan rzeczy, który określić można jako niedokredytowanie rolnictwa, daje się dotkliwie odczuć zwłaszcza w dziale kredytu długoterminowego—tej najbardziej odpowiedniej dla rolnictwa formy kre-

dytu, szczególnie jeśli chodzi o wszelkiego rodzaju inwestycje rolne. Istnieją jednak działy produkcji rolnej, a w pierwszym rzędzie dział produkcji zwierzęcej, w których potrzebny jest raczej odpowiedni kredyt krótko- lub średnioterminowy.

Hodowla i opas inwentarza żywego w gospodarstwach rolnych były dotychczas terenem pod względem kredytowym całkowicie niemal zaniedbanym. Brak dopływu odpowiednich kredytów był podnoszony od dawna przez rolników i izby rolnicze, przy czym za spiesznym uruchomieniem tych kredytów przemawia cały szereg poważnych argumentów, z których najważniejsze są następujące:

1) Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

2) Nie obejmuje kopalń rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/I 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okręgu krakowskiego.

- 1) przeciwdziałanie wahaniom w stanie pogłowia zwierząt gospodarskich,
- 2) przeciwdziałanie nadmiernym wahaniom cen żywności na rynku, spowodowanym nierównomierną podażą zwierząt przez rolników,
- 3) polepszenie przez umożliwienie opasu jakości materiału rzeźnego, w szczególności zaś pochodzącego z bezpośredniej podaży rolniczej,
- 4) zwiększenie dochodów rolnika z produkcji zwierzęcej przez unormowanie podaży zwierząt, umożliwienie rolnikowi zyskowniejszego przerobu paszy w gospodarstwie.

Udział bydła opasowego w ogólnej ilości bydła rzeźnego na rynku przedstawia się w Polsce niekorzystnie, gdyż można go określić na ok. 10÷15%, czyli ok. 150 tys. sztuk na ogólną liczbę 1 257 tys. sztuk bydła rogatego, bitych w rzeźniach w Polsce w 1936 r.

Zjawisko to uwypuklone zostało przy okazji wprowadzenia na rynek mięsny z dniem 1/I 1937 r. mięsa z uboju mechanicznego, gdyż zwierzęta opasione, jako nadające się do trybowania i lepiej opłacalne, od tego czasu idą przeważnie na cele uboju rytualnego, z uboju mechanicznego zaś otrzymuje się w rezultacie gorsze gatunki mięsa.

Tymczasem opas bydła przedstawia dla rolnika szczególne korzyści. Przez wstrzymanie się bowiem na skutek otrzymania kredytu ze sprzedażą zwierzęcia w okresie zniżki cen, spowodowanej zwiększoną podażą, rolnik uzyskuje później za zwierzę lepszą cenę, poza tym zwiększa ilość cennego nawozu w gospodarstwie, w wyniku zaś dokonanego opasu zyskuje na przyroście wagi i zamianie wagi chudej na tłustą. Licząc przykładowo przeciętną wagę chudej krowy na 250 kg, wołu zaś chudego na 300 kg, otrzymamy ich wartość—według notowań Kasy Targowej w Warszawie z końca października b. r.—dla krowy zł 72:50 (250 kg po gr 29), dla wołu zaś zł 94:50 (300 kg po gr 31½). Zwierzęta te winny zyskać na wadze na skutek opasu ok. 20%, ponadto zaś rolnik uzyska za nie lepszą cenę jednostkową. I tak, krowa ważyć będzie ok. 300 kg—tak, że wartość jej wyniesie zł 225 (300 kg po gr 75), a dochód brutto rolnika za opas wyniesie zł 152:50; wół ważyć będzie 360 kg, wartość jego wyniesie zł 270 (360 kg po gr 75) i dochód brutto rolnika za opas—zł 175:50. Jeśli chodzi o koszty opasania, to spodziewać się należy, że opas zwierząt kalkuluje się rolnikowi już choćby z uwagi na dogodny przerób na miejscu ziemiopłodów i otrzymanie nawozu, a koszty dokonanego we własnym zakresie opasu muszą być w każdym razie niższe od wydatków, ponoszonych na opas bydła przez kupców, którzy systematycznie opasają pewne ilości zwierząt, wstawiając je rolnikowi do obory na zasadzie indywidualnych umów opasowych.

Jedną z głównych przyczyn niedostatecznego kredytowania produkcji zwierzęcej był brak odpowiednich form kredytu, które by z jednej strony odpowiadały potrzebom rolnika w tej dziedzinie głównie pod względem taniości kredytu i możliwie niewielkich formalności przy jego zaciąganiu, z drugiej strony dawały instytucjom finansującym odpowiednie zabezpieczenie kredytu i gwarantowały terminową spłacalność.

Z uwagi zaś na konieczność uwzględnienia w tych kredytach w pierwszym rzędzie potrzeb drobnych rolników, jako opierających swą dochodowość przede wszystkim na hodowli—zasady, na jakich udzielano by tego kredytu, winny być ponadto możliwie proste i elastyczne.

Trudność w znalezieniu odpowiedniej formy kredytu na inwentarz żywy zwiększały: z jednej strony—wynikłe na skutek kryzysu znaczne zadłużenia większości gospodarstw rolnych, w pierwszym rzędzie gospodarstw, których właściciele, wykazując w okresie przedkryzysowym inicjatywę w kierunku większej ich intensyfikacji, w rezultacie bardziej je zadłużyli, z drugiej zaś strony—wypływająca również z doświadczeń kryzysowych niechęć instytucji finansowych do szukania nowych, a więc jeszcze niesprawdzonych i przez to bardziej ryzykownych, form kredytu.

Ponadto, jeśli chodzi o kredytowanie inwentarza żywego, znaczną przeszkodą była obawa instytucji finansowych, że dochodzenie należności na zwierzętach gospodarskich może być uniemożliwione drogą wyłączenia przez rolnika zwierzęcia spod egzekucji na tej zasadzie, że stanowi ono przynależność nieruchomości. Obawy te wynikały

z doświadczeń instytucji wierzycielskich z okresu pierwszych ustaw oddełużeniowych, wydanych w celu ochrony rolników przed masowymi egzekucjami, dokonywanymi na ich ruchomościach.

Tymczasem rolnik potrzebuje kredytu przede wszystkim na te zwierzęta, które z natury rzeczy nie stanowią przynależności nieruchomości, jak np. bydło opasowe i hodowlane, przeznaczone na zbycie, jako produkty rolnictwa. Pojęcie przynależności nieruchomości obejmuje—w myśl obowiązujących przepisów prawnych—zwierzęta, niezbędne dla prawidłowego biegu gospodarstwa, czyli *sui generis* narzędzie pracy. Nie można więc uznać za przynależność nieruchomości zwierzęta, które rolnik postawił na opas, lub bydło, hodowane w celu zbytu. Taką interpretację przyjęło również Ministerstwo Sprawiedliwości w okólniku, w którym przewidziało możliwość ustanowienia rejestrowego prawa zastawu na bydło.

Nie mniej poważną trudność stanowił wysuwany przez instytucje kredytowe dezyderat dodatkowego zabezpieczenia kredytu pod zastaw zwierząt gospodarskich przez obowiązkowe ubezpieczenie tych zwierząt od padnięcia w okresie zastawu i dokonanie cesji polisy ubezpieczeniowej na rzecz kredytodawcy. Trudności w zastosowaniu ubezpieczenia bydła są dwojakiego rodzaju: natury technicznej i finansowej. Trudności techniczne wypływają z konieczności stworzenia dla tego celu nowego działu ubezpieczeń, dotąd prawie nie istniejącego w Polsce, i wypracowania nowych zasad tego ubezpieczania.

Przy tym powstają trudności, związane z koniecznością ustalenia możliwie niskiej stopy składki ubezpieczeniowej, aby nie obciążać kredytu większymi dodatkowymi kosztami. Jeśli np. wprowadzić przymus ubezpieczenia całego bydła, wzgl. pewnej kategorii bydła (opasowego, hodowlanego, mlecznego) na całym obszarze kraju, można by uzyskać niską stopę składki dzięki rozłożeniu ryzyka, lecz trudność technicznego przeprowadzenia przymusu, choćby w odniesieniu do bydła rzeźnego w mniejszych rzeźniach, niechęć polskiego rolnika do wszelkiego przymusu (przymus ubezpieczenia budynku od ognia nazywają drobni rolnicy podatkiem od ognia), wreszcie niestosowanie tej formy ubezpieczenia w krajach europejskich z wyjątkiem, zdaje się, tylko Austrii i Bawarii (i to w specjalnej formie)—przemawiałyby przeciw tej koncepcji. Ubezpieczenia dobrowolne zaś musiałyby być prawdopodobnie powierzzone całemu szeregowi lokalnych instytucji ubezpieczeniowych, przez co zwiększyłyby się ryzyko i w rezultacie podniosła stopa składki. Ponadto zaś i tu istnieje potrzeba opracowania zupełnie nowych zasad ubezpieczenia i dokładnej kalkulacji ryzyka, która, jako oparta na liczbach strat nie sprawdzonych doświadczalnie, mogłaby w pierwszych latach okazać się niecisła i—przy założeniu niskiej składki—mogłaby wystąpić potrzeba pokrywania ze środków publicznych powstałych z tego tytułu strat instytucji ubezpieczeniowych. Istniejące obecnie w Polsce, zresztą przeważnie słabe finansowo, instytucje ubezpieczeń zwierząt gospodarskich, głównie zwierząt rzeźnych, pracują na ogół deficytowo.

W tej sytuacji nasunęła się konieczność chwilowego zaniechania ubezpieczenia zwierząt kredytowanych i wobec pilnych potrzeb rolnictwa w tej dziedzinie uruchomienia odpowiednich kredytów na inwentarz żywy bez wprowadzania obowiązku jego ubezpieczenia, gdyż ryzyko instytucji wierzycielskich w wypadku padnięcia zwierzęcia przed spłatą przypadającej nań części kredytu może być usunięte przez dodatkowe osobiste (np. wekslowe) zobowiązanie pożyczkobiorcy oraz przez ustalenie ponadto z góry pewnej kwoty na ryzyko wierzyciela i włączenie tej kwoty w pewnym odsetku do oprocentowania.

Poniżej zestawione liczby wskazują, że zaniechanie ubezpieczenia nie podniesie w większym stopniu ryzyka kredytodawcy, i że przekonanie wierzycieli o dużej szkodowości w inwentarzu żywym, szczególnie szkodowości, spowodowanej chorobami epidemicznymi, jest nieuzasadnione. Dane, zebrane przez Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. w zakresie strat w inwentarzu żywym, spowodowanych chorobami epidemicznymi, wskazują, że w okresie lat 1931÷1935 na przeciętną liczbę roczną bydła rogatego i koni, znajdujących się w zagrodach, zagrożonych epidemią, wynoszącą 86 tys. sztuk, ilość zachorowań stanowiła przeciętnie 24 600, czyli 28%, ilość zaś zwie-

rząt padłych i dobitych wynosiła 8 600 sztuk, czyli 10%, w stosunku zaś do liczby ogólnego stanu pogłowia tych zwierząt w Polsce w 1936 r.—14 022 000 sztuk—ilości zwierząt chorych i zwierząt padłych wynoszą odpowiednio: 0·17% i 0·06%. W dziale trzody chlewnej na przeciętną roczną liczbę zwierząt, zagrożonych epidemią—128 600 sztuk—ilość zachorowań wynosi 32 500, czyli 25%, ilość sztuk padłych i dobitych—28 000 sztuk, czyli 22%, w stosunku zaś do ogólnego stanu pogłowia trzody chlewnej w 1936 r.—7 059 000 sztuk—ilość zwierząt chorych wynosi 0·5%, ilość zwierząt padłych—0·4%. Z liczb powyższych wynika, że szkodowość w inwentarzu żywym z tytułu chorób epidemicznych należy uznać za stosunkowo nieznaczną, ryzyko zaś instytucji wierzycielskiej pomniejsza fakt, że straty, poniesione w inwentarzu na skutek epidemii, pokrywa przeważnie Skarb Państwa, a więc należne odszkodowanie mogłoby być sędowane przez pożyczkobiorcę na rzecz wierzyciela. Ryzyko wierzyciela z tytułu innych chorób inwentarza, jak również nieszczęśliwych wypadków, jak: wzdęcie, złamanie nogi, zadławienie itp., jest znacznie mniejsze, gdyż zwierzę jest wówczas z reguły dorzynane i, ponieważ mięso nadaje się do spożycia, jest przez rolnika sprzedawane ze stratą wprawdzie, lecz zazwyczaj za sumę wyższą od przypuszczalnej kwoty udzielonej na zwierzę pożyczki. Zresztą, choroby nieepidemiczne nie powodują zwykle gwałtownych padnięć zwierząt i dają się z reguły zauważyć w samym wyglądzie zwierzęcia, nieszczęśliwe wypadki zaś są wg zgodnej opinii hodowców stosunkowo dość rzadkie, i ilość ich wyrazi się przypuszczalnie w promilach liczby kredytowanych zwierząt—przy założeniu półrocznego terminu spłaty kredytu.

Zagadnienie uruchomienia odpowiednich kredytów dla inwentarza żywego nabrało specjalnej wagi w bieżącym roku—z uwagi na zbieg niepomysłnych dla produkcji zwierzęcej czynników koniunkturalnych. Bieżący rok uważany jest bowiem za początek cyklu zniżkowego pogłowia bydła rogatego i trzody chlewnej, a jednocześnie charakteryzuje się załamaniem się cen żywca w porównaniu z rokiem poprzednim na rynkach światowych. Ponadto w wyniku panującej w b. r. suszy zaznaczył się nieurodzaj pasz, co wywołało masową podaż zwierząt, głównie chudźca, na rynku i w konsekwencji dodatkową zniżkę cen. Wprawdzie urodzaj ziemniaków wpłynął w pewnym stopniu na poprawę sytuacji, lecz przy obecnych cenach ziemniaków sądzić należy, że ich spisanie mogłoby opłacać się rolnikowi jedynie w wypadku zastoso-

wania opasu bydła. W tej sytuacji uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 3/XI b. r. w sprawie uruchomienia kredytów na opas i hodowlę zwierząt zostanie niewątpliwie powitana przez rolników z zadowoleniem, jako uwzględnienie minimalnych postulatów rolnictwa w tej dziedzinie. Kredyty będą udzielane w formie kredytów pod zastaw zwierząt—analogicznie do kredytów zbożowych. W ten sposób zostały, jak się wydaje, szczęśliwie pokonane trudności znalezienia odpowiedniej nowej formy kredytu dla rolnictwa. Popularność i dobra spłacalność kredytów zbożowych, w szczególności zaś kredytów zaliczkowych, zaciąganych przez drobnych rolników, świadczy, że związanie kredytu z produkcją, oparcie go na zastawie i nadanie mu formy prostej i elastycznej wpływa korzystnie na jego spłacalność. Jeśli chodzi o zabezpieczenie, kredyty pod zastaw bydła opasowego posiadają dla kredytodawcy tę jeszcze dodatnią stronę, że w miarę postępującego opasu wartość sztuki wzrasta—tak z powodu wzrostu wagi zwierzęcia, jak i z powodu polepszenia się jakości jego mięsa.

Przeznaczona na kredyty pod zastaw bydła w wymienionej uchwale Komitetu Ekonomicznego Ministrów kwota zł 5 miln. nie jest wprawdzie duża, lecz wobec późnego uruchomienia akcji kredytowej powinna zaspokoić całkowicie potrzeby rolnictwa w tej dziedzinie. Jeżeli przyjąć przeciętną wartość sztuki kredytowanych zwierząt na zł 100, a wysokość pożyczki, udzielonej pod zastaw tej sztuki—na zł 50, otrzymamy, że z sumy zł 5 miln. będzie można sfinansować ok. 100 tys. szt. bydła, co w stosunku do ogólnej liczby bydła rogatego, poddanego ubojowi w 1936 r., wynoszącej 1 257 tys. szt., stanowi 8%. Przy rozdziale tej sumy między poszczególne województwa powinno być

wzięte pod uwagę, że specjalne zapotrzebowanie tych kredytów wykażą prawdopodobnie—poza województwami zachodnimi—południowe powiaty woj. poleskiego i północne powiaty woj. wołyńskiego oraz niektóre powiaty województw południowych.

Kredyty pod zastaw bydła udzielane będą—podobnie jak kredyty zbożowe—w dwójakiej formie: w formie kredytu zaliczkowego i w formie rejestrowego zastawu rolniczego, przy czym, pozostając w zasadzie kredytem rzeczowym, będą one ponadto zabezpieczone dodatkowo wekslowym zobowiązaniem pożyczkobiorcy—dla usunięcia ryzyka wierzyciela z powodu ewentualności padnięcia sztuki.

Rejestrowy zastaw bydła stosowany będzie, na żądanie instytucji wierzycielskiej, przy większej ilości zastawionych sztuk i zabezpieczony będzie, poza umową zastawniczą, terminowym wekslem pożyczkobiorcy. Rejestrowy zastaw oparty będzie na przepisach rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 28/III 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym („Dz. Ust. R. P.” Nr 38, poz. 360) oraz rozporządzenia Ministrów: Skarbu, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 14/VII 1928 r. o rejestrze zastawowym rolniczym i znakach zastawniczych („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 658).

Kredyt zaliczkowy zabezpieczony będzie deklaracją zastawniczą, analogiczną do stosowanej przez instytucje kredytowe przy udzielaniu kredytów zaliczkowych zbożowych, oraz terminowym wekslem pożyczkobiorcy. W deklaracji rolnik stwierdzi, że zwierzęta stanowią jego własność i znajdują się w jego gospodarstwie, oraz że są one produktem rolnictwa, przeznaczonym na zbycie, nie mogą więc stanowić przynależności nieruchomości. Do zwierząt tych możliwe będzie wszczęcie przez wierzyciela egzekucji w każdym czasie, jako do ruchomości, nie związanych ściśle z biegiem gospodarstwa. Rolnik będzie więc otrzymywał pożyczkę na bydło, stanowiące jego własność i znajdujące się w jego własnym, wzgl. dzierżawionym gospodarstwie rolnym.

Szczegółowe warunki kredytów pod zastaw bydła będą podane w oddzielnej notatce, tutaj ogólnie tylko wspomnimy, że będą to kredyty kilkumiesięczne o ulgowym oprocentowaniu, wysokość zaś indywidualnej pożyczki ustalona będzie na jedną sztukę kredytowanych zwierząt—z jednej strony w stosunku do wartości zastawionej sztuki, z drugiej zaś strony—do przeciętnej wartości paszy, spożytej przez tę sztukę w okresie trwania kredytu.

Spodziewać się należy, że powodzenie akcji kredytowej pod zastaw bydła umożliwi w przyszłości rozszerzenie jej również na dział trzody chlewnej.

H. O.

PRZYPUSZCZALNE ZBIORY W ROKU 1937.—Według obliczeń przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny na podstawie 3 900 sprawozdań korespondentów rolnych z połowy października b. r., przybliżony szacunek tegorocznych zbiorów (w milionach kwintali) przedstawia się następująco: pszenica 18·4, żyto 58·3, jęczmień 13·1, owies 21·1 i ziemniaki 378·0.

Zbiory tegoroczne w stosunku do ubiegłego roku oraz do przeciętnych w okresie ostatniego 5-lecia przedstawiałyby się następująco (w %)-ach:

	W porównaniu:	
	z 1936 r.	z przeciętną w latach 1932 ÷ 1936
Pszenica . . .	-13·6	- 5·5
Żyto . . .	- 8·4	-10·6
Jęczmień . . .	- 6·3	- 8·3
Owies . . .	- 8·8	- 6·4
Ziemniaki . .	+10·3	+19·2

Zbiory pszenicy są niższe od zeszłorocznych we wszystkich województwach—z wyjątkiem wileńskiego (26%) i tarnopolskiego (5%). W woj. warszawskim, łódzkim, poznańskim oraz białostockim zbiory są prawdopodobnie mniejsze o ok. 30%; w woj. pomorskim—mniejsze prawie o 40%; w woj. kieleckim, lubelskim, poleskim i śląskim—mniejsze o ok. 20%; w woj. nowogródzkim, wołyńskim i krakowskim—mniejsze o 7÷12%; w lwowskim i stanisławowskim—o ok. 2%.

Zbiory żyta są mniejsze w całym kraju—z wyjątkiem: woj. wileńskiego (31%) oraz wołyńskiego i tarnopolskiego (3%). W woj. biało-

stockim i pomorskim zbiory żyta są prawdopodobnie mniejsze o ok. 25%, w woj. warszawskim mniejsze o ok. 20%, w kieleckim, lubelskim i poleskim—mniejsze o 10 ÷ 15%, w pozostałych województwach—mniejsze o ok. 4%.

Zbiory jęczmienia są również niższe w większości województw; wyjątek stanowią: woj. wileńskie (15%), pomorskie (27%) oraz poznańskie, śląskie i tarnopolskie (4%). W woj. kieleckim, lubelskim, białostockim, nowogrodzkim, poleskim i stanisławowskim zbiory jęczmienia są prawdopodobnie niższe o ok. 20%; w woj. łódzkim, wołyńskim i lwowskim—mniejsze o 5 ÷ 10%, a w woj. warszawskim i krakowskim—mniejsze o ok. 2%.

Zbiory owsa, wyższe od zeszlenczonych, miały tylko województwa: wileńskie (21%), pomorskie (14%) oraz poznańskie, śląskie i krakowskie (1 ÷ 6%). W woj. łódzkim, lubelskim, białostockim, nowogrodzkim, poleskim i stanisławowskim zbiory są prawdopodobnie mniejsze o 15 ÷ 20%; w woj. warszawskim, kieleckim i lwowskim—mniejsze o ok. 10% oraz w woj. wołyńskim i tarnopolskim mniejsze o 1 ÷ 3%.

Zbiory ziemniaków są wyższe we wszystkich bez wyjątku województwach. Największy wzrost zbiorów wykazują woj.: białostockie, nowogrodzkie i pomorskie (o przeszło 20%); w woj. warszawskim, wileńskim, poznańskim i tarnopolskim zbiory są prawdopodobnie wyższe o 10 ÷ 15%, w pozostałych województwach—wyższe o 1 ÷ 8%.

Nadto Główny Urząd Statystyczny dokonał obliczenia przytoczonych zbiorów słomy (na podstawie spr. woźdź korespondentów z dn. 15/IX b. r.) oraz zbiorów siana koniczyny i łąkowego z pierwszego pokosu (na podstawie szacunku komisji gminnych). Zbiory te przedstawiają się następująco:

Zbiory	Spadek w stosunku do:		
	zbiorów w 1936 r.		zbiorów w latach 1932 ÷ 1936
	miln. q	p r o c e n t	
Sł mł. zbóż ozimych . . .	127·8	24·9	23·9
„ „ „ j r y c h . . .	47·9	18·0	19·3
Siano koniczyny I pokos . . .	12·4	45·2	25·0
Siano łąkowe I pokos . . .	52·8	12·3	9·6

Zbiory słomy zbóż ozimych najgorzej wypadły w woj. warszawskim, kieleckim, lubelskim, białostockim oraz pomorskim, gdzie prawdopodobnie są niższe od zeszlenczonych o 30 ÷ 40%, następnie w woj. łódzkim, poznańskim—niższe o 20 ÷ 30%; w woj. nowogrodzkim, poleskim i południowych—z wyjątkiem tarnopolskiego—niższe o 15 ÷ 20%; w woj. wołyńskim, śląskim i tarnopolskim—niższe o ok. 8%; jedynie woj. wileńskie ma zbiory wyższe od zeszlenczonych o około 7%.

Zbiory słomy zbóż jarych w woj. centralnych, poleskim, lwowskim i stanisławowskim są zapewne niższe o 20 ÷ 30%, w pozostałych województwach z wyjątkiem wileńskiego (wzrost o 6%) zbiory są niższe o 2 ÷ 10%.

Zbiory siana koniczyny z pierwszego pokosu najgorzej przedstawiają się w woj. centralnych oraz zachodnich—z wyjątkiem Śląska—i są niższe od zeszlenczonych o 50 ÷ 80%. Pozostałe województwa mają zbiory niższe o 15 ÷ 35%.

Zbiory siana łąkowego z pierwszego pokosu również są znacznie niższe od zeszlenczonych w woj. centralnych, pomorskim, lwowskim i stanisławowskim (o 15 ÷ 30%); w woj. nowogrodzkim, poznańskim, śląskim, krakowskim i tarnopolskim—niższe o 2 ÷ 10%. Natomiast w woj. wileńskim, poleskim i wołyńskim zbiory siana są wyższe o 5 ÷ 7%.

HANDEL

OGÓLNOPOLSKI KONGRES KUPIECTWA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

W dn. 13, 14 i 15 listopada 1937 r. odbędzie się w Warszawie Ogólnopolski Kongres Kupiectwa Chrześcijańskiego, zorganizowany przez Naczelną Radę Zrzeszeń Kupiectwa Polskiego.

Po uroczystym nabożeństwie oraz złożeniu wieńca na grobie Nieznanego Żołnierza nastąpi w dn. 13 b. m. o godz. 10.45 otwarcie Kongresu, na którym programowe przemówienie wygłosi Prezes Naczelnej Rady Zrzeszeń Kupiectwa Polskiego P. Henryk Brun. Drugie plenum odbędzie się dn. 14 b. m. o godz. 19.

Obrady Kongresu toczyć się będą w ramach 2 komisyj: I—Usprawnienia handlu, II—Polityki gospodarczej.

W komisjach tych wygłoszone zostaną następujące referaty:

Komisja Usprawnienia Handlu

Struktura polskiego handlu—P. Eugeniusz Wencel, Wiceprezes Stowarzyszenia Kupców Polskich;

Struktura i zadania zrzeszeń zawodowych—P. Andrzej Czarnecki, Dyrektor Naczelnej Rady Zrzeszeń Kupiectwa Polskiego i Stowarzyszenia Kupców Polskich;

Unarodowienie handlu w Polsce—P. Pos. Tadeusz Marchlewski, Wiceprezes Naczelnej Rady Zrzeszeń Kupiectwa Polskiego i Prezes Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu;

Przygotowanie do zawodu obecnie czynnych w handlu—P. Dr Jerzy Machlejd, członek Zarządu Stowarzyszenia Kupców Polskich;

Przygotowanie nowych pokoleń do zawodu kupca—P. Jan Chodorowski, Naczelnik Wydziału Szkół Handlowych w Min. W. R. i Oświecenia Publ.;

Nowoczesne metody pracy w handlu—P. Józef Jakubowski, Dyrektor Związku Izb Przemysłowo-Handlowych.

Komisja Polityki Gospodarczej

Polityka kredytowa—P. Jan Stefan Kuhn, Wiceprezes Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej;

Świadczenia publiczne—P. Lech Grabowski, Radca Prawny Stowarzyszenia Kupców Polskich;

Zagadnienie socjalne w handlu—P. Dr Piotr Chorąży, Dyrektor Polskiego Związku Stowarzyszeń Kupieckich Woj. Śląskiego;

Zagadnienia ustawodawstwa gospodarczego—P. Dr Adam Dobrowolski, Sekretarz Gen. Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej;

Handel a administracja—P. Wacław Mierzejewski, Prezes Zarządu Centralnego Związku Detalicznego Kupiectwa Chrześcijańskiego R. P.;

Polityka handlu zagranicznego w chwili obecnej—P. Stefan Kalamajski, Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu;

Rola kupca w handlu zagranicznym—P. Stanisław Lambert, Prezes Koła Handlu Zagranicznego przy Stow. Kupców Polskich;

Rola emigracji w handlu zagranicznym—P. Leon Chudziński, Wiceprezes Wielkopolskiego Związku Chrześcijańskich Zrzeszeń Kupieckich.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN WE WRZEŚNIU 1937 R.—Obroty handlowe we wrześniu b. r. wykazywały sezonowe ożywienie. Poza sezonowym dał się zauważyć również i koniunkturalny wzrost obrotów, wywołany z jednej strony wzmożonym ruchem inwestycyjnym, z drugiej zaś strony—poprawą sytuacji finansowej, a stąd i zdolnością nabywczej wsi. Zwyżka obrotów towarowych we wrześniu szczególnie wyraźna była w branżach: budowlanej, metalowej (maszyny rolnicze), węglowej, odzieżowej, obuwianej, księgarskiej i papierniczej.

Liczby, ilustrujące do pewnego stopnia zmiany w obrotach gospodarczych—obliczone jednak już z usunięciem czynnika sezonowości—kształtowały się w miesiącu sprawozdawczym na ogół niżkowo. Suma weksli wystawionych, ulegająca zresztą zmianom jednocześnie wraz ze zmianą sposobów regulacji transakcyj (gotówkowe, kredyt otwarty itp.) oraz obejmująca również weksle o charakterze finansowym—zmniejszyła się we wrześniu do zł 348 miln.—wobec zł 441 miln. w sierpniu i zł 372 miln. we wrześniu 1936 r. Naładunek towarów na P. K. P. obniżył się we wrześniu do 88·2 (wskaźnik przy podstawie: 1928 r.=100)—wobec 89·4 w sierpniu i tylko 72·6 we wrześniu ub. r. Co do wpływów do opłat stemplowych, to utrzymywały się one w III kwartale b. r. na poziomie zeszlenczończym.

Ceny we wrześniu wykazywały tendencję lekko zwyżkową, która jednak uwidoczniła się głównie w zakresie cen detalicznych i kosztów utrzymania, nie dotykając cen hurtowych, które pozostały ustabilizowane. Zaznaczyć należy, że już w sierpniu przy nieznacznej niżce cen hurtowych nastąpiła niewielka zwyżka cen detalicznych.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Koniunktury oraz Gł. Urz. Stat.):

	Wskaźnik Artykuły		Artykuły	
	ogólny	rolne kraj.	rolne kraj.	przemysł.
Wrzesień 1929 . . .	94.8	90.2	97.4	
" 1930 . . .	93.8	75.6	88.3	
" 1931 . . .	72.1	65.7	74.3	
" 1932 . . .	63.1	54.3	65.6	
" 1933 . . .	58.1	50.9	60.3	
" 1934 . . .	55.0	46.5	58.0	
" 1935 . . .	54.1	46.3	56.8	
" 1936 . . .	54.6	46.4	57.5	
" 1937 . . .	59.6	54.7	60.4	

	Artykuły rolne		Artykuły przemysłowe		
	sprzedawane przez rolników	prze- twory	surowce	półfabrykaty	wyroby gotowe
Wrzesień 1936	38.7	54.2	56.2	56.6	59.6
Styczeń 1937	44.5	56.6	64.7	59.1	60.5
Luty "	48.5	58.7	65.5	59.8	60.7
Marzec "	50.0	59.3	66.1	60.5	61.0
Kwiecień "	49.5	58.4	66.7	59.5	61.1
Maj "	49.6	58.6	64.8	59.5	61.1
Czerwiec "	51.9	58.9	63.6	59.4	60.9
Lipiec "	51.4	58.5	62.0	60.5	61.0
Sierpień "	49.7	59.1	61.8	59.9	60.9
Wrzesień "	50.4	59.2	60.8	59.2	60.9
Wrzesień 1935	37.7	55.1	53.6	55.7	60.4
" 1934	36.4	56.8	55.7	55.6	62.4

Ceny hurtowe przez pierwsze 2 miesiące II półrocza lekko zniżyły, a we wrześniu pozostały niezmiennione. Co prawda, ceny artykułów przemysłowych we wrześniu w dalszym ciągu nieznacznie zniżyły, lecz niższa ta została wyrównana wyższą cen artykułów rolnych.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych (łącznie z kolonialnymi oraz innymi, objętymi grupą ogólną żywności i używek)—to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźniki: 1928 r.=100):

	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	
	1937	1937	1937	1936
Zboża wszelkie	56.0	55.5	55.6	39.1
Ziemiopłody inne	60.5	43.5	39.9	29.6
Mąka i kasza	54.3	55.7	54.4	44.0
Zwierzęta rzeźne	47.9	46.4	46.8	40.7
Mięso i słonina	50.2	50.7	52.3	47.6
Nabiał	43.4	46.8	51.4	39.1
Cukier, spirytus, piwo	71.3	71.3	71.3	71.3
Towary kolonialne	72.0	72.0	72.1	77.0
Tytoń	96.8	96.8	96.8	96.8
Sól	91.8	91.8	91.8	91.8

Ceny artykułów rolnych rozpoczęły rok gospodarczy 1937/38 niższą, lecz we wrześniu znów zwiększyły. Ceny zbóż zwiększyły bardzo nieznacznie, co mniej więcej jest zgodne z tendencją rynków światowych, gdzie we wrześniu panowała na ogół tendencja stała przy przejściowych wahanach zwykłych. Ceny pszenicy i żyta—po zwycięstwie w sierpniu—we wrześniu na rynku krajowym spadły (choć w ostatnich dniach wykazały znowu lekką tendencję zwykłą, a przynajmniej utrzymaną); natomiast wzrosły dość poważnie we wrześniu ceny owsa i jęczmienia, te ostatnie—w związku z ustaleniem zwrotów cel. Ceny innych ziemiopłodów we wrześniu spadły. Również obniżyły się—i to silniej niż ceny surowca—ceny przetworów zbożowych. Ogólny więc wskaźnik cen artykułów rolnych zawdzięcza swój wzrost we wrześniu głównie zwycięstwu cen artykułów hodowlanych. Mianowicie, nieznacznie wzrosły we wrześniu ceny bydła i trzody (przy zwiększonym eksporcie); silniej nieco podniosły się ceny przetworów, a także ceny mleka i masła; poważniej, wreszcie, wzrosły ceny jaj, których eksport utrzymał się we wrześniu w dalszym ciągu na wysokim poziomie.

W grupie cen artykułów przemysłowych niższa w sierpniu wyniosła 0.5%, a we wrześniu—w dalszym ciągu—0.6%. Zmiany cen, jakie nastąpiły w poszczególnych działach towarowych, ustalić można z następującego zestawienia (wskaźniki przy podstawie: 1928 r.=100):

	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	
	1937	1937	1937	1936
Drewno surowe	62.9	64.0	62.9	49.9
" obrobione	54.9	54.6	54.4	44.2
Surowce włókniste	42.2	39.5	36.5	40.0
Przędza	54.3	52.7	52.4	52.6
Tkaniny	58.6	58.6	58.7	57.0
Paliwo mineralne	78.5	59.5	80.0	77.3
Oleje mineralne	80.4	80.4	80.4	80.4

Złom i ruda żelazna	86.4	82.4	84.0	62.7
Żelazo	79.9	79.9	79.9	70.9
Metalne nieżelazne	59.3	58.2	50.7	50.3
Skóry surowe	40.7	44.6	43.8	43.9
" wyprawione	51.2	51.2	51.7	48.4
Odzież i obuwie	48.6	48.4	48.5	48.2
Chemikalia	71.1	70.6	70.5	67.9
Mydło	71.7	71.7	71.7	68.0
Nawozy sztuczne	68.0	68.5	67.4	68.9
Materiały budowlane mineralne	48.5	48.1	48.0	45.7
Papier	55.8	55.8	55.8	55.8
Urządzenia domowe (meble, naczy., żarówki)	69.3	68.6	68.3	68.1
Maszyny i narzędzia rolnicze	65.0	64.1	64.5	63.5
Maszyny, narzędzia i inne wyroby dla przemysłu	75.2	75.2	75.2	74.7

W grupie drzewnej ceny we wrześniu zniżyły, przy czym silniej—ceny surowca, słabiej—ceny tarcicy. Ceny surowca wzrosły w sierpniu, a we wrześniu powróciły do poziomu lipcowego—mimo że zapotrzebowanie na surowiec było duże; najpoważniejszą niżkę cen notowano dla kłód tartacznych sosnowych i świerkowych. Przy poważnym zapotrzebowaniu rynku wewnętrznego i utrzymanym eksporcie—ceny drewna obrobionego wykazały we wrześniu dalszą nieznacznie niżkę (trwającą już od lipca), która jednak dotknęła tylko niektóre rodzaje i gatunki.

W grupie włókienniczej zniżyły we wrześniu głównie ceny surowca, które spadają już od kwietnia. Ceny przędzy idą na ogół w ślad za cenami surowca, kurcząc się jednak w nieco słabszym stopniu. Ceny tkanin utrzymują się od kilku miesięcy na stałym poziomie, przy czym we wrześniu nastąpiła nawet bardzo drobna zwyżka—mimo że zbyt wyrobów był na ogół stosunkowo słaby. W zakresie surowców najsilniej potaniały bawełna i wełna, a tylko konopie nie zmieniły ceny. W zakresie półfabrykatów nastąpiła we wrześniu niższa cen przędzy wełnianej.

Ceny paliwa we wrześniu—podobnie jak już w kilku poprzednich miesiącach—zwyżkowały. Przy niezmiennych cenach węgla (którego zbyt podniósł się), podniosła się w cenie jedynie ropa naftowa.

W grupie metali—jeśli chodzi o żelazo—nastąpiła zwyżka cen w pozycji rud i złomu (po niżce sierpniowej), ceny zaś żelaza i przetworów—po zwyżce lipcowej—pozostały we wrześniu niezmiennione. Co do innych metali—to nastąpił we wrześniu generalny silny spadek ich cen, przy czym najpoważniejszy dla cynku; związane było to ściśle z tendencją rynków światowych.

W grupie „różnych” artykułów przemysłowych—ceny skór surowych we wrześniu zniżyły, ceny zaś wyprawionych nieznacznie podniosły się; ceny materiałów budowlanych mineralnych nieco obniżyły się—na skutek, mianowicie, niżki ceny cegły; ceny produktów naftowych—przy rosnącym zużyciu—pozostały w dalszym ciągu niezmiennione; ceny nawozów sztucznych, których sprzedaż w ostatnim sezonie znacznie wzrosła, wykazały spadek (niższa ceny nawozów potasowych); ceny chemikalijskie bardzo nieznacznie zniżyły; ceny papieru itp. pozostały niezmiennione.

W okresie rocznym—od września 1936 r. do września 1937 r.—obejmującym IV kwartał ub. r. i pierwsze 3 kwartały b. r., ceny hurtowe podniosły się o 9.2%. Ceny artykułów rolnych podniosły się bardzo poważnie, bo o 17.9%, ceny zaś artykułów przemysłowych—tylko o 5.0%; nastąpiło więc dość znaczne zemknięcie „nożyc cen”.

Co się tyczy cen artykułów rolnych, to nastąpiła w ciągu omawianego okresu rocznego w pierwszym rzędzie znaczna poprawa cen produktów roślinnych, podczas gdy w zakresie artykułów hodowlanych nastąpiła zwyżka cen stosunkowo słabsza. Mianowicie, ceny zbóż podniosły się aż o 42.2%, a ceny przetworów zbożowych o 23.6%; jednocześnie ceny bydła i trzody zwiększyły o 15.0%, ceny mięsa i przetworów—o 9.9%, a tylko ceny nabiału bardzo silnie, bo o 31.4%.

Jeśli chodzi o ceny artykułów przemysłowych, to zwyżka ich nie objęła w okresie rocznym września 1936—wrzesień 1937 wszystkich grup równomiernie; przy tym kilka grup wykazało w ciągu tego okresu poziom utrzymany, a w kilku ujawniła się nawet niższa cen. W grupach surowcowych przeważał silny wzrost cen: ceny drewna surowego podniosły się o 26.1%, ceny złomu i rudy—aż o 34.0%, lecz ceny skór surowych obniżyły się o 0.2%, a ceny surowców włókienniczych—o 8.7%, wreszcie, ceny paliwa mineralnego zwiększyły tylko o 3.5%. W grupach półfabrykatów zmiany cen w okresie rocznym były na ogół mniejsze: ceny drewna obrobionego wzrosły o 23.1%, ceny żelaza—o 12.7%, ceny skór wyprawionych—o 6.8%, ceny przędzy spadły o 0.4%, ceny olejów mineralnych pozostały bez zmiany; poza tym ceny innych metali poza żelazem wzrosły o 0.8% (spadek cen cynku i ołowiu, a wzrost cen miedzi), ceny chemikalijskie—o 3.8% (smoly, terpentyny medycznej itp.) oraz materiałów budowlanych—o 5.0% (wzrost cen cegły, wapna, a zwłaszcza cementu); ceny nawozów sztucznych spadły o 2.2% (niższa cen nawozów potasowych), a ceny papieru pozost-

stały bez zmiany. W grupie wyrobów gotowych o charakterze bezpośredniej konsumpcji nastąpił między innymi wzrost cen tkanin (o 3·0%), odzieży i obuwia (o 0·6%), oraz cen mydła (o 5·4%).

Zestawiając zmiany cen w okresie od września 1936 r. do września 1937 r. według zasadniczych grup, otrzymujemy—w zakresie cen przemysłowych—następujące wyniki: ceny surowców wzrosły o 8·2%, ceny półfabrykatów—w mniejszym stopniu—bo o 5·1%, a ceny wyrobów gotowych—zaledwie o 2·2%. Jeśli chodzi o wyroby gotowe, to artykuły konsumcyjne wykazały najsilniejszą zwyżkę cen—o 2·6%, podczas gdy wyrobów dla produkcji przemysłowej wzrosły tylko o 0·7%, a ceny wyrobów dla produkcji rolnej—o 1·5%. Wzrost cen surowców i półfabrykatów nieznacznie dotknął artykułów skartelizowanych, które zwyżkowały o 3·3%, jeszcze słabiej—artykułów, uzależnionych od zagranicy—o 2·5%, ujawnił się natomiast silniej w grupie „pozostałych” surowców i półfabrykatów—o 9·2%.

W odniesieniu do cen artykułów rolnych stwierdzamy następujące zmiany w okresie od września 1936 r. do września 1937 r.: ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał), wzrosły o 30·2%, a ceny przetworów (przetwory zbożowe, mięso i tłuszcze, cukier, spirytus i piwo) podniosły się o 9·2%. Korzystnie wypada zestawienie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, (wzrost o 30·2%) z ruchem cen artykułów żywności i używek, nabywanych przez spoźyców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól), które wzrosły tylko o 8·8%. Jeszcze korzystniej przedstawia się porównanie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, z ruchem cen artykułów, nabywanych przez rolnika, (maszyny i narzędzia, nawozy, materiały budowlane, drewno, żelazo, skóry, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, obuwie, meble i naczynia): pierwsze podniosły się o 30·2%, drugie—zaledwie o 2·3%.

Ceny detaliczne w sierpniu podniosły się o 1·0%, a we wrześniu silniej, bo o 1·7%. Ceny artykułów przemysłowych podniosły się we wrześniu o 0·9% (głównie materiały włókiennicze oraz metalowe i elektrotechniczne). Poważniejsza zwyżka cen we wrześniu wystąpiła w zakresie cen artykułów hodowlanych (o 5·0%). Natomiast artykuły rolne roślinne potaniały (o 0·4%).

W okresie rocznym—od września 1936 r. do września 1937 r.—ceny detaliczne podniosły się o 8·1%, przy czym ceny artykułów pochodzenia roślinnego podniosły się o 20·7%, ceny artykułów pochodzenia zwierzęcego—o 14·8%, a ceny wyrobów przemysłowych—tylko o 2·2%.

Koszty utrzymania (w Warszawie) wzrosły we wrześniu—w ślad za zwyżką cen detalicznych żywności. Wzrost kosztów utrzymania rodzin robotniczych wyniósł 2·2%, a kosztów utrzymania rodzin pracowników umysłowych—1·2%, przy czym wzrost kosztów żywności wyniósł w pierwszym wypadku 3·2%, a w drugim wypadku—2·7%; poza tym jeszcze koszty odzieży i obuwia zwiększyły się o 4·2%, względnie o 1·1%.

W okresie rocznym września 1936 ÷ września 1937 koszty utrzymania rodzin robotniczych zwiększyły się o 8·1%, koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych—o 4·7%. Największą rolę odegrał w tym wzroście kosztów utrzymania wzrost kosztów żywności, który dla rodzin robotniczych wyniósł 13·4%, a dla rodzin pracowników umysłowych—13·5%.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 25/X ÷ 6/XI 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	25 ÷ 30/X	2 ÷ 6/XI	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszennica			
Warszawa . . .	29·50	29·00	— 1·7
Poznań . . .	27·50	27·25	— 1·0
Lwów . . .	26·75	27·57½	+ 3·0
Średnia . . .	27·92	27·94	+ 0·07
Żyto			
Warszawa . . .	23·84	23·75	— 0·4
Poznań . . .	22·13	22·13	—
Lwów . . .	22·06	22·25	+ 0·8
Średnia . . .	22·68	22·71	+ 0·1
Owies			
Warszawa . . .	22·88	22·81½	— 0·4
Poznań . . .	21·13	21·13	—
Lwów . . .	21·87½	21·87½	—
Średnia . . .	21·96	21·94	— 0·1

Jęczmień browarowy			
Warszawa . . .	25·31½	24·67	— 2·5
Poznań . . .	23·75	23·50	— 1·1
Lwów . . .	24·50	24·25	— 1·1
Średnia . . .	24·52	24·14	— 1·6
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	21·13	21·00½	— 0·7
Poznań . . .	21·37½	21·00	— 1·8
Lwów . . .	20·00	19·50	— 2·5
Średnia . . .	20·83	20·50	— 1·6

—Po jednolitym osłabieniu tendencji, jakie wystąpiło na rynku zbóż i przetworów w okresie, poprzedzającym sprawozdawczy (od 2 do 6 listopada)—obecnie nastąpiło zahamowanie niżkowego nastroju, a nawet rozpoczął się częściowo ruch zwyżkowy. Redukcja obrotów była częściowo wynikiem mniejszej liczby dni targowych, z powodu przypadającego święta, jak i następstw powstrzymywania się rolników od zbywania swych produktów w okresie chwilowej, a jednak stosunkowo poważniejszej, niżki cen. Salda tygodniowe (w zł na 100 kg; ze znakiem plus—zwyżka notowań, ze znakiem minus—spadek) kształtowały się następująco: na giełdzie warszawskiej—jęczmień browarowy—1·50 oraz wszystkie pozostałe standarty—0·25, owies I i II standart—0·25, na giełdzie poznańskiej—wszystkie rodzaje i gatunki maki pszennej—0·50.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 7 432 t, w tym 827 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 12 836 i 3 039).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica czerwona jara szklista 775 grl 30·00 ÷ 30·50,—jara 753 grl 28·50 ÷ 29·00,—jednolita ozima 748 grl 29·00 ÷ 29·50,—zbierana 737 grl 28·50 ÷ 29·00, żyto I standart 693 grl 23·50 ÷ 24·00,—II standart 681 grl bez notowań, jęczmień browarowy 23·50 ÷ 24·50 (25·00 ÷ 25·50),—I standart 21·25 ÷ 21·50 (21·50 ÷ 21·75),—II standart 20·75 ÷ 21·00 (21·00 ÷ 21·25),—III standart 20·25 ÷ 20·75 (20·50 ÷ 21·00), owies I standart 460 grl 23·25 ÷ 24·25 (23·50 ÷ 24·35),—eksportowy 478 ÷ 488 grl bez obrotów,—II standart 435 grl 22·25 ÷ 23·25 (22·50 ÷ 23·25), mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 30% 45·00 ÷ 48·00,—I gat. 0 ÷ 50% 42·00 ÷ 45·00,—I gat. 0 ÷ 65% 41·00 ÷ 42·00,—II gat. 30 ÷ 65% 36·00 ÷ 38·00,—II gat. A 50 ÷ 65% 32·00 ÷ 34·00,—III gat. 65 ÷ 70% 30·00 ÷ 32·00,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastewna 22·00 ÷ 23·00, mąka żytnia: I gat. 0 ÷ 50% 33·00 ÷ 34·00,—I gat. 0 ÷ 65% 31·00 ÷ 31·50,—II gat. 50 ÷ 65% 26·00 ÷ 27·00,—razowa 0 ÷ 95% 26·00 ÷ 27·00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16·75 ÷ 17·25,—średnie z przemiału standartowego 15·50 ÷ 16·00,—miałki z przemiału standartowego 15·50 ÷ 16·00, otręby żytnie z przemiału standartowego 14·75 ÷ 15·25.

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 27·00 ÷ 27·50 (26·75 ÷ 27·25), żyto 22·00 ÷ 22·25, jęczmień 638/650 grl 20·25 ÷ 20·75,—673/678 grl 21·00 ÷ 21·50,—700/717 grl 22·00 ÷ 22·25,—browary 23·00 ÷ 24·00, owies I standart 21·00 ÷ 21·25,—II standart 20·00 ÷ 20·25, mąka wraz z workiem: pszena I gat. 0 ÷ 30% 46·75 ÷ 47·25 (46·25 ÷ 46·75),—I gat. 0 ÷ 50% 42·75 ÷ 43·25 (42·25 ÷ 42·75),—I gat. A 0 ÷ 65% 40·75 ÷ 41·25 (40·25 ÷ 40·75),—II gat. 30 ÷ 65% 37·75 ÷ 38·25 (37·25 ÷ 37·75),—II gat. A 50 ÷ 65% 32·75 ÷ 33·25 (32·25 ÷ 32·75),—III gat. 65 ÷ 70% 29·75 ÷ 30·25 (29·25 ÷ 29·75),—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 50% 30·75 ÷ 31·75,—I gat. 0 ÷ 65% 29·25 ÷ 30·25,—II gat. 50 ÷ 65% 22·25 ÷ 23·25,—razowa bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 16·00 ÷ 16·25,—średnie z przemiału standartowego 14·75 ÷ 15·25, otręby żytnie z przemiału standartowego 15·00 ÷ 15·75, otręby jęczmienne 15·75 ÷ 16·75.

BYDŁO I MIĘSO

—Na krajowym rynku bydła i mięsa w październiku panowała spokojna tendencja przy szczególnie mocno zaakcentowanej różnorodności cen. Poza rozpiętością notowań poszczególnych rynków—wystąpiła znaczna rozpiętość w notowaniach tego samego towaru, zależnie od jego jakości. Zjawisko powyższe tłumaczy się dużą podażą bydła i trzody chlewnej w stanie chudym z powodu dużej liczby braków paszy. Bydło dobrze wytuczone oferowane jest na rynku w nieznacznych ilościach i natychmiast znajduje chętnych nabywców. Obawy masowej wyprzedaży bydła przez rolników na skutek braku paszy zostały zażegnane pomyślnym zbiorem ziemniaków.

Na rynku trzody chlewnej, zwłaszcza wytuczanej, panowała żywsza tendencja.

Warszawa.—Urzędowe notowania cen zwierząt rzeźnych z końca miesiąca—w gr za 1 kg żywej wagi: woly I kl. dobrze opasione: a) mięsne 85÷105, b) 72÷84, II kl. średnio opasione: a) mięsne 64÷72, b) inne 59÷63, mało opasione: a) mięsne 54÷56, b) inne 50, krowy II kl. średnio opasione: a) mięsne 60÷73, b) inne 56÷59, II kl. mało opasione: a) mięsne 54÷56, b) inne 47÷52½, byczki mało opasione: a) 44½÷50, b) buhaje II kl. średnio opasione: a) mięsne 62÷71, b) inne 55÷59, II kl. mało opasione: a) mięsne 52÷56, b) inne 48÷51½, bukaty (wolce, byczki, jałówki) pełnomięsiste 40÷65, małowięsiste 30÷40, cielęta extra powyżej 60 kg 97÷110, I kl. pełnomięsiste powyżej 40 kg 80÷98, I kl. małowięsiste powyżej 30 kg 60÷78, owce małowięsiste młode i maciory 40÷50, świnię słoninowe powyżej 150 kg 110÷130, poniżej 150 kg 100÷110, mięsne powyżej 110 kg 90÷100, —80÷110 kg 80÷90, —poniżej 80 kg 73, bydło wychudzone 22÷46½. Nastrój ożywiony, obroty średnie, tendencja zwykła. W dziale trzody tendencja utrzymana, obroty duże.

Poznań.—Urzędowe notowania Komisji Notowań Cen z końca miesiąca—w zł za 100 kg żywej wagi: woly pełnomięsiste wytuczone nieoprzęgane 68÷76, mięsiste tuczone do 3 lat 60÷66, starsze 50÷56, miernie odżywione 40÷50, buhaje wytuczone pełnomięsiste 62÷66, tuczone mięsiste 54÷58, nietuczone dobrze odżywione 46÷50, miernie odżywione 40÷46, krowy wytuczone pełnomięsiste 70÷80, tuczone mięsiste 56÷62, nietuczone dobrze odżywione 48÷52, miernie odżywione 26÷36, jałowice wytuczone pełnomięsiste 68÷76, tuczone mięsiste 60÷66, nietuczone dobrze odżywione 50÷56, miernie odżywione 40÷50, młodez dobrze odżywiona 40÷50, miernie odżywiona 38÷40, cielęta najprzedniejsze tuczone 80÷88, tuczone 70÷78, dobrze odżywione 60÷68, miernie odżywione 50÷58, owce I gat. 64÷70, II gat. 50÷60, III gat. 40÷48, świnię pełnomięsiste 120÷150 kg żywej wagi 104÷112, —100÷120 kg 96÷102, —80÷100 kg 90÷94, mięsiste świnię ponad 80 kg 80÷88, maciory i późne kastraty 80÷90.

MASŁO

—Pod wpływem niedostatecznego zbytu sytuacja na rynku krajowym masła w październiku doznała wyraźnego pogorszenia. Notowania wszystkich gatunków masła w końcu okresu sprawozdawczego zostały obniżone.

Warszawa.—Hurtowe notowania masła z końca miesiąca wg Komisji Notowań Cen nabiątu—w zł za 1 kg: wyborowe I gat. w beczkach i blokach 3·20, w opakowaniu firmowym ½÷¼ kg 3·20, w drobnym opakowaniu firmowym po ¼÷⅓ kg 3·30, deserowe mleczarskie II gat. 3·00, solone mleczarskie 2·80, osekłowe 2·80.

Lwów.—Notowania masła wg Komisji Notowań Cen Nabiątu z końca miesiąca—w zł za 1 kg: deserowe blokowe 3·10, stołowe 2·90, kuchenne 2·70.

Poznań.—Notowania masła z końca miesiąca wg Związku Gospodarczego Spółdzielni Mleczarskich—w zł za 1 kg franco stacja nadawcza: notowania eksportowe—standaryzowane 3·45, niestandaryzowane 3·15, notowania krajowe—I gat. 3·30, II gat. 3·15, III gat. 3·05, wyborowe I gat. 3·40÷3·80, stołowe I gat. 3·20÷3·60.

JAJA

—W październiku na krajowym rynku jajczarskim panowała słabsza tendencja—głównie na skutek niedostatecznego zbytu nadwyżek zagranicznych. Stosunkowo łagodna jesień w b. r. wpłynęła na powolny spadek produkcji, która w następstwie pogorszonych warunków eksportu przybrała u nas w kraju charakter sui generis „nadprodukcji”, powodując osłabienie tendencji rynkowej, szczególnie w ośrodkach eksportowych. Pomimo takiej sytuacji w centrach konsumcyjnych—podaż jaj świeżych gwarantowanej jakości była niedostateczna, co należy tłumaczyć nierównomierną dystrybucją podaży na całym obszarze kraju.

Warszawa.—Notowania jaj świeżych z końca miesiąca wg Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich—w zł za 1 kg: świeże wyborowe 1·60, świeże normalne 1·50.

Lublin.—Notowania jaj świeżych z końca miesiąca wg Związku Spółdzielni Mleczarskich—w zł za 1 kg: wyborowe 1·45, normalne 1·35.

Lwów.—Notowania jaj z końca miesiąca wg Małopolskiego Związku Mleczarskiego—w zł za 1 kg: świeże prześwietlane 1·35.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 2 do 6 listopada 1937 r.

Początek miesiąca zaznaczył się na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej nadal trwającym osłabieniem nastroju i redukcją obrotów. Akcje Banku Polskiego, początkowo silnie zwyżkujące—następnie osłabły, zamykając okres stratą w wysokości zł 1·00; podobnie kształtowały się kursy akcji: Warsz. Tow. Kopalń Węgla i Warsz. Tow. Fabryk Cukru, które straciły na kursie po zł 0·50, oraz akcje Starachowic, dla których zniżka notowań wyniosła zł 0·25. Jedynymi akcjami zwyżkującymi (o zł 0·50) były akcje Norblina.

Poniższe zestawienie ilustruje obrót akcjami na giełdzie warszawskiej w sierpniu i wrześniu b. r.

	Sierpień		Wrzesień	
	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)
Przemysł metalowy	112	169	126	155
„ maszynowy i elektrotechniczny	46	77	70	128
Górnictwo	39	50	80	96
Przemysł spożywczy	58	112	100	143
„ chemiczny	1	2	—	—
„ mineralny	—	—	—	—
Banki	197	402	252	634
w tym:				
Bank Polski	177	402	252	634
Inne przemysły	—	—	—	—
Ogółem:	433	812	628	1156

We wrześniu w stosunku do sierpnia na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej nastąpił bardzo poważny wzrost obrotów, wynoszący ok. 42%—przy jednocześnie jeszcze nieco silniejszym wzroście liczby zawartych transakcji; w związku z tym wartość przeciętna transakcji minimalnie spadła. Jeśli chodzi o udział obrotów poszczególnymi grupami akcji w obrotach ogólnych—to wzrósł udział obrotów akcjami przemysłu maszynowego i elektrotechnicznego, górnictwa i banków kosztem obrotów pozostałymi grupami akcji.

Na giełdzie poznańskiej drobne transakcje zawarto akcjami Banku Polskiego po podwyższonym o zł 1·00 kursie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (w waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu w zł za akcję
Bank Polski	zł 100	108·50	106·00	106·50 -106·00 -107·00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	33·25	32·75	32·75
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	24·00	23·00	23·25
Lilpop	zł 100			51·50 -51·25
Modrzejów	zł 50			9·75
Norblin	zł 100	71·00	70·00	70·50
Starachowice	zł 100	31·25	30·75	31·00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — bez notowań.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, p. prz. dzającego sprawozdawczego): Bank Polski 108·50—106·00 (107·50—106·00).

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

PRZYWÓZ Z ZAGRANICY SUROWYCH SKÓR I WELNY.—Zarządzenie Ministerstwa Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministerstwami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln., ustala, że:

1) Skóry surowe (poz. 492 tar. celn. przywózowej) oraz wełna surowa nieprana (poz. 589 p. I lit. a tar. celn.) objęte są zakazami przywozu, ustalonymi rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 12/X

1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 96/1934, poz. 871) i, jako takie są dopuszczone do przywozu tylko za osobnym pozwoleniem przywozu Ministra Przemysłu i Handlu (tzw. reglamentacyjnym). Z drugiej strony przywóz surowych skór i surowej wełny niepranej, jako produktów zwierzęcych, uzależniony jest również od zezwoleń (weterynaryjnych) Ministra Rolnictwa i Ref. Roln., wydawanych na podstawie

art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/VIII 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych. Suche skóry królików i dzikich zwierząt mogą być przywożone bez pozwoleń Ministra Rolnictwa i Ref. Roln.—zgodnie z rozporządzeniem z dn. 8/VIII 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 75/1934, poz. 704).

2) Pozwolenia względnie zezwolenia, o których mowa powyżej, są udzielane: reglamentacyjne—pod warunkiem przedstawienia przez stronę przywozu świadectwa pochodzenia, stwierdzającego pochodzenie skór i wełny z danego kraju; weterynaryjne zaś—pod warunkiem przedstawienia „świadectwa pochodzenia i zdrowotności”. Odpowiednie zastrzeżenia co do tych warunków zawarte są w samych pozwoleń przywozu względnie w zezwoleniach weterynaryjnych. Jeżeli powyższego warunku, to wzmiankowane świadectwa nie są wymagane.

3) W sprawie świadectw pochodzenia, wymaganych poza zezwoleniami reglamentacyjnymi, mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu o warunkach udzielania pozwoleń na prawo przywozu, wydawane na podstawie art. 30 ust. 6 prawa celnego, jak też odpowiednie przepisy o stwierdzaniu pochodzenia i przychodzenia towarów przy odprawie celnej, z tym uzupełnieniem, że jeżeli surowe skóry i wełna pochodzą z kraju, w którym nie ma urzędów konsularnych, względnie wydziałów konsularnych przy poselstwach Rzplitej—świadectwa pochodzenia na surowe skóry mogą być wystawiane przez administracyjne władze (państwowe lub samorządowe) kraju pochodzenia.

4) Warunki, jakim winno odpowiadać „świadectwo pochodzenia i zdrowotności” skór surowych oraz surowej wełny niepranej, są następujące: a) świadectwo „pochodzenia i zdrowotności” winno stwierdzać: o ile chodzi o skóry, że pochodzą one ze zwierząt wolnych od objawów zaraźliwych chorób zwierzęcych, co zaś do wełny surowej—że pochodzi ona z miejscowości, wolnych od udzielających się owcom zaraźliwych chorób zwierzęcych, mogących być przenoszonymi przez przywożoną wełnę, a nadto, że wełna ta nie była w styczności ze zwierzętami, podejrzanymi o zaraźliwą chorobę, albo z przedmiotami, które mogą być rozsiaźnikami zarazy. W świadectwie „pochodzenia i zdrowotności” winny być wykazane rodzaj i waga skór lub wełny, jakoteż rodzaj i znaki na opakowaniu, umożliwiające stwierdzenie tożsamości przesyłki; b) świadectwo „pochodzenia i zdrowotności” winno być wystawione w kraju pochodzenia przez właściwego urzę-

dowego lekarza weterynaryjnego. Uznawane są również świadectwa częściowe, wystawione w kraju trzecim przez państwowy lub przez państwo upoważniony urząd tego trzeciego kraju na podstawie globalnego świadectwa pochodzenia i zdrowotności; do świadectwa częściowego—stosownie do wymagań zezwolenia—winien być dołączony odpis świadectwa globalnego lub winien być na nim podany Nr świadectwa globalnego, jego data i nazwa miejscowości oraz urzędu wystawiającego; c) co do języka, w którym mogą być wystawione świadectwa „pochodzenia i zdrowotności”—ma zastosowanie przepis, zawarty w p. 3 o języku świadectw pochodzenia przy pozwoleń reglamentacyjnych; d) świadectwo „pochodzenia i zdrowotności” wolne jest od wizy konsularnej.

Przy odprawie celnej skór surowych i surowej wełny niepranej urzędy celne mają obowiązek wymagać od stron przedstawienia pozwoleń na przywóz (reglamentacyjnych) i zezwoleń weterynaryjnych oraz odnoszących się do tych pozwoleń względnie zezwoleń dokumentów (świadectwa pochodzenia oraz świadectwa „pochodzenia i zdrowotności”), sporządzonych w powyższy sposób, jak też mają obowiązek sprawdzać, czy wszystkim warunkom, zawartym w tych pozwoleń względnie zezwoleniach, uczyniono zadość. Surowa wełna nieprana może być odprawiona i wypuszczona do wolnego obrotu i przy braku świadectwa „pochodzenia i zdrowotności”, jeżeli zezwolenie weterynaryjne wyraźnie wskazuje na to, podając środki, jakie mają być w tych przypadkach zastosowane.

W związku z importem skór surowych i ich odpadków z kolonij i dominiów brytyjskich, Min. Skarbu w uzupełnieniu omówionego zarządzenia w części, dotyczącej częściowych świadectw zdrowotności i pochodzenia, wystawionych w kraju trzecim, okólnikiem z dn. 27/X 1937 r. L. D. IV 25947/1/37 wyjaśniło, że transporty skór surowych i ich odpadków, pochodzące z kolonij i dominiów brytyjskich, zaopatrzone w świadectwa zdrowotności, wystawione w Wielkiej Brytanii przez właściwego lekarza weterynaryjnego państwowego lub przez państwo w tym celu upoważnionego, mogą być odprawiane i wypuszczane do wolnego obrotu na podstawie tych świadectw, przy czym brak odpisu świadectwa globalnego, wystawionego w kraju pochodzenia towaru, względnie brak danych o świadectwie globalnym, na podstawie którego zostało wystawione świadectwo w Wielkiej Brytanii, nie jest przeszkodą do wypuszczenia transportu do wolnego obrotu. To samo dotyczy importu skór i ich odpadków z Indji brytyjskich, o których mowa w okólniku z dn. 5/VII 1937 r. („Polska Gospodarcza” zes. 33/1937, str. 1096).

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

PRACA PORTÓW POLSKICH WE WRZEŚNIU ORAZ W 3 KWARTAŁACH 1937 R.—Obroty zamorskie portów polskiego obszaru celnego we wrześniu oraz porównawczo w sierpniu b. r. i wrześniu 2 lat ubiegłych kształtowały się—według danych zarządów portowych—w sposób następujący (w tonach):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
Sierpień	1937	759 672	571 730	1 331 402
Wrzesień	„	748 278	625 204	1 373 482
„	1936	654 878	509 663	1 164 541
„	1935	639 837	465 413	1 105 250
W y w ó z				
Sierpień	1937	623 038	433 900	1 056 938
Wrzesień	„	631 594	449 329	1 080 923
„	1936	539 563	433 390	972 953
„	1935	575 214	390 096	965 310
P r z y w ó z				
Sierpień	1937	136 634	137 830	274 464
Wrzesień	„	116 684	175 875	292 559
„	1936	115 315	76 273	191 588
„	1935	64 623	75 317	139 940

Ogólne obroty Gdyni wykazują we wrześniu lekki spadek w porównaniu z obrótami w sierpniu b. r., spowodowany przede wszystkim spadkiem przywozu złomu, co równoczesny wzrost wywozu węgla nie zdołał zrównoważyć. W Gdańsku wzrósł zarówno wywóz, jak i przywóz, na co wpłynęło głównie zwiększenie się przeladunku węgla (w wywozie i przywozie) oraz rud i pirytów. W porównaniu z obrótami z września 2 lat ubiegłych—należy zanotować wzrost obrotów w obu portach; łącznie biorąc, miesięczne obroty naszych portów wykazują w stosunku do porównawczych miesięcy lat ubiegłych tendencję zwykłą.

Jeżeli chodzi o wartość obrotów w omawianych miesiącach—to przedstawia się ona—według danych Gł. Urz. Statyst., a więc bez wartości tranzytu—następująco (w tys. zł):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
Sierpień	1937	103 698	34 989	138 687
Wrzesień	„	98 491	35 010	133 501
„	1936	90 807	35 536	126 343
„	1935	64 026	23 977	88 003
W y w ó z				
Sierpień	1937	43 156	25 313	68 469
Wrzesień	„	35 458	23 711	60 169
„	1936	35 007	29 893	64 900
„	1935	30 660	19 862	50 522
P r z y w ó z				
Sierpień	1937	60 542	9 676	70 218
Wrzesień	„	63 033	10 299	73 332
„	1936	55 800	5 643	61 443
„	1935	33 366	4 115	37 481

Jak z powyższego zestawienia wynika, zmniejszyła się w porównaniu z sierpniem wartość obrotów w Gdyni, a wzrosła w Gdańsku, przy czym w Gdyni spadek był spowodowany zmniejszeniem się wartości wywozu, w Gdańsku natomiast na wzrost wpłynęło zwiększenie się wartości przywozu.

Obroty zamorskie obu portów p. o. c. w okresie 3 kwartałów b. r. oraz w analogicznym okresie 2 lat ubiegłych kształtowały się następująco (w tonach):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
1937		6 632 336	5 243 647	11 875 983
1936		5 551 686	3 952 340	9 504 026
1935		5 510 536	3 690 844	9 201 380
W y w ó z				
1937		5 362 206	4 182 417	6 544 623
1936		4 660 921	3 256 554	7 917 475
1935		4 739 275	3 168 798	7 908 073

P r z y w ó z

1937	1 270 130	1 061 230	2 331 380
1936	890 765	695 686	1 586 551
1935	771 261	522 046	1 293 307

Ilościowo obroty portów p. o. c. wykazały w okresie 3 pierwszych kwartałów b. r. bardzo poważny wzrost, wynoszący 2 372 tys. t (25%). Zwykowała również prawie w tej samej proporcji wartość przeladunku. Wzrost wykazały oba porty p. o. c. Jest on jednak silniejszy w Gdańsku, niż w Gdyni; wynosi on, mianowicie, 1 291 tys. t (33%)—wobec 1 080 tys. t (19%) w porcie gdyńskim.

Na wzrost obrotów wpłynęło zarówno zwiększenie się liczb handlu zagranicznego Polski, jak i liczb tranzytu. Tempo wzrostu jest przy tym o wiele szybsze w tranzycie, gdzie wynosi ono ponad 40%. Należy zaznaczyć, że ogromna część zwiększonych transportów tranzytowych przypada na port gdański.

Przeladunek ważniejszych artykułów w Gdyni i Gdańsku kształtował się w okresie 9 miesięcy w sposób następujący (w tonach):

	G d y n i a		G d a ń s k	
	1937	1936	1937	1936
	W y w ó z			
Węgiel	+ 532 820	3 845 209	2 609 393	1 505 217
Koks	186 129	169 075	127 112	40 253
Drzewo	169 403	245 832	886 904	743 529
Zboże	47	516	211 274	552 772
Mąka	682	2 899	48 009	150 777
Cukier	30 042	53 517	565	7
Sole potasowe	7 605	2 836	33 552	28 153
Makuchy	9 178	13 635	31 181	27 003
Metale (żelazo handl.)	(70 342)	(60 987)	83 888	42 174
	P r z y w ó z			
Rudy i piryty	157 335	94 067	733 075	450 585
Fosforyty	89 941	83 923	28 320	34 369
Złom	496 350	273 193	21 099	6 019
Bawełna	58 492	65 119	131	66
Śledzie	13 868 ¹⁾	12 458 ¹⁾	21 363	28 465
Owoce	39 041	32 269	573	523
Węgiel i koks	—	340	76 049	75 371

W obrotach Gdyni na uwagę zasługuje wzrost wywozu węgla i koksu oraz w przywozie wzrost przeladunku towarów masowych, a mianowicie przede wszystkim złomu, poza tym rud, pirytów, fosforytów i żużli Thomasa; szereg innych artykułów, jak głównie drzewo w wywozie, a bawełna w przywozie—wykazują spadek. W Gdańsku należy zanotować wzrost wywozu węgla, koksu, drzewa i metali, a spadek wywozu zboża, mąki i strączkowych. Przywóz wzrósł głównie wskutek zwiększenia się importu rud i pirytów, poza tym zwiększył się przeladunek złomu, zmniejszył się natomiast import fosforytów i śledzi.

Duże znaczenie dla oceny sytuacji w portach p. o. c. posiada zestawienie liczb przeladunku w 3 kwartałach innych towarów poza węglem, koksem, drzewem, zbożem, fosforytami, rudami i pirytami, złomem oraz żużlami Thomasa, które przedstawia się, jak poniżej (w tys. ton):

	G d y n i a			G d a ń s k		
	Przywóz	Wywóz	Ogółem	Przywóz	Wywóz	Ogółem
1934	355·5	293·8	649·3	178·4	282·1	460·5
1935	398·3	375·9	774·2	157·5	290·4	447·9
1936	400·7	400·3	801·0	127·2	414·7	541·9
1937	467·7	473·8	941·5	199·2	347·7	546·9

Przeladunek niemasywowych towarów wykazuje w 1937 r. wszędzie wyższe liczby niż w latach ubiegłych, z wyjątkiem jedynie wywozu Gdańska w 1936 r.

Udział portów p. o. c. w okresie 9 miesięcy w ogólnym handlu zagranicznym Polski—według danych Gł. Urz. Statyst.—przedstawia poniższe zestawienie (bez tranzytu):

	Handel zagr.		Udział portów		Gdynia		Gdańsk	
	ton	%	ton	%	ton	%	ton	%
	W a g a o b r o t ó w							
	O b r o t y o g ó ł e m							
1937	13 771 545	78·7	10 837 576	63·1	6 400 819	46·5	4 436 757	32·2
1936	11 408 234	77·1	8 795 310	73·8	5 370 672	47·1	3 424 638	30·0
1935	11 841 533	73·8	8 737 065	73·8	5 304 965	44·8	3 432 100	29·0
	W y w ó z							
1937	10 957 674	82·7	9 061 020	63·1	5 244 658	47·9	3 816 362	34·8
1936	9 260 747	82·4	7 633 521	63·1	4 561 073	49·2	3 072 448	33·2
1935	9 956 757	78·4	7 808 046	63·1	4 659 983	46·8	3 148 063	31·6
	P r z y w ó z							
1937	2 813 871	49·3	1 776 556	49·3	1 156 161	41·1	620 395	22·0
1936	2 147 487	49·3	1 161 789	49·3	809 599	37·7	352 190	16·4
1935	1 884 776	49·3	920 019	49·3	644 982	34·2	284 037	15·1
	W a r t o ś c i o b r o t ó w							
	O b r o t y o g ó ł e m							
1937	1 797 352	67·0	1 203 951	67·0	898 105	50·0	305 846	17·0
1936	1 466 809	65·2	955 978	65·2	687 585	46·9	268 393	18·3
1935	1 299 216	63·4	823 491	63·4	558 729	43·0	264 762	20·4
	W y w ó z							
1937	867 600	67·2	585 588	67·2	351 187	40·4	232 401	26·8
1936	741 194	65·8	487 823	65·8	269 584	36·4	218 239	29·4
1935	672 845	64·5	434 353	64·5	229 515	34·1	204 838	30·4
	P r z y w ó z							
1937	929 752	66·7	620 363	66·7	546 918	58·8	73 445	7·9
1936	725 615	64·5	468 155	64·5	418 001	57·6	50 154	6·9
1935	626 371	62·6	389 138	62·6	329 214	52·6	59 924	9·6

Udział portów p. o. c. w ogólnym handlu zagranicznym wzrastał więc nadal—zarówno pod względem wagi (78·7%) jak i wartości (67·0%), przy czym, jeśli chodzi o obroty ilościowe, udział Gdyni nieco się zmniejszył na korzyść Gdańska, którego udział wzrósł.

Przy ocenie wyżej podanych udziałów procentowych obu portów należy jednak również uwzględnić wpływ obrotów tranzytowych, które mają—jak już wyżej zaznaczono—szczególne znaczenie dla Gdańska. Poza tym ważnym momentem w rozwoju sytuacji w portach jest wzrost udziału Gdańska w wartości przywozu Polski, zmniejszenie się zaś udziału w wywozie jest jedynie wynikiem tymczasowego zakazu wywozu zboża, stanowiącego jeden z podstawowych i wartościowych artykułów obrotu portu gdańskiego.

L. R.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Po niepokojącej sfery armatorskiej ciszy w drugiej połowie ubiegłego miesiąca—pierwsze dni listopada przyniosły pewne ożywienie na rynku frachtowym w okręgach załadowczych zboża. Zostało zawartych szereg transakcji na przewóz zboża z Australii, Kanady, Ameryki Południowej i z portów morza Czarnego—wszędzie na warunkach o mn. w. sh 2÷3 niższych. Wzrosło również zapotrzebowanie na tonaż pod ładunki rudy z portów morza Śródziemnego.

Na rynku bałtyckim poszukiwano tonaż pod papierówkę i kopalniaki z portów fińskich, litewskich i estońskich. Pewne ożywienie zanotowano również w transportach zboża do portów niemieckich. Z Gdyni/Gdańska płacono za tarcicę ok. sh 46/- do Londynu, sh 56/6 do Bristolu, sh 55/- do Liverpoolu za standard.

Zapotrzebowanie na statki pod węgiel spokojne; zanotowano do dobrego portu duńskiego sh 7.1½, do portów Szwecji Południowej sh 6/9÷7/6. Do portów francuskich brak zapotrzebowania.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA:

Pożyczki z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — rozporz. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 12/X 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrem Skarbu („Dz. Ust. R. P.” Nr 77/1937, poz. 556).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

25 listopada:

— T-wo Akc. Cukrowni „Ostrowite”—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 7 m. 5.

¹⁾ Waga netto.

— „Bank Budowlany”, S. A.—o g. 12 w kanc. Not. D-ra J. Dunikowskiego w Krakowie, Św. Jana 20.

— „Belg. S. A. Południowo-Polskich Hut Szklanych, dawn. Południowo-Rosyjskich Hut Lustrzanych”—o g. 15 w lok. S-ki w Brukseli, Henri Maus 37/39.

26 listopada:

— S. A. Hodowli Nasion „Udycz”—o g. 17½ w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 6.

27 listopada:

— „Unia” S. A. Przem. Hut.-Lnianego—o g. 11½ w lok. S-ki w Bielsku, Mostowa 3.

— Małopol. T-wo Cukr. „Przeworsk”, S. A.—o g. 13 w lok. S-ki w Przeworsku.

— Fabr. Krzesel „Gościcino”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w Gościnnie.

29 listopada:

— T-wo Fabr. Cukru i Rafin. „Lubna i Szreniawa”, S. A.—o g. 15 w Grand Hotelu w Krakowie, Sławkowska 8.

— Kolej Lok. „Chełmża—Mełno”, S. A.—o g. 20¼ w lok. Magistratu m. Grudziądzka.

— Cukrownia „Ciechanów”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Ordynacka 8.

— Cukrownia „Kujawy”, S. A.—o g. 13 w hot. Basta w Inowrocławiu.

— Cukrownia „Tuczno”, S. A.—o g. 12 w hot. Basta w Inowrocławiu.

30 listopada:

— „Chodorów” S. A. dla Przem. Cukr.—o g. 11 w lok. f-y „Polsot” we Lwowie, Szajnochy 2.

— Łowickie Zakł. Przem. Cukrownia i Rafin. „Irena”, S. A. w Łyszkowicach—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Miarowicka 5.

— „Warsz. T-wo Terenowe”, S. A.—o g. 18 w lok. Słow. Techników w W-wie, Czackiego 3/5.

— Cukrownia i Raf. „Nieledeń”, S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Krak. Przedm. 17 m. 22.

1 grudnia:

— „T-wo Elektryfikacyjne Okręgu Częstochowsko-Piotrkowskiego”, S. A.—o g. 9 w W-wie, Czackiego 8 m. 6.

2 grudnia:

— „Wileński Bank Ziemiński”, S. A.—o g. 18 w lok. B-ku w Wilnie, Mickiewicza 8.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PIENIĄDZ I KREDYT

NOWA FORMA KREDYTU DLA ROLNICTWA — p. str. 1454.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 2 do 6 listopada 1937 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku dewiz utrzymywała się w dalszym ciągu mocniejsza tendencja, poza nawiasem której znalazły się jedynie dolary—zarówno gotówkowe (strata zł 0·00½ na \$ 1), jak i telegraficzne (strata zł 0·00¼ na \$ 1). Zyski kursowe pozostałych dewiz kształtowały się następująco (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0·06, franki szwajcarskie 0·40, belgi 0·45, floreny holenderskie 0·25, korony szwedzkie 0·50 i korony norweskie 0·70; poza tym funty szterlingi zwykowały o zł 0·10 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedr.	\$ 1	5·28¼	5·28¼	5·28¼
„ „ „ telgr.	\$ 1	5·29	5·28¾	5·28¾
Funty szterlingi	£ 1	26·35	26·25	26·35
Franki francuskie	100 fr.	17·11	17·86	17·91
Franki szwajcarskie	100 fr.	122·50	122·10	122·50
Belgi	100 blg.	89·85	89·50	89·85
Marki niemieckie	100 RM	—	—	—
Korony czechosłow.	100 kor.	18·52	18·52	18·52
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie	100 fl.	292·60	292·25	292·45
Guldny gdańskie	100 guld.	—	—	100·00
Korony szwedzkie	100 kor.	135·85	135·35	135·85
Korony duńskie	100 kor.	117·65	117·45	117·65
Korony norweskie	100 kor.	132·40	131·90	132·40

Również i na rynku papierów lokacyjnych państwowych przy nastroju zwykłym wszystkie notowane papiery zamknięty okres sprawozdawczy zyskiem; obroty w dziale premiówek utrzymały się na dotychczasowym poziomie, natomiast w dziale pozostałych papierów lekko skurczyły się. Sztuki I emisji 3% Poż. Premiowej Inwestycyjnej zyskały zł 1·50, sztuki II emisji zł 1·00, serie teje emisji zł 0·25; zyski pozostałych papierów kształtowały się następująco (w % -ach nominalu): 4% Poż. Konsolidacyjna 0·25, 5% Poż. Konwersyjna 0·50 oraz 4½% Poż. Wewnętrzna 0·50.

Podobnie mocny nastrój ujawnił się i na rynku papierów lokacyjnych prywatnych, na którym jednak obroty uległy silniejszemu skurczeniu; w szczególności w niemal zupełnym zaniedbaniu pozostawały listy zastawne towarzystw kredytowych miast pro-

wincjonalnych. Zyski kursowe (w % -ach nominalu) były następujące: 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego 0·75, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy 0·87 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. 1·37.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
w zł za sztukę				
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja	zł w zł. 100	70·50	69·00	70·50
„ „ serie	„ „ „ „	82·50	82·25	82·50
II „ „ sztuki	„ „ „ „	71·00	70·25	71·00
„ „ serie	„ „ „ „	—	—	83·50
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ ¹⁾	39·00	38·75	38·75
				-39·00
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	59·75	59·25	59·50
5% „ „ Konwersyjna	zł	62·00	62·00	62·00
5% „ „ Konwers. Kol.	zł	—	—	—
4½% „ „ Wewnętrzna	zł	56·00	55·13	55·75
				-56·00

		w % % nominalu				
Listy zastawne i obligacje banków						
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł.	1927	83·25	83·25	83·25
8%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1927	94·00	94·00	94·00
7%	„ „ Banku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83·25	83·25	83·25
8%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1924	94·00	94·00	94·00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83·25	83·25	83·20
8%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1924	94·00	94·00	94·00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	93·00	93·00	93·00
5½%	L. Z. „ „ „ „ „	zł w zł.	1924	81·00	81·00	81·00
5½%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1927	81·00	81·00	81·00
5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1924	81·00	81·00	81·00
5½%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1927	81·00	81·00	81·00

		w % % nominalu			
Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych					
8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ²⁾	£			75·00
4½%	L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego	zł	66·00	55·00	55·75

1) \$ 5 = zł 44·57.

2) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

8%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego (gwarant.)	\$	70:25	8%	Dillon 1925	51 1/2—48 1/4—50 (34 000)	51—50—51 (20 000)	52 5/8—51—52 5/8 (35 000)
4 1/2%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł	58:75	7%	stabilizac. 1927	71—65 7/8—66 1/2 (19 000)	63—63—63 (3 000)	66 1/8—65—66 1/8 (9 000)
5%	" " " " " "	zł	64:00 63:25 64:00 -63:50	7%	Warszawy 1928	49 5/8—46 1/2—48 3/4 (33 000)	50—49—50 (8 000)	50—50—50 (5 000)
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	63:00 61:75 63:00 -62:50 -62:75	7%	Śląska 1928	50 5/8—47 3/4—49 (12 000)	49 1/2—49—49 1/2 (2 000)	bez obrotów
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	62:50	London 7%	stabilizac. 1927	—	64:70—64:70—64:70	66:58—64:58—64:58
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Kalisza z 1933 r.	zł	50:00	Zurich 7%	stabilizac. 1927	—	—	—
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	56:75 56:25 56:75	Parryż 7%	stabilizac. 1927	86:97—85:56	87:86—86:06	88:33—85:90
Obligacje miast				Mediolan 7%	włoska 1924	100:01—99:71—100:01 (75)	99:95 99:85—99:95 (50)	100:09—99:89—100:09 (50)
VII 5 1/2%	Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	57:00	POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾				
VI 6%	" " " " " "	zł	63:50	(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)				
VIII i IX 6%	" " " " " "	zł	61:00 60:50 60:50	18÷23/X 25÷30/X 2÷6'XI				
New York 6% dolarowa 1920				55—54—55 (8 000) 54 1/2—53 3/4—54 1/2 (19 000) 57—54—57 (30 000)				

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

NOWE SUROWCE WŁÓKIENNICZE.

Wraz z postępującą autarkizacją poszczególnych krajów wzmaga się wysiłki w kierunku uniezależnienia się od importu surowców zagranicznych przez stworzenie własnej bazy surowcowej. Na skutek warunków geologicznych i klimatycznych możliwości rozszerzenia produkcji będących w użyciu surowców naturalnych są już z góry nader ograniczone i dążność do samowystarczalności surowcowej sprowadza się raczej do prób wynalezienia surowców syntetycznych i odkrycia surowców naturalnych zastępczych. Osiągnięcia w tej dziedzinie są już bardzo poważne. Wynaleziono już—jak wiadomo—sztuczny kauczuk, syntetyczną naftę i inne. Jednak te sukcesy laboratoryjne nie są wcale jednoznaczne z rozwiązaniami w płaszczyźnie gospodarczej, albowiem koszty produkcji tych surowców syntetycznych są często olbrzymie, a czasami wręcz fantastyczne, i nie wytrzymują żadnej kalkulacji handlowej. Bywają jednak wyjątki. Do nich należy—jak wiadomo—sztuczny jedwab, który w dużym stopniu wyparł surowiec naturalny i nabrał znaczenia samoistnego, stanowiąc dziś jedną z najważniejszych gałęzi przemysłu włókienniczego. Nie wiadomo, czy również obiecującą przyszłość ma przed sobą młody jeszcze dotychczas przemysł sztucznej wełny, rozwijający się w Niemczech od kilku lat i którego koszty produkcji są jednak obecnie jeszcze dosyć wysokie.

W 1933 r. produkcja sztucznej wełny w Niemczech była wręcz nikła, wynosząc za-

ledwie 5 400 t—w zestawieniu ze spożyciem wełny naturalnej, równym 150 tys. t. W roku następnym podniosła się ona do poziomu 9 200 t. W okresie tym tkaniny ze sztucznej wełny ustępowały pod wieloma względami swemu pierwowzorowi, jednocześnie nie kompensowały tego nie o wiele co niższe ceny namiastki. Zbyt sztucznej wełny był tym bardziej utrudniony, że publiczność niemiecka—na skutek gorzkich doświadczeń z okresu wojny—wykazywała dużą niechęć do wszelkich namiastek. Oczywiście, że przemysł ten mógł się ostać jedynie w warunkach charakterystycznej dla gospodarki niemieckiej ścisłej reglamentacji państwowej, polegającej w tym wypadku na subwencjach, przymusie stosowania domieszek nowego surowca do innych surowców włókienniczych, puszczaniu w ruch aparatu propagandowego itp. Jednocześnie nie ustawano w wysiłkach w kierunku udoskonalenia i potania sztucznej wełny. W rezultacie różnica w jakości między wełną sztuczną a naturalną zmniejszyła się znacznie, przy tym ceny niektórych gatunków są dużo niższe. Jednocześnie czyniła postępy technika przerobu, m. in. doskonalili się metody mieszania sztucznej wełny z innymi surowcami włókienniczymi. Równoległe z tym rozmiary wytwórczości silnie rosły, wynosząc: w 1933 r. 5 400 t, 1934—9 200 t, 1935—19 600 t, 1936—45 000 t. W roku bieżącym wytwórczość sztucznej wełny przewyższyła chyba dwukrotnie poziom z roku ubiegłego. Warto zaznaczyć, że do wyboru mundurów wojskowych używa się teraz 30% wełny namiastkowej.

Oczywiście, że ekspansja w przemyśle sztucznej wełny szła w parze ze skurczeniem się spożycia wełny naturalnej, które w latach 1936÷1937 spadło do blisko 100 tys. t, a więc do poziomu o przeszło 30% niższego od przeciętnego spożycia wełny w latach

1930÷33. Ten stan rzeczy budzi poważne zaniepokojenie ze strony hodowców owiec w Australii, Południowej Afryce i Nowej Zelandii, którzy—czując się zagrożeni w swym zbycie—z kolei przywołują do życia różnego rodzaju instytucje badawcze, mające przede wszystkim na celu opracowanie metod potania kosztów wełny, pomnożenia jej zastosowań itp. Niebezpieczeństwo kurczenia się zbytu wełny naturalnej ogranicza się na razie do Niemiec i Włoch. A zresztą i w tych krajach—w razie zmniejszenia reglamentacji przywozowej—przywóz wełny uległby napewno ponownemu zwiększeniu.

Ostatnio znów włókiennictwu przybył nowy surowiec tzw. kotyna. Są to włókna rośliny, która—w odróżnieniu od bawełny—może być uprawiana w klimacie umiarkowanym i wymaga mniej od niej zachodów. Na razie kotyna ma za sobą tylko próby laboratoryjne, które wykazują podobno wytrzymałość włókien o 40% wyższą niż bawełny, a więc zbliżoną raczej do lnu. Poza tym włókna kotyny, zmieszane z 50% wełny, dają przedzę mało co różniącą się od przedży czysto wełnianej. W zakresie odzieży i bielizny zastosowania kotyny mogą być nader różnorodne, m. in. dzięki zdolności do wchłaniania wody włókna kotyny nadają się do wyrobu ręczników. Kotyna daje się doskonale farbować i może być z łatwością przetwarzana na maszynach, przetwarzających inne surowce włókiennicze. Poza tym produkty uboczne kotyny mają pewną wartość handlową.

Eksploatacja kotyny łącznie ze specjalną metodą preparowania jej włókien znajduje się w rękach angielskiego towarzystwa, które sprzedaje nasioną oraz udziela licencji. Szwajcarski kraj, jak: Szwecja, Kanada itd. nabyły już te licencje, a Włochy miały już w październiku rozpocząć plantację kotyny.

¹⁾ Kursy — w % — ach nominału, obroty — w jed. rostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

Jednak przyszłość dopiero, pokaże, czy nadzieje, pokładane w kotynie były uzasadnione.

A. St.

STATKI STANDARTOWE.—W angielskim czasopiśmie „Fairplay” ogłoszona została notatka pt.: „Standard Ships”, której autor stwierdza:

„Państwa, kontrolujące swoją flotę handlową, są—wydaje się—zajęte opracowywaniem planów różnych nowych statków, które mają powiększyć ich tonaż. Ostatnio np. odbyła się konferencja w Rzymie, na której były rozważane m. in. takie szczegóły, jak: szybkość, urządzenia statków towarowych, koszty eksploatacyjne różnych typów statków itp. Nie są znane powzięte w tych sprawach decyzje, niemniej jest pewne, że armatorzy włoscy chętnie powierzą swoje zamówienia stocznicom krajowym na statki o ustalonym typie, przy finansowym poparciu Rządu.

Statki towarowe, zaprojektowane przez specjalną Komisję Morską Stanów Zjednoczonych Ameryki, są specjalnego typu tzw. „Shelter Deck Type” o z góry określonych wymiarach i pojemności, o nośności 8 767 t i szybkości roboczej 15 węzłów, o napędzie turbinowym. Koszt budowy tych statków dla armatorów oszacowano na \$ 200 ÷ 220 za tonę, natomiast o ile statki takie będą budowane na stocznicach amerykańskich, to faktyczne koszty budowy będą mniej więcej dwukrotnie wyższe. Komisja ta wypowiedziała się za budową wszystkich statków bliźniaczych, przez co ma nadzieję obniżyć koszty budowy i zapewnić szybkość według nakreślonego standardu, odpowiednią do wymagań dzisiejszych w obsłudze obrotów morskich i wystarczającą na potrzeby marynarki wojennej w wypadku nagłej konieczności.

Japonia również studiuje zagadnienie znormalizowania budowanych statków i w tym celu zostało ostatnio powołane do życia specjalne towarzystwo: Shipping Standard Improvement Association. Według uzyskanych dotychczas wiadomości, Japończycy zamierzają podzielić statki towarowe o tonażu od 300 do 10 tys. t na 9 grup i ustalić standardowe typy statków dla każdej z tych grup. Tankowce mają być podzielone na 2 kategorie o tonażu 13 i 15 tys. t”.

Notatka powyższa kończy się uwagą, że w związku z doświadczeniami, poczynionymi przez Japonię w toczącej się właśnie wojnie, jest rzeczą ciekawą, jak zostaną zaprojektowane te standardowe typy statków.

Skąd inąd już wiadomo, że Japonia odczuwa brak tonażu trampowego—tak, iż na potrzeby wojenne (transporty artykułów masowych) wycyfrowane są statki z linii regularnych, które nie zawsze są odpowiednio do aktualnych potrzeb, co oczywiście podraża transporty i nie daje wymaganej sprawności obsługi.

J. K.

RUMUNIA

BILANS 4-LETNICH RZĄDÓW PREMIERA TATARESCU.—Z okazji czwartej rocznicy objęcia władzy przez Premiera Tatarescu, którego rząd znajduje się obecnie w przesileniu, wygłosił on przemówienie, bilansujące dorobek prac w tym okresie. W przemówieniu swym największą uwagę poświęcił Premier Tatarescu sprawom finansowym i gospodarczym.

Jako pierwszą kwestię poruszył Premier zagadnienie uzdrowienia finansów. Poprzedni rząd pozostawił w listopadzie 1933 r. budżet deficytowy, przy czym płatność kuponu dłu-

gu publicznego była zawieszona, a finanse państwowe znajdowały się pod kontrolą obcą. Urzędnicy państwowi nie otrzymywali regularnie swych uposażeń, a dostawcy—swe należności. Dług wewnętrzny w wysokości 20 mld. lei nie miał żadnych widoków na spłatę. Kredyt państwowy—tak zewnętrz jak i wewnętrzny—był zachwiany, podobnie jak i kredyt prywatny. Sytuacja monetarna była niepewna, wskutek czego kapitał uciekał itd.

W ciągu 4 lat ostatnich Rząd doprowadził do równowagi budżet, uzyskując nawet pewną nadwyżkę dochodów nad wydatkami. I tak więc, w budżecie 1934/35 drogą redukcji wydatków zaoszczędzono—w porównaniu z budżetem poprzednim—2 186 miln. lei. Oszczędności w budżecie 1935/36 wyniosły 565 miln. w stosunku do budżetu z roku poprzedzającego i 2 750 miln. w porównaniu z budżetem 1933/34. Rząd Tatarescu zlikwidował wszystkie poprzednie deficyty w wysokości 22 759 miln. lei.

Poza tym Rząd, dzięki porozumieniu z wierzycielami zagranicznymi, zaoszczędził w ciągu lat ostatnich na spłatach odsetek i amortyzacji 11 341 miln. lei. Obecnie sumy, preliminowane na spłatę długu publicznego, wynoszą w stosunku do innych wydatków budżetowych 8,2%—gdy poprzednio 16%.

Równoległe nastąpiło poważne zwiększenie wkładów w bankach, w kasach oszczędnościowych itd., co ze swjej strony stanowi dowód przywrócenia zaufania do instytucji kredytowych.

Rząd dokładał wszelkich usiłowań dla utrzymania stałości kursu swej waluty i cel ten osiągnął. Następnie, została dokonana rewolucyjna funduszu kruszcowego banku emisyjnego, realizując nadwyżkę w wysokości 4 200 miln. lei. Z sumy tej część została użyta na konsolidację Banku Narodowego, reszta zaś—w kwocie 3 312 miln. lei—przekazana na zasilenie funduszu obrony narodowej.

Celem przyjsia z pomocą produkcji Rząd założył szereg nowych instytucji kredytowych, a mianowicie: Instytut Narodowy Kredytu Rolnego, analogiczny Instytut Kredytu dla Rzemieślników oraz instytuty popierania produkcji złota i metali, kasę pożyczkową itd.

W dziedzinie gospodarczej została osiągnięta przede wszystkim znaczna poprawa struktury w handlu zagranicznym. W 1936 r. wartość eksportu wyniosła 21 698 miln. lei—wobec 16 756 miln. w 1935 r. i 14 171 miln. w 1933 r. W okresie 9 pierwszych miesięcy roku bieżącego (1937) wywóz rumuński stanowił 22 650 miln. lei. Nadwyżka eksportu nad importem wyniosła w 1936 r. 9 158 miln. lei—wobec 5 909 miln. w 1935 r. i 2 429 miln. w 1933 r. Saldo dodatnie bilansu handlowego w pierwszych 9 miesiącach bież. roku wynosi już 9 300 miln. lei.

Produkcja przemysłowa kraju podniosła się z 34 mld. lei w 1933 r. do 51 mld. w 1936 r., wykazując w ten sposób wzrost o 17 mld. w ciągu 3 lat.

Szczególną uwagę Rząd zwracał na rozwój przemysłu włókienniczego, który, dzięki poważnym inwestycjom, potrafił w 1936 r. pokryć ok. 50% zapotrzebowania krajowego, oraz na popieranie przemysłu metalurgicznego, którego produkcja podwoiła się w 1936 r. w porównaniu z 1933 r., jak również na przemysł drzewny, którego produkcja zwiększyła się z 1 506 tys. m³ do 2 miln. m³.

W wyniku poprawy sytuacji w przemyśle zniknęło całkowicie bezrobocie, a liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach przemysłowych robotników podniosła się z 163 tys. w 1934 r. do 220 tys. na początku 1937 r.

Rząd obecny przyczynił się również do podniesienia wydajności pracy rzemieślników

i drobnych warsztatów przemysłowych, a to głównie drogą rozdania rzemieślnikom narzędzi pracy i maszyn ogólnej wartości ok. 21 miln. lei.

Poza tym Premier Tatarescu omówił szczegółowo posunięcia, poczynione przez Rząd celem poprawy sytuacji wsi rumuńskiej. Dla intensyfikacji produkcji rolnej Ministerstwo Rolnictwa zwiększyło przeszło dwukrotnie swe wydatki na pomoc techniczną właścicielom. Założono w ciągu 4 lat ostatnich 216 ośrodków rolnych w 67 departamentach, oraz 853 chłopskich gospodarstw wzorowych, jak również liczne pola doświadczalne, 10 ośrodków motokultury, dysponujące każde 4 traktorami itd.

W związku z zwiększeniem produkcji rolnej i zwyżką cen na rynku wewnętrznym i zagranicznym dobrobyt ludności wiejskiej o tyle się poprawił, że jest ona w stanie nabywać obecnie 60% wszystkich sprzedawanych większych majątków—i to mimo podniesienia ceny ziemi o 50% w ciągu 3 lat ostatnich.

Mówca zatrzymał się dłużej nad kwestią zaopatrzenia armii w sprzęt produkcji krajowej. Otóż, Rumunia stworzyła ostatnio własny przemysł wojenny. Przystąpiono do budowy 30 różnych zakładów, z których część już znajduje się w ruchu, część zaś—w budowie. Surowce, potrzebne dla przemysłu wojennego, będą fabrykowane w kraju, aby w ten sposób uniezależnić Rumunię na wypadek wojny od zagranicy. Dla wykonania programu stworzenia przemysłu wojennego Rząd zawarł kontrakty na ogólną sumę 24 mld. lei, z których spłacono dotychczas 10 mld.

Wreszcie, Premier mówił o popieraniu przez władze kooperacji w różnych jej formach oraz o poprawie i rozwoju kolei, dróg bitych, żegluga rzecznej i morskiej, o rozbudowie portów i innych środków komunikacyjnych.

Kończąc swe przemówienie, Premier streścił w sposób następujący osiągnięte przez Rząd postępy w dziedzinie finansowej i gospodarczej: nadwyżka budżetowa, porządek w finansach publicznych, likwidacja długów państwowych, zniesienie obcej kontroli nad finansami, konwersja długów, dodatnie saldo handlu zagranicznego, zwiększona produkcja narodowa, fabryki w pełni uruchomione, zniknięcie bezrobocia, odrodzenie instytucji kredytowych, budowa nowych arterij komunikacyjnych oraz nowy sprzęt techniczny dla armii rumuńskiej.

W.-G. D.

WĘGRY

OGÓLNA POPRAWA SYTUACJI GOSPODARCZEJ.—Ogólna sytuacja gospodarcza Węgier w pierwszych 7 miesiącach b. r. wykazuje we wszystkich dziedzinach znaczną poprawę w porównaniu z tym samym okresem 1936 r. Poprawa ta najwyraźniej uwidoczniła się w ożywieniu obrotów towarowych z zagranicą, we wzroście obrotów wewnętrznych oraz w polepszeniu sytuacji finansowo-budżetowej.

Wartość przywozu Węgier do dn. 1/VIII b. r. wyniosła 260,2 miln. pengő—wobec 256,4 miln. pengő w ub. r., wartość wywozu zaś wyniosła 334,4 miln. pengő—w porównaniu z 256,8 miln. pengő w tym samym okresie 1936 r. Nadwyżka wywozu nad przywozem—pomimo na ogół wszędzie utrzymywanych nadal wysokich barier celnych, zakazów przywozu, ograniczeń dewizowych itp.—wyniosła w powyższym okresie czasu 74,2 miln. pengő—wobec zaledwie 0,4 miln. pengő w ub. r. Jeżeli się weźmie pod uwagę, że w 1932 r. łączna wartość obrotów zagra-

nicznych Węgier wynosiła tylko 663 miln. pengő, przy czym bilans handlowy wykazał jedynie 6 miln. pengő nadwyżki—to trzeba przyznać, że w ciągu niespełna 5 lat nastąpiła znaczna poprawa w tej dziedzinie.

Analizując poszczególne pozycje przywzowowe, można stwierdzić iż wzrost nastąpił przede wszystkim w imporcie surowców, spośród których wymienić należy (w miln. pengő): drewno (30·6), węgiel kamienny (9·5) i metale (15·2—wobec 9·4 w ub. r.). Spośród pozycji wywzowowych Węgier na uwagę zasługuje eksport bydła rogatego (25·7), pszenicy (44·6), kukurydzy (10·6) i wyrobów żelaznych (10·4). Pozycje powyższe wykazują wzrost w porównaniu z tym samym okresem 1936 r. Znaczenie natomiast spadł wywóz nierogaczyny, słoniny, smalcu i drobiu bitego.

Aczkolwiek głównymi artykułami wywzowymi Węgier są płody i przetwory rolne, mimo to pozycja wywozu wyrobów żelaznych świadczy o stałym wzroście produkcji przemysłowej Węgier, której wartość w 1933 r. wynosiła zaledwie 1·76 mild. pengő, z końcem zaś 1936 r. podniosła się do 2·37 mild. pengő.

Jeśli chodzi o odbiorców, to w omawianym okresie wzrost wywóz pszenicy do Włoch (942 273 q) i do Szwajcarii (614 750 q), natomiast na skutek niemieckich ograniczeń przywzowowych eksport węgierski do Niemiec w powyższym okresie uległ pewnemu zmniejszeniu.

Wobec wejścia w tych dniach w życie umowy handlowej i rozrachunkowej szwedzko-węgierskiej, zapewniającej Węgom, w zamian za przyznanie kontyngentów przywzowowych na szwedzkie maszyny do pisania i liczenia, narzędzia stalowe oraz obuwie gumowe, możliwość przywozu do Szwecji znacznej partii pszenicy, bydła rogatego oraz produktów hodowlanych—sfery gospodarcze Węgier przewidują dalsze uaktywnienie swego eksportu rolnego.

Znaczna poprawa ujawniła się również w sytuacji finansowo-budżetowej. W okresie budżetowym 1936/37 budżet węgierski po raz pierwszy od 7 lat zamknął się nadwyżką dochodów w kwocie 12·2 miln. pengő. Biorąc pod uwagę, iż globalna kwota wydatków w budżecie państwowym wynosiła w okresie 1929/30 r. ok. 1 mild. pengő, to pomimo obniżenia wydatków do 800 miln. pengő, przede wszystkim kosztem dotkliwego obniżenia wynagrodzeń funkcjonariuszów państwowych—okres budżetowy 1931/32 wykazał jeszcze 124 miln. pengő deficytu, który zmalał w okresie 1935/36 r. do 18 miln. pengő.

Korzystnie odbił się na położeniu gospodarczym kraju układ, zawarty pomiędzy Rządem węgierskim i wierzicielami zagranicznymi. W układzie tym zarówno globalne kwoty pożyczek zagranicznych, jak i ich oprocentowanie uległy zmniejszeniu, lecz odtąd zapłata tych pożyczek odbywać się będzie tylko w zagranicznych walutach i dewizach. Roczne zatem zapotrzebowanie Węgierskiego Banku Narodowego dla obsługi pożyczek zagranicznych wynosić będzie ok. 45 miln. pengő.

Obecny wzrost o ok. 10%, obiegu banknotów odpowiada ogólnemu ożywieniu gospodarczemu kraju, przy czym zapasy kruszców odpowiednio wzrosły, wpływ zaś z dewiz w I półroczu b. r. wykazują wzrost 42%-owy w porównaniu z wpływami w tym samym okresie 1936 r.

Nailepszym sprawdzianem istotnego wzrostu dochodów w dziedzinie gospodarki publicznej jest projekt podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszów publicznych przeciętnie o 8÷12%.

Wl. P.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 25/X÷6/XI 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$—za 100 kg):

	25÷30/X	2÷6/XI	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszzenica			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	167·80½	168·05½	+ 0·1
Chicago . . .	3·70	3·57	- 3·6
Buenos Aires	5·19	4·84½	- 6·8
Liverpool . .	5·01	5·04½	+ 0·5
Wiedeń . . .	37·50	37·50	—
Hamburg . . .	6·57½	6·13	- 6·8
Żyto			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·62½	134·87½	+ 0·1
Chicago . . .	2·91	2·74	- 5·9
Wiedeń . . .	27·44	27·50	+ 0·2
Hamburg . . .	4·33	4·25½	- 1·9
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	120·20	120·70	+ 0·4
Chicago . . .	2·31	2·31	—
Buenos Aires	2·03	2·08	+ 2·4
Liverpool . .	4·11½	4·11½	—
Wiedeń . . .	28·40	28·40	—
Hamburg . . .	2·92	2·92	—
Jęczmień browarowy			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·00	135·00	+ 0·7
Chicago . . .	3·37	3·47	+ 2·9
Wiedeń . . .	36·00	36·00	—
Hamburg . . .	—	—	—

BYDŁO I MIĘSO

—Na rynkach zagranicznych bydła i mięsa w październiku panowała spokojna tendencja z odcieniem zniżkowym.

Na rynku żywcia i mięsa świeżego w Austrii i Czechosłowacji—przy umiarkowanych dowozach z zagranicy—panowała spokojna tendencja przy utrzymanych cenach.

W Anglii na rynku bekonowym przez cały okres sprawozdawczy panowała zniżkowa tendencja, w której wyniku notowania bekonów wszystkich gatunków uległy wydatnej obniżce. Zjawisko powyższe tłumaczyć można sezonowym osłabieniem spożycia przy dość znacznych dowozach.

Pomyślna sytuacja rynkowa zarówno w odniesieniu do mięsa mrożonego, jak i przetworów puszkowanych panowała natomiast w dalszym ciągu w Stanach Zjedn.

Londyn.—Na rynku bekonów notowano w końcu miesiąca—za cwt w sh: duńskie Nr 1 sizeable 90, Nr 2 90, Nr 3 89, Nr 1 ciężkie 90, Nr 2 90, szóstki Nr 1 88, Nr 2 88, holenderskie Nr 1 sizeable 86, Nr 2 85, Nr 3 84, Nr 1 ciężkie 86, Nr 2 85, szóstki Nr 1 84, Nr 2 83, polskie Nr 1 sizeable 83, Nr 2 82, Nr 3 81, Nr 1 ciężkie 83, Nr 2 82, szóstki Nr 1 81, irlandzkie sizeable Nr 1 84÷94, Nr 2 83÷93, prima sizeable 80÷88, Nr 1 ciężkie 94, prima ciężkie 88, prima szóstki 87, litewskie Nr 1 sizeable 83, Nr 2 82, Nr 3 81, Nr 1 ciężkie 83, Nr 2 82, Nr 1 szóstki 81, angielskie sizeable Nr 1 91, Nr 2 91, Nr 3 90, ciężkie Nr 1 91, Nr 2 91, szóstki Nr 1 89, Nr 2 88. Ceny bekonów wszystkich gatunków uległy dalszej niżce o sh 5 na cwt.

Wiedeń.—Urzędowe notowania cen z końca miesiąca—w szylingach austriackich za 1 kg: woły najwyższy gatunek 1·50÷1·60, prima

1·30÷1·48, secunda 1·05÷1·25, tertia 0·92÷1·00, stadniki 0·90÷1·05, krowy 0·80÷1·05, kościste 0·65÷0·80. Tendencja spokojna.

Praga.—Notowania cen z końca miesiąca—w koronach czeskosłow. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta 5·50÷9·00, wyjątkowo 9·50, krajowe bite na wsi 7·50÷9·00, wyjątkowo 9·50, świnię krajowe bite na wsi 9·00÷9·75.

MASŁO

—Na rynkach zagranicznych masła w październiku trwała spokojna tendencja.

Na uwagę zasługuje produkcja masła w Czechosłowacji, wykazująca stały silny wzrost; ponieważ dalsze nadwyżki tego artykułu nie będą mogły być konsumowane na rynku wewnętrznym—wzrosnie w najbliższym czasie eksport masła czeskosłowackiego na rynki Europy, który ma uzyskać specjalną pomoc czeskosłowackiego funduszu interwencyjnego.

Kopenhaga.—Masło notowano oficjalnie w końcu miesiąca 272 kor. za 100 kg.

Malmö.—Oficjalnie notowano masło szwedzkie w końcu miesiąca 2·36 kor. za 1 kg.

JAJA

—Na rynkach zagranicznych w październiku przeważała słabsza tendencja.

Na rynku wiedeńskim zanotowano spokojną tendencję przy stosunkowo nieznacznych dowozach towaru obcego.

W Anglii panowała tendencja zniżkowa i notowania na wszystkie prawie gatunki jaj zostały obniżone. Sprzedaż jaj świeżych napotykała na trudności z powodu konkurencji towaru chłodzonego, sprzedawanego po znacznie niższych cenach. Towar kolonialny nie znajdował chętnych nabywców pomimo niższych cen.

Londyn.—Urzędowe notowania jaj z końca miesiąca w szylingach i pensach za skrzynię à 120 sztuk: jaja duńskie 17 lbs 15·6÷15·9, 15·5 lbs 14·9÷15·0, 14 lbs 14·0÷14·3, angielskie specjalne 23·6, standartowe 22, średnie 18·6, angielskie 17 lbs 22·6, 15·5 lbs 21·6, 14 lbs 18÷18·3, irlandzkie specjalne 22÷22·6, standartowe 21÷21·6, wybrane 19·0, holenderskie brunatne 68÷69 kg 16·6÷17, 66÷67 kg 16·6÷16·9, 62÷63 kg 15·6÷15·9, 60÷61 kg 15·6, 57÷58 kg 14·9÷15·0, mieszane 66÷67 kg 15÷15·6, 62÷63 kg 14·9, polskie o wadze 53÷54 kg 8·9÷9, 52÷53 kg 8·6÷8·9, 15 lbs 9·6÷9·9, 14 lbs 8·9, czerwone 7·6÷7·9, rumuńskie o wadze 53÷54 kg 8÷9, szwedzkie 15·5 lbs 13·6, 14 lbs 12·9, 13 lbs 9·3÷9·9.

Wiedeń.—Notowania oficjalne jaj—z końca miesiąca w szylingach austriackich za 100 sztuk: krajowe pełnowięże do picia A 17÷17·50, B 15·25÷15·75, C 14÷14·50, świeże A 14·75÷15, B 14÷14·25, C 12·75÷13, kuchenne 13, oryginalne za 1 kg 2·60, węgierskie świeże C 12·40÷12·50. Ceny detaliczne o 1·50÷2·00 szyl. na 100 sztukach wyższe.

METALE

ŻELAZO.—W II połowie października dało się zauważyć na rynku żelaza częściowo pewne osłabienie dotąd stale mocnej i zwyżkowej tendencji. Szczególnie wyraźnie zaznaczyło się to na największym rynku, jakim są Stany Zjedn., gdzie w ostatnim tygodniu wskaźnik zatrudnienia przemysłu żelazno-hutniczego spadł znowu o 3·7% w porównaniu z tygodniem poprzedzającym i wynosił 52·1%, zdolności wytwórczej—wobec 74·3%, w odpowiednim tygodniu ub. r. Spadła również cena złomu na rynku we-

wnętrznym o $\frac{1}{2}$ na t—tak, że wynosi obecnie \$ 15.5—16 za t. Pewien zastój zapanował także na rynku eksportowym surówki, co spowodowało zniżkową tendencję cen. Jednakże przeważa opinia, że nie należy się spodziewać załamania koniunktury, gdyż jest to tylko depresja czasowa. Międzynarodowy kartel stali postanowił na swym zjeździe w Warszawie zmniejszyć ogólną miesięczną kwotę eksportową z 525 tys. t do 450 tys. t, aby zapobiec tworzeniu się zapasów, mogących wywołać zniżkę cen, które postanowiono utrzymać na dotychczasowym poziomie przynajmniej w ciągu b. r. i I kwartału 1938 r.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

W Niemczech nastąpiło w okresie sprawozdawczym pewne odprężenie na rynku żelaznym. Wyraziło się ono w tym, że terminy dostaw uległy skróceniu. Główna przyczyna polega na tym, że znane ograniczenia w używaniu żelaza budowlanego spowodowały spadek zamówień na ten rodzaj żelaza. Wskutek tego huty mają do dyspozycji więcej stali do przeróbki na inne gatunki żelaza, na które zapotrzebowanie nie uległo zmniejszeniu. Produkcja stali surowej utrzymała się na dotychczasowym poziomie.

We Francji stan rynku żelaznego był w dalszym ciągu niezadowolający, a nawet jeszcze się pogorszył, wskutek nowej dewaluacji franka. W związku z tą ostatnią naczelny komitet kontroli cen zezwolił na nowe podwyżki cen, obowiązujących przed dn. 28/VI b. r., mianowicie (we fr. na 1 t): surówka odlewnicza o 92 (dotąd o 43), odlewy żelazne o 5.6% (3.1%), cienkie blachy do karoseryj o 220÷260 (110÷135), blachy do prądnic o 230÷255 (115÷135), blacha biała o 350 (225).

Na rynku belgijskim panował zastój. Obróty były nieznaczne, a napływ zapytań też się zmniejszył. Cosibel przekazał hutom do dn. 23/X zaledwie 102 tys. t zamówień, z czego 42 tys. t na rynek wewnętrzny. Chociaż ogólna ilość zamówień jest cokolwiek większa niż w odpowiednim okresie września, lecz należy zauważyć, że główną rolę w tej zwycie grają nowe zamówienia angielskie. We wszystkich gatunkach żelaza zaznacza się skrócenie terminu dostaw. Szczególnie niepomyślna jest sytuacja w zakresie blachy cienkiej. Nastroj na rynku złomu był bardzo ospały, jednakże ceny żelaza utrzymały się na dotychczasowym poziomie. Pogorszył się znacznie stan zatrudnienia w przemyśle luksemburskim, gdzie grozi wprowadzenie świętówek.

Na rynku angielskim panowała tendencja mocna, chociaż zaznaczyło się pewne odprężenie, spowodowane znacznymi dostawami żelaza kontynentalnego. Ceny żelaza pozostały na razie na dotychczasowym poziomie. Natomiast związek producentów surówki postanowił podwyższyć cenę surówki odlewniczej, zawierającej przynajmniej 0.75% P, o sh 5 na 1 t. Wytwórczość stali w Anglii osiągnęła we wrześniu rekordową wysokość 1 163 tys. t, a w okresie 9 miesięcy b. r.—9 548 tys. t, co stanowi w porównaniu z tymże okresem ub. r. zwyczajną produkcję o przeszło 1 miln. t. Wytwórczość surówki we wrześniu wyniosła 726 tys. t. Przywóz we wrześniu wyniósł: 45 tys. t wlewków, 11.3 tys. t platyn, 12.4 tys. t kęsów i 58 tys. t wytworów gotowych (w tym 21.6 tys. t żelaza prętowego). Przywóz rud wyniósł 526 tys. t, a żelastwa 144 tys. t.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji—w £ zł. 100 port—notowane były w dn. 20/X 1937 r. jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1016 kg	za 1000 kg	
Surówka:			
odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)	—	—	—
tomaswska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	5.7.6	5.7.
platyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	6.0.0	6.0.0
belki	—	5.7.6	5.7.6
kątowniki	—	5.8.0	5.8.0
blacha okrętowa, rezerwuarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
blachka	—	6.10.0	6.10.0
drut-walcówka	—	6. 2.6	6. 2.6
blacha tomasowska	—	7. 2.8	7. 2.8
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynkowy	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE.—W II połowie października panowała na rynku metali nieżelaznych w dalszym ciągu tendencja słaba i zniżkowa, która w porównaniu z okresem poprzedzającym jeszcze się bardziej pogłębiła, wywołując dalszą zniżkę cen głównych metali. Zasadniczą przyczyną tak niepomyślnego stanu rynku metalowego polega na wciąż trwającym, a nawet zwiększającym się osłabieniu najważniejszego rynku zbytu, jakim są Stany Zjedn. Powoduje to dużą rezerwę ze strony nabywców, i trudno się spodziewać, żeby sytuacja mogła poprawić się przed wiosną.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi panował nastrój słaby i kursy zniżkowały. Dotyczy to zarówno miedzi standard, jak i elektrolitycznej. Osłabienie rynku miedzi zaznaczyło się bardzo wyraźnie w Stanach Zjedn., gdzie coraz bardziej wzrasta rozpiętość między wytwórczością i zbytem miedzi. Wskutek tego sprawa eksportu miedzi staje się dla Stanów Zjedn. coraz bardziej żywotną, wywierając wpływ zniżkowy na notowania giełdy londyńskiej.

Na rynku cyny ceny spadły w okresie sprawozdawczym do poziomu, nie notowane jeszcze w b. r. Tutaj, podobnie jak w miedzi, zasadniczą przyczynę stanowi zmniejszenie się chłonności rynku Stanów Zjedn., gdzie m. in. obniżył się ostatnio stan zatrudnienia w wytwórniach blachy białej, które należą do największych odbiorców cyny. W gwałtownej niższej kursy cunę dużą rolę grają wpływy spekulacji. Trudno się spodziewać w najbliższym czasie poprawy sytuacji na rynku tego metalu.

Na rynku ołowiu sytuacja przedstawiała się korzystniej niż na rynku innych metali. Rynek ten, pomimo lekkich wahań, wykazał na ultimo października pewną, chociaż bardzo nieznaczną, zwyżkę w porównaniu ze stanem w dn. 15 tego miesiąca. Przyczynił się do tego dobry stan statystyczny ołowiu, gdyż popyt utrzymuje się na dotychczasowym poziomie, a produkcja we wrześniu cokolwiek spadła; wskutek tego zapasy uległy pewnemu zmniejszeniu. Należy przypuszczać, że w najbliższej przyszłości ceny ołowiu utrzymają tendencję stałą.

Rynek cynku—w przeciwieństwie do ołowiu—wykazał w okresie sprawozdawczym dalsze osłabienie i rozpiętość między cenami obu tych metali przewyższa obecnie £ 1 na korzyść ołowiu. Do spadku kursu cynku przyczynił się zanik wywozu blachy ocynkowanej na Daleki Wschód i zmniejszenie się produkcji tejże blachy i mosiądzu w Stanach Zjednoczonych.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard straciła £ 3¼ wzgl. 3³/₁₆, miedź elektrolityczna i rafinowana zniżkowały o £ 2½, cyna spadła w cenie o £ 13 wzgl. 12¼, ołów zwykłował o £ 5⁵/₁₆ wzgl. 1¹/₈, cynk stracił £ 1⁵/₁₆ wzgl. 1¹⁵/₁₆, srebro staniało o 1¹/₁₆ d na uncji wzgl. pozostało bez zmiany, złoto podrożało o 0.2 sh na uncję, a blacha biała straciła ½ sh na skrzynce. Inne metale zmian nie wykazały.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali—w £ za 1016 kg, z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20"×14"×0.24 mm, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję:

Metal	Poprzedni Okres sprawozdawczy:			
	okres ultimo	maksi-mum	mini-mum	ultimo
Miedź				
standard:				
kasa . . .	45 ⁷ / ₁₆ -½	45½	42 ³ / ₁₆	43 ¹ / ₁₆ -¼
term. . .	45 ¹¹ / ₁₆ -¾	45 ¹³ / ₁₆	42 ² / ₁₆	43½- ⁹ / ₁₆
elektrol. . .	50½-52½	51	47	48-50
rafinow. . .	51¼-52¼	51	47¾	48¾-50
Cyna:				
kasa . . .	221½-223¼	223	204½	209½-¾
term. . .	221¾-22	222½	204½	209½-¾
Ołów:				
kasa . . .	18-1 ¹ / ₁₆	18 ⁵ / ₈	17 ² / ₁₆	18 ⁵ / ₁₆ - ³ / ₈
term. . .	18 ¹ / ₈ - ³ / ₁₆	18 ⁹ / ₈	17 ³ / ₈	18¼- ⁵ / ₁₆
Cynk:				
kasa . . .	18 ¹¹ / ₁₆ - ³ / ₄	17 ¹¹ / ₁₆	16 ⁵ / ₁₆	17-1 ¹ / ₁₆
term. . .	17 ¹³ / ₁₆ -18	17 ¹⁵ / ₁₆	16 ⁹ / ₁₆	17 ¹ / ₈ - ³ / ₁₆
Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
„ zagr.	100	100	100	100
Nikiel:				
dla kraju	180-185	185	180	180-185
„ zagr.	180-185	185	180	180-185
Blacha				
biała . . .	25-½	25½	24	24-25
Platyna				
„spong” . . .	9½	9½	9½	9½
Srebro:				
kasa . . .	20	20	19 ⁷ / ₈	19 ¹⁵ / ₁₆
term. . .	19 ⁷ / ₈	20	19 ⁷ / ₈	19 ⁷ / ₈
Złoto . . .	140.4½	140.8	140.3	140.6½

—Na rynku starych metali panowała w dalszym ciągu tendencja zniżkowa. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 18/X b. r. (w nawiasie—ceny z dn. 11/X b. r.)—we fr. fr. za 100 kg: miedź 500 (540), brąz 450 (475), mosiądz 255 (275), cynk 150 (160), ołów 225 (225).

SUROWCE WŁÓKIENNICZE

Październik na rynku bawełny amerykańskiej był okresem niezwykle silnych wahań podaży i cen. Pierwsze dni października przyniosły dalszą kilkunastopunktową zniżkę. Nastąpiła ona po ogłoszeniu październikowego sprawozdania Urzędu dla Spraw Rolnictwa, które określiło tegoroczne zbiory bawełny amerykańskiej na przeszło

17 miln. bel, co oznaczałoby dalszy rekordowy wzrost zbiorów surowca północno-amerykańskiego. Z kolei, w połowie października ujawniła się zwykła cen, i to znaczna, bo przekraczająca 60 punktów. W pierwszym rządzie na wzmocnienie tendencji rynkowej oddziaływała wycieczka pozycja farmerów, co zmniejszyło podaż bawełny na rynku. Jednocześnie wystąpiła tendencja do pokrywania swego zapotrzebowania ze strony odbiorców, którzy przez I połowę października zajmowali stanowisko bierno— w oczekiwaniu na dalszą niżkę cen. Jest rzeczą zrozumiałą, że ta zwykła cen, przybie— rająca w II połowie października charakter spekulacyjnej haussy, nie mogła mieć dostatecznie trwałych podstaw. Dlatego też ruch zwykły cen bawełny północno-amerykańskiej doznał załamania w ostatniej dekadzie października. Zapotrzebowanie na surowiec uległo po równo: zmniejszeniu, tym bardziej że przedsiębiorstwa bawełniane Stanów Zjedn. po raz pierwszy od szeregu miesięcy zaczęły zmniejszać uruchomienie warsztatów. W związku z tym pod koniec miesiąca wystąpiły znamiona stagnacji rynkowej. Niemniej ważkim momentem było występujące po raz pierwszy zjawisko redukcji kredytów przez banki, finansujące handel bawełną. Poza tym rynek bawełniany Stanów Zjedn. odczuwa w sposób dotkliwy spadek eksportu bawełny. O ile rynki europejskie zaczęły znowu odbierać ilości bawełny amerykańskiej, nie odbiegające od rozmiarów wywozu zeszłorocznego, o tyle kraje azjatyckie tworzą w bilansie wywozu amerykańskiego dotkliwą lukę. Europa zakupiła w okresie 1/VIII ÷ 31/X przeszło 1 miln. bel bawełny północno-amerykańskiej. Przędzalnie krajowe zakupiły 1 338 000 bel, tj. o przeszło 200 tys. bel mniej aniżeli w analogicznym okresie ub. r. Nie można również pominąć zupełnej likwidacji wywozu bawełny północno-amerykańskiej do Hiszpanii.

Na rynku bawełny egipskiej dominujące znaczenie miała decyzja Rządu egipskiego w sprawie podjęcia bezpośredniej akcji interwencyjnej, która w tej formie właściwie jeszcze nigdy nie była realizowana. Rząd egipski upoważnił Banque Crédit Agricole do udzielania pożyczek producentom bawełny. Pożyczki takie otrzymywać mogą do wysokości 85% ceny bawełny producenti tego surowca, posiadający tereny, nie dające zbiorów

ponad 300 kantarów. Na podkreślenie zasługuje szczególnie zarządzenie, w myśl którego rolnicy nie są zobowiązani do uzupełnienia pokrycia w razie ewentualnej niżki cen. W ten sposób Rząd egipski przejmując na siebie całkowicie ryzyko niżki cen. Przez to posunięcie Rząd zamierza zapobiec nadmiernej podaży, która przyczyniła się do niżki cen. Równocześnie z tym zarządzeniem ukazało się oszacowanie oficjalne tegorocznych zbiorów. Wynoszą one 11 141 000 kantarów; jest to jeden z najwyższych zbiorów w ciągu ostatnich 10 lat. Przeciętna w tym okresie wynosiła $7\frac{1}{2}$ miln. kantarów, a zbiory zeszłoroczne—ok. 9 miln. W ten sposób Egipt posiada dziś do dyspozycji dla potrzeb eksportu ilość bawełny o $2\frac{1}{2}$ miln. kantarów większą, aniżeli wynosił eksport roczny tego surowca w ostatnich latach. Horoskopy eksportowe nie przedstawiają się zbyt korzystnie, gdyż przeszło 11% wywozu odbierała dotychczas Japonia. Również i transakcje z Niemcami i Rumunią natrafiają na trudności ze względu walutowych i kredytowych.

Na rynku wełny w sytuacji kształtowała się w październiku znacznie spokojniej. Aukcje wełny australijskiej, jakie odbyły się w końcu października w Sydney, otwarte zostały przy dość dużym udziale odbiorców angielskich i kupców z kontynentu. W bardzo natomiast szczupłych rozmiarach skuteczniali zakupy Japończycy. Ceny były przeciętnie o 5% wyższe aniżeli we wrześniu. W Melbourne odbiorcy japońscy wystąpili dość licznie, zakupując większe partie surowca merynosowego wyższych gatunków. Ogólnie przebieg aukcyj australijskich w październiku oceniany był optymistycznie. Na rynku południowo-amerykańskim w początku października zamknięty został sezon wełniany. Wykazał on wzrost (o ok. 8%) eksportu wełny z 2 głównych krajów—dostawców Ameryki Południowej—z Argentyny i Urugwaju. Wzrost wywozu nastąpił do Stanów Zjedn., Japonii, Włoch, Belgii. Polska zakupiła w Argentynie w bież. sezonie ok. 10 tys. bel wełny, w Urugwaju—przeszło 1 tys. bel, co oznacza dość wydatne zwiększenie tych zakupów. Na rynku południowo-afrykańskim zanotowano stosunkowo szczupłe rozmiary obrotów na aukcjach w Port-Elizabeth i Kapstadt. Głównym odbiorcą były Niemcy. Ceny kształtowały się na poziomie na ogół niezmiennym.

Na rynku lnu w październiku ujawniło się pewne osłabienie cen. Na rynku estońskim ciepło sprzyjało szybkiemu ukończeniu zbiorów—tak, iż już w połowie miesiąca pierwsze transporty surowca lnianego pojawiły się w sprzedaży, i pod wpływem zwiększonej podaży ceny uległy niżce. Na rynkach zachodnio-europejskich podaż była również dostateczna przy obrotach na ogół niewielkich i cenach utrzymanych. Rosyjski syndykat lniany nie przeprowadzał w ciągu całego miesiąca większych operacji.

Podobnie i na rynku konopi ceny wykazywały tendencję utrzymaną z odcieniem słabszym.

Rynek juty w październiku notował wzmocnioną tendencję cen, pozostającą w niewątpliwym związku z komplikacjami produkcyjnymi tego surowca w Indiach. Rząd indyjski dąży bowiem do przeprowadzenia ograniczeń terenów uprawy i restrykcji produkcyjnych, wzorowanych częściowo na programie bawełnianym Prezydenta Roosevelta. Producenci zaś juty indyjskiej, w oczekiwaniu znacznie zwiększonego zapotrzebowania, nie godzą się na ograniczanie terenów uprawy, wysuwając cały szereg warunków. Jednocześnie w październiku miały miejsce strajki w szeregu większych przedsiębiorstw juty w Bengalu. Na rynku powstała więc w październiku pewnego rodzaju ciasnota surowcowa, która spowodowała przejściową zwykłą cen.

Sytuacja na rynku jedwabiu w październiku kształtowała się na ogół dość spokojnie. Na rynku włoskim zapotrzebowanie na jedwab, zwłaszcza pod koniec października, uległo wydatnemu zwiększeniu. Wzmocnienie tendencji cen, jakie nastąpiło na rynku włoskim, pociągnęło za sobą również i ceny na rynku nowojorskim oraz w Lyonie. Bez zmian kształtowały się ceny jedwabiu surowego na tych rynkach, które znalazły się stosunkowo najbliżej sfery działań wojennych, tj. w Yokohamie, Szanghaju i Kantonie. Dostawy surowca w tych dwóch ostatnich ośrodkach były bardzo nieregularne, ale do ostatnich dni października nie uległy jeszcze całkowitemu zahamowaniu. Ze strony firm eksportujących podjęte zostały jak najbardziej intensywne wysiłki, zmierzające do wywiązania się z zawartych w początkach października transakcyj.

M. K.

P R Z E D R U K D O Z W O I O N Y, L E C Z Z P O D A N I E M Ź R Ó D Ł A

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZA GRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 300, $\frac{1}{2}$ str. — 200, $\frac{1}{4}$ str. — zł 125, $\frac{1}{8}$ str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, $\frac{1}{2}$ str. — zł 110, $\frac{1}{3}$ str. — zł 80, $\frac{1}{4}$ str. — zł 70, $\frac{1}{8}$ str. — zł 55, $\frac{1}{16}$ str. — zł 40, $\frac{1}{16}$ str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego Cukrowni „Ostrowite“, Sp. Akc.

niniejszym podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 25 listopada 1937 r. o godz. 17 w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Królewska 7, m. 5 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

T-wa Akc. Cukrowni „Ostrowite“ z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936/37 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Udzielenie absolutorium Zarządowi Spółki za okres sprawozdawczy 1936/37 r.; 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działania na rok operacyjny 1937/38; 6) Wybór 1 członka Zarządu oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej; 7) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach państwowych, kredytowych i bankach; 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w obradach Walnego Zgromadzenia, winni — w myśl § 19 statutu — przynajmniej na 7 dni przed dniem Walnego Zgromadzenia, złożyć w biurze Zarządu Cukrowni w Warszawie, ul. Królewska 7, m. 5, lub w biurze Cukrowni w Ostrowie, akcje swoje, względnie zaświadczenie depozytowe na dowód złożenia akcji u notariusza lub też w odnośnej instytucji kredytowej. W zaświadczeniu należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

2025-45-46

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

K. Buszczyński i Synowie, Hodowla Nasion w Warszawie

podaje do wiadomości, że w dn. 25 listopada 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w lokalu Spółki, przy ul. Smolnej 14

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, udzielenie Zarządowi absolutorium za tenże okres, zatwierdzenie preliminarza budżetowego i planu działalności na rok operacyjny 1937/38, określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Określenie wysokości kredytu, z którego może korzystać Spółka. Upoważnienie Zarządu do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki; 5) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości; 6) Wybór członka Zarządu na miejsce ustępującego; 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 8) Ewentualne wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

2008-44-46

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Towarzystwo Okrętowe Połowów Dalekomorskich „Mewa“

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia, że w dn. 25 listopada 1937 r. o godz. 11 w kancelarii Notariusza Władysława Włoskowicza w Warszawie, ul. Kapucyńska Nr 6, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpoznanie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936/1937 r.; 3) Powzięcie uchwały o podziale czystego zysku; 4) Udzielenie władzom Spółki absolutorium z wykonania przez nich czynności; 5) Wybór do władz Spółki i oznaczenie ich wynagrodzenia; 6) Wolne wnioski.

1976-43-46

II OGŁOSZENIE

Zarząd Małopolskiego Towarzystwa Cukrowniczego „Przeworsk“ SPÓŁKI AKCYJNEJ

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 listopada 1937 r. o godz. 13 odbędzie się w Przeworsku w sali posiedzeń Cukrowni

41 ZWYCZAJNE

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrotowy 1936/37; 2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 3) Powzięcie uchwały o rozdziale zysku; 4) Wyznaczenie wynagrodzenia i marki prezencyjnej dla Rady Nadzorczej oraz remuneracji dla Zarządu i gratyfikacji dla pracowników; 5) Wybory do Zarządu; 6) Wybór członków Rady Nadzorczej; 7) Upoważnienie Rady Nadzorczej do delegowania dwóch członków Rady do stałego indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych oraz wyznaczenia dla tych członków wynagrodzenia; 8) Udzielenie Zarządowi upoważnienia do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 9) Zatwierdzenie preliminarza na okres 1937/38 r.; 10) Powzięcie uchwały w przedmiocie częściowej zmiany statutu, a mianowicie: paragraf 1 statutu w dotychczasowym brzmieniu:

„Firma Spółki oraz jej Założyciele.
Spółka zarejestrowana w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie do firm X 94/16 pod firmą: „Cukrownia i Rafineria Przeworsk Spółka Akcyjna w Przeworsku“, której założycielami byli: Andrzej ks. Lubomirski, Witold ks. Czartoryski, Adam Fedorowicz, Stanisław hr. Stadnicki, Józef Grabski, nosić będzie firmę: „Małopolskie Towarzystwo Cukrownicze „Przeworsk“ Spółka Akcyjna“, z siedzibą w Przeworsku”

zmienia się na:

§ 1.

„Firma Spółki oraz jej Założyciele.

Spółka, zarejestrowana w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie do firm X/16/94 pod firmą: „Cukrownia i rafineria „Przeworsk“ Spółka Akcyjna w Przeworsku“, której założycielami byli: Andrzej ks. Lubomirski, Witold ks. Czartoryski, Adam Fedorowicz, Stanisław hr. Stadnicki, Józef Grabski i której własnością obecnie są cukrownia i rafineria w Przeworsku, oraz cukrownia w Horodence, nosić będzie firmę: „Małopolskie Towarzystwo Cukrownicze „Przeworsk“ Spółka Akcyjna z siedzibą w Przeworsku”;

11) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisany przez prawo terminie.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zapisani zostaną do księgi akcyjnej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Posiadacze akcji na okaziciela winni złożyć przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w kasie biura Cukrowni w Przeworsku swe akcje lub kwity, wydane jako dowód złożenia akcji u polskiego notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej. Na kwitach powinny być oznaczone numery akcji oraz umieszczona adnotacja, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Przeworsk, dn. 25 października 1937 r.

2000-44-46

PODRÓŻUJMY LOTEM
BILET POWROTNY
KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ROZKŁADU LOTÓW

Zarząd Zakładów Chemicznych „Laokoon”, Spółka Akcyjna

w e L w o w i e

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 listopada 1937 r. o godz. 18 odbędzie się we Lwowie w sali posiedzeń Izby Przemysłowej i Handlowej

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Podwyższenie kapitału akcyjnego o kwotę zł 161 000 w drodze emisji 1 400 sztuk akcji na okaziciela wartości nominalnej po zł 115 każda;
- 2) Zmiana statutu Spółki;
- 3) Wybór trzech członków Rady Nadzorczej;
- 4) Wolne wnioski.

I. Zamierzone są następujące zmiany statutu: Skreśla się §§ 8, 17 ust. ostatni, 19 ust. ostatni, 24 ust. ostatni, 26 ust.: 9 i 10, §§ 28, 37, 38 ust. drugi, 39, 40 i 41, a uchyla się dotychczasowe brzmienie §§ 6, 7, ust. pierwszy, §§ 14, 15, 20, 23, 25, 26 ust. 5, 7 i 8, § 27 ust. drugi oraz ust. trzeci, zdanie ostatnie, § 30 ust. pierwszy, §§ 31, 32 i 43, które otrzymają nast. brzmienie:

§ 6. „Firmę Spółki będą podpisywać łącznie trzej członkowie Zarządu”.

§ 7 ust. 1. „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 414 000 i podzielony jest na 3 600 sztuk akcji po zł 115 każda”.

§ 14. „Zwyczajne Walne Zgromadzenie winno się odbyć w ciągu 5 miesięcy po upływie każdego roku obrotowego”.

§ 15. „Uchwały Walnego Zgromadzenia wymagają:

1. zmianę statutu, 2. zbycie lub wydzierżawienie przedsiębiorstwa oraz ustanowienie na nim użytkowania, 3. zbycie jakiegokolwiek nieruchomości Spółki, 4. nabycie jakiegokolwiek nieruchomości dla Spółki, 5. przeniesienie fabryki Spółki z m. st. Lwowa, 6. połączenie Spółki z inną spółką, 7. rozwiązanie Spółki, 8. emisja obligacji, 9. podział rocznych zysków Spółki, 10. powołanie pełnomocników z art. 374 K. H., 11. określenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej”.

§ 20. „Walne Zgromadzenie jest ważne, jeżeli na nim jest reprezentowana przynajmniej $\frac{1}{5}$ część kapitału akcyjnego”.

§ 23. „Do ważności uchwał w sprawach wyszczególnionych w § 15 wymagana jest większość $\frac{3}{4}$ głosów oddanych”.

§ 25. „Rada Nadzorcza składa się z 10 członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie zwykłą większością głosów na przeciąg lat trzech. Na wniosek akcjonariuszów, reprezentujących 10% kapitału akcyjnego, wybór Rady Nadzorczej powinien być przez Walne Zgromadzenie dokonany w drodze głosowania grupowego”.

§ 26 ust. 5. „Delegowanie członków do indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych”, „7. uchwalenie regulaminu i instrukcji dla Rady Nadzorczej i Zarządu w szczególności podział czynności między członków Zarządu”, „8. zezwolenie Zarządowi na otwieranie zakładów filialnych, zakładanie składów konsygnacyjnych, oddawanie zastępstw generalnych i czynienie inwestycji, przekraczających w roku obrotowym Spółki kwotę zł 15 000.00 oraz zaciąganie pożyczek w kwocie przewyższającej stan zadłużenia z tytułu pożyczek zł 20 000'00”.

§ 27 ust. 2. „Rada zbiera się w miarę potrzeby na posiedzenia zwoływane przez Prezesa lub jego zastępcę z własnej inicjatywy lub na żądanie Zarządu, albo dwóch członków Rady. Zaproszenia mają być rozesłane przynajmniej na tydzień przed terminem posiedzenia członków Rady listami poleconymi, zawierającymi porządek dzienny”. Ostatnie zdanie ustępu 3. „Uchwały zapadają zwykłą większością głosów z wyjątkiem uchwał w sprawach wyszczególnionych w ustępie 4, 5, 7 i 8 § 26 oraz w sprawie przyznania członkom Zarządu płacy, której wysokość miesięczna dla wszystkich członków Zarządu przekracza 12% obrotu Spółki za miesiąc poprzedzający, do których ważności wymagana jest większość $\frac{3}{4}$ oddanych głosów, tudzież z wyjątkiem uchwał w sprawie zwołania Walnego Zgromadzenia, do których ważności wystarczą 3 głosy”.

§ 30 ust. 1. „Zarząd składa się z 6 osób mianowanych przez Radę Nadzorczą na przeciąg lat trzech zwykłą większością głosów. Na wniosek 3 członków Rady Nadzorczej powinien odbyć się każdej chwili wybór członków Zarządu w drodze

głosowania grupami, w ten sposób, iż trzech członków Rady Nadzorczej może utworzyć grupę, celem wyboru 2 członków Zarządu, nie biorąc już udziału w wyborze pozostałych członków Zarządu.

W przypadku żądania wyborów oddzielnymi grupami, mandaty wszystkich członków Zarządu, niezależnie od czasu, na jaki zostali wybrani, wygasają przedterminowo z dniem odbycia zebrania Rady Nadzorczej, na którym ma być dokonany wybór grupami”.

§ 31. „Zarząd urzęduje według przepisów prawa niniejszego, statutu i regulaminu uchwalonego przez Radę Nadzorczą. Rada Nadzorcza mianuje z grona Zarządu co trzy lata przewodniczącego Zarządu, który z reguły raz na miesiąc lub w miarę potrzeby częściej zwołuje posiedzenie Zarządu. Posiedzenie musi być zwołane również na pisemne żądanie któregośkolwiek z członków Zarządu lub 3 członków Rady Nadzorczej. Zawiadomienia o posiedzeniach rozsyła się listami poleconymi lub depeSZami, wysłanymi przynajmniej na tydzień przed terminem posiedzenia do wszystkich członków Zarządu”.

§ 32. „Uchwały Zarządu zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych członków Zarządu. Dla ważności jednakże uchwał w sprawie ustalenia wysokości kredytów dla odbiorców ponad zł 1 000 na poszczególnego odbiorcę wymagana jest większość $\frac{3}{4}$ oddanych głosów. Do ważności uchwały konieczna jest obecność co najmniej 3 członków Zarządu. Z posiedzeń Zarządu spisuje się w specjalnej księdze protokoły, stwierdzające porządek obrad, imiona i nazwiska obecnych członków Zarządu, ilość oddanych głosów za poszczególnymi uchwałami oraz odrębne zdania. Protokoły winny być podpisane przez przewodniczącego posiedzenia”.

§ 43. „We wszystkich sprawach nieuregulowanych statutem niniejszym obowiązują przepisy K. H. o spółkach akcyjnych”.

Ponadto skreśla się § 12 p. B. słowa „Komitet Wykonawczy” a w § 29 dodaje się na końcu nast. zdanie: „Przed dokonaniem czynności wyszczególnionych w § 26 ust. 8 obowiązany jest Zarząd zasięgnąć zezwolenia Rady Nadzorczej”.

2048

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Chodorów”

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie

zawiadamia, że w dn. 30 listopada 1937 r. o godz. 11 rano odbędzie się w sali firmy „Polsot” Polska Spółka dla Obrotu Towarowego S. A. we Lwowie, ul. Szajnochy L. 2 I. p.

XXII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie i przedłożenie bilansu, oraz r-ku strat i zysków za rok gospodarczy 1936/37;
- 2) Zatwierdzenie przedłożonego bilansu i udzielenie pokwitowanie Radzie Nadzorczej i Zarządowi;
- 3) Wniosek w przedmiocie podziału zysku;
- 4) Ustalenie terminu wypłaty dywidendy;
- 5) Ustalenie marki obecności dla członków Rady;
- 6) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami złożyć najpóźniej do dn. 22 listopada 1937 r. w kasie Spółki Akc. „Chodorów” w Chodorowie, Banku Cukrownictwa Oddział we Lwowie, Powszechnego Banku Związkowego we Lwowie, Banku Gospodarstwa Krajowego Oddział we Lwowie, lub Banku Dyskontowego Warszawskiego Oddział we Lwowie, za pisemnym poświadczeniem, które będzie równocześnie służyć jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu i opiewać na nazwisko, z podaniem akcji (numerów) i głosów, przysługujących upoważnionemu Akcjonariuszowi. Poświadczenie to, jako legitymacja, służyć może tylko osobie, w nim wymienionej, lub należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

Zdeponowane akcje mogą być dopiero po Walnym Zgromadzeniu podjęte w instytucji, w której zostały złożone, za zwrotem otrzymanego poświadczenia.

Przedruki nie będą honorowane.

2003-44-46

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Siła i Światło“ w Warszawie

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 2 grudnia 1937 r. o godz. 11 w domu własnym przy ul. Marszałkowskiej Nr 94, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, podział zysków oraz udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 4) Wybór członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących;
- 5) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej, delegatów Rady do Zarządu oraz dla członków Komisji Rewizyjnej.

Stosownie do art. 399 Kodeksu Handlowego, właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Akcje na okaziciela dają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia, tj. najpóźniej w dn. 25 listopada 1937 r. w biurze Spółki w Warszawie, przy ul. Marszałkowskiej Nr 94 i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucjach kredytowych.

Akcjonariusze zagraniczni mogą składać zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji w firmie „Trust Metallurgique Electrique et Industriel S. A.“, Bruxelles, 168 rue Royale. Zaświadczenia winny zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 12 statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

2049-46-47

II OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Warszawskiego Towarzystwa Terenowego

Spółki Akcyjnej w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 listopada 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w lokalu Stowarzyszenia Techników, przy ul. Czackiego 35

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu Walnego Zgromadzenia z dn. 16/VI 1936 r.;
- 3) Zatwierdzenie przerobionego bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1935 r. i w związku z tym kwestia absolutorium ówczesnych: Komisji Likwidacyjnej i Rewizyjnej;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia Komisji Likwidacyjnej, odwołanej uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 16 VI 1936 r. w związku z przerobieniem bilansu za 1935 r.;
- 5) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r. i udzielenie absolutorium Komisji Likwidacyjnej;
- 6) Upoważnienie Komisji Likwidacyjnej do sprzedaży terenów Towarzystwa;
- 7) Kwestia praw posiadaczy akcji, którzy nie nabyli terenów z mocy uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 7 maja 1935 r.;
- 8) Budżet wydatków na lata 1937 i 1938;
- 9) Wolne wnioski.

Porządek dzienny Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów zgłoszony przez grupę akcjonariuszów:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu Walnego Zgromadzenia z dn. 16 VI 1936 r.;
- 3) Uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 16/VI 1936 r., objętej p. 2 obrad w przedmiocie uchylenia uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 23/IV 1936 r. o zatwierdzeniu sprawozdania Komisji Likwidacyjnej za 1935 r. i uznanie tegoż sprawozdania za przyjęte;
- 4) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1935 r. i udzielenie Komisji Likwidacyjnej absolutorium;
- 5) Rozpatrzenie sprawozdania Komisji Likwidacyjnej, bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r.;
- 6) Odwołanie Komisji Likwidacyjnej i Rewizyjnej w składzie obecnym, ustalenie ilości członków Komisji Likwidacyjnej i do-

konanie nowych wyborów do obydwóch Komisji; 7) Uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 16/VI 1936 r. w przedmiocie, objętym p. 4 porządku obrad w punkcie c) co do ilości członków Komisji Likwidacyjnej, p. 5 porządku obrad, dotyczącym wyznaczenia kuratora nad majątkiem nieobecnych i niezgłaszających się właścicieli akcji, p. 8 w przedmiocie wzywania rzeczoznawców i p. 10 porządku obrad w części, dotyczącej poprawki adw. Apolinarego Kostro do wniosku Jana Szymańskiego co do zasad likwidacji terenów; 8) Upoważnienie Komisji Likwidacyjnej do sprzedaży placów; 9) Sprawa wynagrodzenia członków Komisji Likwidacyjnej, odwołanej w dn. 16.VI 1936 r., oraz wynagrodzenie nowowybranych; 10) Sprawa wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej za 1935 i 1936 r.; 11) Upoważnienie Komisji Likwidacyjnej do bezpłatnego ustąpienia Zarządowi Miejskiemu placów pod ulicę, zieleńce, budowę szkoły i kościoła; 12) Sprawa uznania powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 23 IV 1936 r.; 13) Wolne wnioski.

Akcje lub zaświadczenie banków krajowych o zdeponowaniu takowych winny być składane w siedzibie Towarzystwa zgodnie z art. 26 statutu na 7 dni przed terminem Zgromadzenia. Wolne wnioski należy zgłaszać najpóźniej na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

2043-45-46

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasien, Spółka Akc.

w Warszawie

niniejszym zawiadamia, że w dn. 26 listopada 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki przy ul. Zurawiej 23 m. 6 w Warszawie

ZWYCZAJNE OGÓLNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz bilansu i rachunku strat i zysków za rok obrachunkowy 1936/37;
- 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 4) Wynagrodzenie członka Rady za spełnienie obowiązku Delegata Rady do Zarządu;
- 5) Podwyższenie kapitału Spółki;
- 6) Upoważnienie Zarządu do oznaczenia terminu subskrypcji i wpłaty na nową emisję;
- 7) Zmiana statutu Spółki w związku z podwyższeniem kapitału akcyjnego;
- 8) Uchwalenie ceny za nasiona buraków cukrowych, dostarczonych przez Akcjonariuszów na pokrycie emisji akcji;
- 9) Wolne wnioski.

1994-44-46

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni „Dobre“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 listopada 1937 r. o godz. 5 po południu w lokalu biura Zarządu, przy ul. Smolnej Nr 14 m. 4 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków i podziału zysków za rok operacyjny 1936/37 oraz udzielenie Zarządowi absolutorium;
- 3) Zatwierdzenie budżetu i planu działań na 1937/38 r., oraz wyznaczenie wynagrodzenia Zarządowi i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach, oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 5) Wybór dwóch członków Zarządu i pięciu członków Komisji Rewizyjnej.

U w a g a. — 1) Stosownie do § 15 statutu, żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później, jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia; 2) Zgodnie z punktem 2 art. 399 Kodeksu Handlowego PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze cukrowni lub w biurze Zarządu Spółki Akc. swoje akcje, względnie zaświadczenia instytucji, w których akcje się znajdują, na 7 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia.

2004-44-46

Galicyskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“

SPÓŁKA AKCYJNA

W dn. 3 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. odbędzie się
XXXVI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Galicyskiego Towarzystwa Naftowego „Galicja“ Spółki Akcyjnej w lokalu filii tegoż Towarzystwa we Lwowie, ul. Kościuszki L. 8 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Powzięcie uchwały o sprawozdaniu z czynności, o bilansie i o rachunku zysków i strat 1936/37, jakoteż o sprawozdaniu Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej. Powzięcie uchwały o użyciu czystego zysku;
- 2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej; powierzenie poszczególnym członkom Rady Nadzorczej szczególnego zakresu działania; oznaczenie poborów dla członków Rady Nadzorczej;
- 4) Wybór Komisji Rewizyjnej; oznaczenie poborów dla członków Komisji Rewizyjnej.

Każdy akcjonariusz, który chce uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winien — stosownie do postanowień § 12 statutu — złożyć akcje wraz z kuponami najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, tj. do dn. 26 listopada 1937 r. w Kasie Spółki we Lwowie, ul. Kościuszki 8, które to akcje przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia nie zostaną wydane. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia o złożeniu akcji wraz z kuponami u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej lub też w jednej z następujących zagranicznych instytucji depozytowych, a mianowicie:

w Wiedniu: w „Oesterreichische Credit-Anstalt und Wiener Bank-Verein“, I. Bez., Schottengasse 6,

w Paryżu: w „Bankhaus R. Gaston-Dreyfus et Co.“, 13 rue Lafayette,

w Zurychu: w „Schweizerischer Bankverein“.

W zaświadczeniu należy wymienić ilość oraz liczby akcji i wyraźnie stwierdzić, że akcje wraz z kuponami nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, którzy odpowiadają wymogom § 16 lit. 3 statutu Spółki, mają prawo, z zachowaniem przewidzianych tamże przepisów, zgłosić na porządek dzienny dodatkowe sprawy, które mogą być zamieszczone w drugim ogłoszeniu.

Zarząd Spółki Akcyjnej
**Galicyskie Towarzystwo Naftowe
„Galicja“ Spółka Akcyjna**

2060

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej
hodowla Nasion Buraków Cukrowych „Motycz“

podaje do wiadomości, że w dn. 25 listopada 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w Warszawie w lokalu Spółki przy ul. Smolnej 14

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, udzielenie Zarządowi absolutorium za tenże okres, zatwierdzenie preliminarza budżetowego i planu działalności na rok operacyjny 1937/38, określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Określenie wysokości kredytu, z którego może korzystać Spółka. Upoważnienie Zarządu do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki; 5) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości; 6) Wybór członka Zarządu na miejsce ustępującego; 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 8) Ewentualne wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

2062

Kołomyjskie Koleje Lokalne, Spółka Akcyjna

Zarząd Kołomyjskich Kolei Lokalnych, S. A., zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów Spółki, że

**XLIV ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

Spółki Akcyjnej „Kołomyjskie Koleje Lokalne“ odbędzie się we Lwowie w dn. 7 grudnia 1937 r. o godz. 12 w lokalu Powszechnego Banku Kredytowego, ul. Jagiellońska 5-7, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za 1936 r. i uchwała co do udzielenia absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 3) Ustalenie wartości znaczków obecności za wzięcie udziału w posiedzeniach Rady Nadzorczej;
- 4) Wnioski, zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów stosownie do art. 54 Rozp. Prez. Rzeczyposp. Polskiej o Spółkach Akcyjnych.

PP. Akcjonariusze, chcący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 30 listopada 1937 r. złożyć swoje akcje w Powszechnym Banku Kredytowym S. A. w Warszawie lub w Oddziale tego Banku we Lwowie albo w Schweizerische Kreditanstalt w Zurychu.

Złożenie akcji następuje na podstawie w podwójnym wygotowaniu sporządzonych konsygnacji, na które bezpłatnie wydawane będą druki w powyżej wymienionych bankach, a na podstawie kwitu na złożenie akcji wydane będą PP. Akcjonariuszom karty legitymacyjne, uprawniające do udziału w Walnym Zgromadzeniu.

Na wypadek zastępstwa należy pełnomocnictwo, wydrukowane na odwrotnej stronie karty legitymacyjnej, własnoręcznie podpisać.

PP. Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłaszania poszczególnych spraw na porządek dzienny; sprawy te winny być zgłoszone na piśmie nie później, niż 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w Zarządzie Spółki we Lwowie, ul. Jagiellońska 5-7 (§ 16 statutu).

Lwów, w listopadzie 1937 r.

Zarząd
2073

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Chełmża—Mełno“

zawiadamia, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

odbędzie się w Grudziądzu dn. 29 listopada 1937 r. o godz. 20.15 w Magistracie miasta Grudziądza z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1936 r. oraz sprawozdania Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za wyżej wymieniony okres czasu; 3) Uchwała co do kwitowania Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania przez nich obowiązków; 4) Uchwała co do pokrycia niedoboru.

2075

Zarząd Zakładów Mechanicznych Bormann, Szwede i S-ka

Spółka Akcyjna w Warszawie, ul. Srebrna 9

wobec obniżenia kapitału akcyjnego, stosownie do wpisu w Rejestrze Handlowym z dn. 10 lutego 1936 r.

niniejszym wzywa PP. Akcjonariuszów do złożenia w biurze Zarządu akcji

w celu ostemplowania — w terminie do dn. 1 lipca 1938 r.

2056

Korzystajcie z poczty lotniczej !!!

Belgijska Spółka Akcyjna Południowo-Polskich Hut Szklanych dawniej Południowo-Rosyjskich Hut Lustrzanych w Brukseli

(Belgia) Siedziba Cłowna 37 — 39 ul. Henri Maus, Bruksela
Rejestr Handlowy Brukseli Nr 5339

Zaprasza się PP. Akcjonariuszy do wzięcia udziału w

WALNYM ZEBRANIU

które się odbędzie w czwartek 25 listopada 1937 r. o godz. 15 w siedzibie głównej przy ul. Henri Maus 37-39 w Brukseli.
Porządek dzienny:

1) Odczytanie sprawozdania Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej; 2) Zatwierdzenie ogólnego bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 30 czerwca 1937 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków oddziałów w Polsce na dz. 30 czerwca 1937 r.; 4) Uchwalenie absolutorium członkom Rady i Komisji Rewizyjnej; 5) Wybory statutowe; 6) Potwierdzenie nominacji członka Rady na miejsce zmarłego.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zebraniu, winni zastosować się do przepisów art. 25 statutu Spółki. Akcje mogą najmniej 5 dni przed Zebraniem być zdeponowane: w Belgii w siedzibie administracyjnej Banku Societe Generale de Belgique przy ul. Montagne du Parc 3 w Brukseli i w oddziałach tegoż Banku na prowincji, w Banku Banque de Bruxelles w Brukseli i w jego prowincjonalnych oddziałach, w siedzibie administracyjnej Banku Banque de la Ste Generale de Belgique w Charleroi, w siedzibie Spółki przy ul. Henri Maus 37-39 w Brukseli. W Polsce w siedzibie Spółki ul. Złota 14 w Warszawie.

2054

Rada Zarządzająca

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Unia”, Spółka Akcyjna Przemysłu Jutowo-Lnianego w Bielsku

zwołuje

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

na dz. 27 listopada 1937 r. o godz. 11.30 w siedzibie Zarządu w Bielsku przy ul. Mostowej 3, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego;
2) Obniżenie kapitału akcyjnego o zł 500 000⁰⁰, a to drogą konwersji 3 dotychczasowych akcji po zł 100 nom. wartości każda na 2 akcje nowej emisji po zł 100 nom. wartości każda z dopłatą na każde 3 akcje poprzedniej emisji po zł 100 w gotówiznie.

W związku z powyższym uchwalenie zmiany § 3 statutu Spółki, jak następuje:

§ 3 — dotychczasowe brzmienie: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 1 500 000 i podzielony jest na 15 000 szt. akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda”.

§ 3 — projektowane brzmienie: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 1 000 000 i podzielony jest na 10 000 sztuk akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda”.

4) Wolne wnioski.

Zarząd

„Unii”, Spółki Akcyjnej Przemysłu Jutowo-Lnianego
w Bielsku 2041-45-46

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni i Rafinerii „Nieiedew”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 30 listopada 1937 r. o godz. 12 w Zarządzie Spółki w Warszawie, ul. Krak. Przedm. Nr 17, m. 22 z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936/37. Udzielenie Zarządowi absolutorium;

2) Zatwierdzenie budżetu na 1937/38 r.;

3) Wybory członka Zarządu i Komisji Rewizyjnej;

4) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zebrania złożą akcje w Zarządzie Spółki w Warszawie. 2053-46-47

Zarząd Spółki Akcyjnej Hodowli Nasion „Udycz”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów tejże Spółki, że w dn. 26 listopada 1937 r. o godz. 17 min. 30 w lokalu Spółki, Koszykowa 6 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI „UDYCZ”

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie zebrania; 2) Wybór przewodniczącego; 3) Odczytanie protokołu poprzedniego Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia; 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 5) Sprawozdanie Zarządu; 6) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz r-ku zysków i strat za 1936/37 r.; 7) Powzięcie uchwały co do salda r-ku zysków i strat; 8) Pokwitowanie władz Spółki z wykonanych obowiązków; 9) Zatwierdzenie przedłożonego w sprawozdaniu Zarządu budżetu na 1937/38 r.; 10) Wybory do władz Spółki; 11) Wolne wnioski.

Wskazujemy na możliwość zgłoszenia przez PP. Akcjonariuszów, reprezentujących łącznie przynajmniej jedną dwudziestą część kapitału akcyjnego, dodatkowych spraw na porządek dzienny, nie później jednak, niż na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

2044-45-46

Zarząd

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Towarzystwa Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych „Bracia Bauerertz”

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w czwartek dn. 25 listopada 1937 r. o godz. 11 przed poł. w biurze rzeczonoj Spółki w Warszawie, ul. Mazowiecka 16, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

wspomnianej Spółki.

Porządek dzienny Zgromadzenia obejmuje następujące sprawy:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania z działalności Zarządu za 1936/37 rok obrotowy, bilansu na dz. 30/VI 1937 r., oraz rachunku zysków i strat za powołany rok obrotowy; 2) Powzięcie uchwały odnośnie rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1936/37; 3) Kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór członków Zarządu w miejsce ustępujących oraz wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej na 1937/38 rok obrotowy; 5) Zatwierdzenie darowizny gruntu pod szkołę.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą przedstawić swoje akcje lub odnośne świadectwa depozytowe, względnie zastawowe w biurze Zarządu Spółki najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Powyższe Walne Zgromadzenie ważne będzie bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji. 2051

III OGŁOSZENIE

Standard-Nobel w Polsce, Spółka Akcyjna

(Warszawa, ul. Piusa XI Nr 10)

na zasadzie art. 449 Kod. Handl. oraz w myśl § 29 statutu Spółki podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów oraz osób, mających styczność ze sprawami Spółki, że na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów n. Spółki, odbytym w dn. 16 sierpnia 1937 r., powzięta została uchwała o otwarciu likwidacji Spółki.

Dnia 30 sierpnia 1937 r. uchwała o otwarciu likwidacji n. Spółki została wciągnięta do rejestru handlowego Sądu Okręgowego w Warszawie.

Wzywa się przeto wierzycieli firmy Standard-Nobel w Polsce, Spółki Akcyjnej, do zgłoszenia ich wierzytelności w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego (trzeciego) ogłoszenia.

Standard-Nobel w Polsce

Spółka Akcyjna
w likwidacji

Warszawa, 7 września 1937 r.

2061

I OGŁOSZENIE

Likwidatorowie Spółki Akcyjnej

„Kolej Lokalna Toruń—Czarnowo“ w likwidacji

zwołują

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Kolej Lokalna Toruń—Czarnowo w likwidacji na dz. 6 grudnia 1937 r. na godz. 19.15 do Torunia — sala Starostwa Krajowego Pomorskiego.

Porządek obrad obejmuje:

1) Wybór przewodniczącego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia; 2) Spisanie kapitału akcyjnego na pokrycie zobowiązań Spółki; 3) Zbycie majątku Spółki; 4) Upoważnienie likwidatorów do dokonania wszelkich czynności prawnych, potrzebnych do przepisania tytułu własności majątku Spółki; 5) Wynagrodzenie Rady Nadzorczej i wynagrodzenie likwidatorów; 6) Wolne wnioski.

Ewentualne żądanie umieszczenia poszczególnych spraw do porządku obrad powinno być zgłoszone nie później niż na 14 dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia. Przedstawiciele Skarbu Państwa i związków samorządowych wykonywać mogą prawo głosowania na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, o ile przedłożą urzędowe poświadczenie, dotyczące posiadania odnośnych akcji. Akcjonariusze prywatni winni złożyć akcje Spółki co najmniej 7 dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w lokalu Spółki w Toruniu lub u notariusza Zakrzewskiego w Toruniu, ul. Chełmińska Nr 4.

Kolej Lokalna Toruń—Czarnowo
Spółka Akcyjna
w likwidacji

(—) Dr *Twaróg* (—) *Bołt* (—) *Wójcik* 2076

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Łowickie Zakłady Przemysłowe Cukrownia i Rafineria „Irena“
w Łyszkowicach

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 listopada 1937 r. o godz. 17 w biurze Spółki w Warszawie, przy ul. Mazowieckiej Nr 5, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z porządkiem dziennym, obejmującym następujące punkty:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1936/37 i odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936/37; sprawa pokrycia strat i uchwała w trybie art. 430 K. H. oraz udzielenie absolutorium dla Zarządu; 4) Wybory do Zarządu i do Komisji Rewizyjnej; 5) Upoważnienie dla Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach państwowych i prywatnych w rozmiarach rzeczywistych potrzeb i do zabezpieczenia otrzymanych kredytów kaucjami i czystymi wpisami na hipotece nieruchomości Spółki w wysokości podług uznania Zarządu, oraz upoważnienie dla Prezesa Zarządu do samodzielnego podpisywania w imieniu Spółki — zgodnie z § 13 statutu; 6) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje, względnie świadectwa depozytowe w biurze Spółki przy ul. Mazowieckiej Nr 5 w Warszawie, najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

2055-46-47

Tissages et Manufacture de Soieries — Tkalnia i Manufaktura Jedwabi, Sp. Akc.
w likwidacji, Warszawa, Leszno 12

Bilans netto na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Kasa i banki zł 3 664'61; Weksle w portfelu zł 488'75; Odbiorcy zł 16 843'89; Surowce zł 1 645'45; Gotowe i półgotowe towary zł 33 904'41; Urządzenie biura i składu zł 4 860'25; Pożyczka Narodowa i Inwestycyjna

zł 2 866'00; Straty lat ubiegłych zł 312 466'07, roku operac. 1936/37 zł 31 740'01, w sumie zł 344 206'08; Suma bilansowa zł 408 479'44.

Depozyty zł 40 000'00.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 350 000'00; Wierzyciele: zagraniczni zł 21 440'98, krajowi zł 15 268'42, w sumie zł 36 709'40; Udział wspólnika cichego zł 12 626'74; Akcepty zł 5 399'40; Sumy przechodnie zł 3 743'90; Suma bilansowa zł 408 479'44.

Depozyty zł 40 000'00.

Rachunek zysków i strat za 1936/37 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 35 727'82; Koszty fabrykacji zł 61 303'65; Koszty sprzedaży zł 719'95; Koszty kredytów zagranicznych zł 859'00; Koszty kredytów krajowych zł 1 084'22; Koszty asekuracji zł 137'45; Amortyzacja ruchomości zł 419'35; Podatki państwowe i komunalne zł 1 296'40; Świadczenia socjalne zł 2 617'80; Straty na odbiorcach zł 1 245'36; Straty na sprzedanych maszynach i urządzeniu tkalni w Łodzi zł 23 004'47; Straty lat ubiegłych zł 312 466'07; Ogółem zł 440 881'54.

MA. — Rachunek towarów — obrót w roku operac. 1936/37 zł 71 093'45; Różnice kursowe zł 365'12; Bonifikacja, przyznana przez wierzycieli zagranicznych zł 25 216'89; Straty: lat ubiegłych zł 312 466'07, roku operac. 1936/37 zł 31 740'01, w sumie zł 344 206'08; Ogółem zł 440 881'54. 2052

Spółka Akcyjna Fabryki Cukru i Rafinerii „Michałów“

Bilans za 1936/37 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty i budynki zł 1 058 646'16; Urządzenia techniczne i kolejki zł 3 934 680'82; Ruchomości zł 146 411'33; Inwentarz żywy zł 5 144'00; II. Majątek płynny: Gotówka i papiery wartościowe zł 158 849'14; Zapasy magazynowe zł 145 688'72; Produkty fabrykacji zł 1 072 411'87; Dłużnicy zł 483 566'53; Sumy przechodnie zł 3 589'20; Strata kamp. 1936/37 zł 79 032'70; Razem aktywa zł 7 088 020'47.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty i gwarancje zł 166 196'31; Ogółem zł 7 254 216'78.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 848 000'00; Kapitał zapasowy na dz. 1/IV 1936 r. zł 137 116'39, odpisano w 1936/37 r. zł 51 021'47, pozostało zł 86 094'92; II. Kapitał amortyzacyjny na dz. 1/IV 1936 r. zł 3 607 479'86, dopisano w 1936/37 r. zł 48 336'90, odpisano w 1936/37 r. zł 164'29, stan na dz. 1/IV 1937 r. zł 3 655 652'47; III. Zobowiązania: Akcepty zł 45 000'00; Wierzyciele różni zł 1 423 033'21; Przejściowy rachunek za różnicę kursu zł 27 767'18; Sumy przechodnie zł 2 472'69; Razem pasywa zł 7 088 020'47.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty i gwarancje zł 166 196'31; Ogółem zł 7 254 216'78.

Rachunek strat i zysków 1936/37 r.

WYDATKI. — Koszty administracji ogólnej zł 106 366'59; Koszty fabrykacji zł 1 531 329'14; Koszty sprzedaży zł 35 916'50; Składka na Związek Cukrowni zł 12 308'23; Procenty zł 55 211'17; Podatki i stemple zł 88 506'28; Amortyzacja zł 48 336'90; Straty na kursie papierów wartościowych zł 52 255'59; Ogółem zł 1 930 230'40.

DOCHODY. — Za cukier, melas i wytloki zł 1 842 698'44; Różne wpływy zł 8 499'26; Strata kamp. 1936/37 r. zł 79 032'70; Ogółem zł 1 930 230'40. 2067

Administracja

tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA“

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

Zarząd Cukrowni „Ciechanów“, Spółki Akcyjnej

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 listopada 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w biurze Zarządu Spółki przy ul. Ordynackiej Nr 8 m. 6

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie — po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej: a) sprawozdania Zarządu, b) bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936/37, c) udzielenia Zarządowi absolutorium, d) podziału zysków;
- 3) Sprawa inwestycji i ewentualnych nowych urządzeń fabryki;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na 1937/38 r. i upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych;
- 5) Wybór dwóch członków Zarządu i potwierdzenie dotychczasowego wynagrodzenia członków Zarządu;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przystosować się ściśle do wymagań art. 399 Kodeksu Handlowego, w szczególności akcje okazicielskie lub odnośne zaświadczenia złożyć w Zarządzie Spółki do dn. 22 listopada 1937 r.

2074

**Miodosytnia i Przemysł Miodowo-Pszczelniczy R. Mieszkowski
SPÓŁKA AKCYJNA**

Bilans zamknięcia na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — Kasa i banki zł 3 220'91; Papiery wartościowe zł 392'00; Towary zł 82 808'80; Opakowanie zł 2 574'03; Dłużnicy zł 6 400'94; Nieruchomość zł 76 030'00; Ruchomości fabryczne zł 15 761'51; Utensylia biurowe zł 3 015'00; Maszyny i narzędzia zł 14 420'20; Urządzenia 3 sklepów zł 16 538'89; Wierzyciele zł 275'00; Remanenty 4 sklepów zł 12 369'57; Straty lat 1930/34 zł 92 495'94; Suma zł 326 302'79.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 145 000'00; Kapitał zapasowy zł 33 498'83; Kapitał amortyzacyjny zł 31 233'61; Kapitał spec. rezerwowy zł 13 600'00; Wierzyciele zł 57 723'88; Akcepty zł 34 199'00; Kaucje zł 600'00; Dywidenda 1935/36 r. zł 2 376'00; Dłużnicy zł 257'82; Zysk zł 7 813'65; Suma zł 326 302'79.

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1937 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 17 399'17; Podatek akcyzowy zł 10 588'76; Podatki państw i komun. zł 13 481'02; Procenty i prowizja zł 7 906'85; Świadczenia socjalne zł 1 417'80; Dłużnicy zł 4 347'81; Urządzenie sklepu Nr 2 zł 2 350'00; Administracja domu zł 178'62; Sklep Nr 3 zł 520'84; Sklep Nr 4 zł 126'45; Amortyzacje zł 4 812'40; Zysk zł 7 813'65; Suma zł 70 943'37.

MA. — Zysk na towarach zł 58 934'86; Dzierżawa działu cukrowego zł 4 800'00; Zysk sklepu 1 zł 4 380'69; Zysk sklepu 2 zł 2 827'82; Suma zł 70 943'37.

Dywidenda po zł 1 od każdej akcji zostanie wypłacona akcjonariuszom w siedzibie Spółki, poczynając od dn. 5 stycznia 1938 r.

2057

Cukrownia i Rafineria „Wieluń“

Bilans za okres 1936/37 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty i budynki zł 2 096 973'28; Urządzenia fabryczne zł 3 666 995'04; Ruchomości zł 146 484'74; Inwentarz żywy zł 2 150'00; II. Majątek płynny: Gotówka i papiery wartościowe zł 254 245'35; Zapasy magazynowe zł 122 436'86; Produkty fabrykacji zł 1 256 357'82; Dłużnicy zł 880 002'88; Sumy przechodnie zł 12 396'00; Razem aktywa zł 8 438 041'97.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty i weksle gwarancyjne zł 271 535'00; Ogółem zł 8 709 576'97.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 820 000'00; Kapitał zapasowy na dz. 1/IV 1936 r.

zł 629 260'65, dopisano w 1936/37 r. zł 7 376'86, razem zł 636 637'51; Kapitał specjalnej rezerwy zł 932 628'14; II. Kapitał amortyzacyjny na dz. 1/IV 1936 r. zł 4 344 713'42, dopisano w 1936/37 r. zł 93 219'08, razem zł 4 437 932'50; III. Zobowiązania: Wierzyciele różni zł 295 710'67; Fundusz rezerwy podatkowej zł 180 000'00; Zysk za 1936/37 r. zł 135 133'15; Razem pasywa zł 8 438 041'97.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty i weksle gwarancyjne zł 271 535'00; Ogółem zł 8 709 576'97.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WYDATKI. — Koszty administracji ogólnej zł 99 650'00; Koszty fabrykacji zł 1 852 309'78; Koszty sprzedaży zł 43 299'26; Składka na Związek Zawod. Cukrowni zł 15 347'47; Podatki i stemple zł 84 182'62; Amortyzacja zł 93 219'08; Spisane wątpliwe długi zł 45 022'91; Różnice kursowe papierów wartościowych zł 39 046'25; Rezerwa podatkowa zł 180 000'00; Razem wydatki zł 2 452 077'37; Zysk za kamp. 1936/37 zł 135 133'15; Ogółem zł 2 587 210'52.

DOCHODY. — Za cukier, melas i wytloki zł 2 520 666'03; Dochód z rachunku procentów zł 66 544'49; Ogółem zł 2 587 210'52.

2070

I OGŁOSZENIE

Likwidator Banku dla Spółdzielni, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 9 grudnia 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w Warszawie w lokalu przy ul. Orlej pod Nr 6 m. 3

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie likwidatora za lata 1933, 1934, 1935, 1936 oraz za okres od 1 stycznia 1937 r. do 30 listopada 1937 r.;
- 3) Rozpatrzenie bilansów i rachunku strat i zysków za lata 1933, 1934, 1935, 1936 oraz za okres od 1 stycznia 1937 r. do 30 listopada 1937 r.;
- 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za powyższe okresy;
- 5) Zatwierdzenie bilansów oraz rachunku strat i zysków za powyższe okresy;
- 6) Udzielenie likwidatorowi absolutorium z czynności jego w okresie likwidacji;
- 7) Uchwalenie wynagrodzenia dla Komisji Rewizyjnej;
- 8) Rozpatrzenie i uchwalenie projektu ostatecznej likwidacji: a) upoważnienie likwidatora do spisania na straty należności wątpliwych, b) upoważnienie likwidatora do ustąpienia wierzycielom pozostałych aktywów, c) uznanie likwidacji po dokonaniu wyżej wskazanych czynności za ukończoną, d) zatwierdzenie projektu ostatecznych rachunków i upoważnienie likwidatora do ogłoszenia sprawozdania likwidacyjnego;
- 9) Określenie wartości akcji;
- 10) Wolne wnioski.

Warunki udziału i głosowania na Walnym Zgromadzeniu określają §§ 39, 40 i 41 statutu Banku. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w lokalu Banku przy ul. Jasnej pod Nr 11 m. 3 w godzinach biurowych najmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. Zamiast akcji mogą być składane zaświadczenia o przycięciu akcji na przechowanie lub na zastaw instytucji kredytowych, państwowych i prywatnych, działających na zasadzie należycie zatwierdzonych statutów.

Umieszczenie dodatkowych spraw na porządku dziennym jest dopuszczalne jedynie w tym wypadku, o ile odnośny wniosek złożony będzie likwidatorowi przez akcjonariuszów, reprezentujących co najmniej $\frac{1}{20}$ część kapitału zakładowego, nie później niż na dni czternaście przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2059

II OGŁOSZENIE

Likwidator firmy

Pierwsze Powszechne Towarzystwo Ubezpieczeń od Wypadków i Szkód w Wiedniu, Generalna Reprezentacja we Lwowie, ul. Kopernika 3

zawiadamia, że uchwałą Rady Zawiadowczej z dn. 25 listopada 1936 r., Generalna Reprezentacja we Lwowie tego Towarzystwa

została postawiona w stan likwidacji

Wobec tego wszyscy wierzyciele winni zgłosić swe pretensje w terminie ustawowym pod adresem Generalnej Reprezentacji we Lwowie, ul. Kopernika 3.

2014-44-46-48

Likwidator: S. Flieg

„CUKROWNIA SZPANÓW“, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA	zł	PASYWA	zł	zł
I.—Majątek stały:		I.—Kapitały własne:		
Grunty	1 925 462 23	Kapitał zakładowy		3 060 000 00
Budynki	1 907 665 86	Kapitał zapasowy		497 397 36
Urządzenia techniczne	2 459 709 87	II.—Kapitał amortyzacyjny:		
Inwentarz żywy	3 536 00	Cukrowni	3 562 098 28	
Inwentarz martwy	335 938 62	Folw „Oleksin“	33 197 59	
Inwestycje	43 697 78	Folw. „Ponebel“	13 784 60	3 609 080 47
Gospodarstwo rolne	334 757 30	III.—Zobowiązania:		
II.—Majątek płynny:		a) akcepty		873 321 13
Gotówka w kasach i bankach	69 258 96	b) banki		1 733 858 73
Papiery wartościowe	148 819 88	c) zaległe podatki		5 677 42
Udziały	49 974 00	d) dostawcy		31 496 19
Materiały pomocnicze	198 388 60	e) różni		41 967 94
Fabrykaty	678 866 44	f) plantatorzy		18 92
Półfabrykaty	13 511 82	g) dywidenda niepodjęta		4 528 83
Dłużnicy:		h) zobow. z tyt. oper. handlowo-kart.		46 473 36
a) akcjonariusze	1 448 053 10	i) specjalny rachunek przejśc. różnic kurs.		8 132 09
b) należności z tytułu oper handl. kart.	182 082 11	j) sumy przechodnie		896 745 47
c) „ „ „ finans. kart.	26 177 72	Zysk za rok sprawozdawczy 1936/37		354 211 97
d) dostawcy	1 900 24			
e) odbiorcy	3 919 63			
f) różni	55 777 97			
g) plantat. za niżkę ceny bur. 1935/36 r.	34 330 27			
h) stacja doświadczalna	10 637 37			
Sumy przechodnie	1 230 944 11			
	<u>11 163 409 88</u>			<u>11 163 409 88</u>
Sumy pozabilansowe	2 551 701 92	Sumy pozabilansowe		2 551 701 92

Rachunek strat i zysków

	zł		zł
Za koszty realiz. cukru 1935/36 r.	12 778 88	Dywidenda od papierów wart. i obligacyj	7 299 90
„ różnicę ceny cukru eksportow. 1934/35 r.	868 08	Za wpływ z korektyw liberac. 1931/32 r.	8 219 04
„ niżkę ceny buraków 1935/36 r.	39 794 16	„ zwrot bonifikat za 1933/34 r.	894 80
„ koszty zrzeczenia się do uruchomienia cukrowni „Konstancja“	6 012 14	„ różnicę kursu na Pożyczce Inwestycyjnej	3 492 50
„ resztę tantiemy P. Troniewskiego	593 52	„ wpływ z funduszu wyrównawczego 1935/36 r.	9 556 20
„ różnice kursów	68 707 99	„ różnicę kursu na walut. ang.	71 708 58
„ amortyzację za 1936/37 r.	80 588 20	„ realizację cukru i produktów 1935/36 r.	1 386 854 67
„ 279 ctn. cukru na rzecz bezrobotnych	13 816 01	„ realizację cukru i produktów 1936/37 r.	1 685 802 88
„ rezerwę na podatek dochod. za 1936/37 r.	206 500 00	Remanent cukru i produktów 30/VI 1937 r.	692 378 26
Remanent cukru i produktów kamp. 1935/36 r.	927 952 99	Za nierozlicz. cuk. eksport. 1935/36 r.	9 894 40
Koszty administracji ogólnej	35 589 95	Zysk z gospodarstwa rolnego	45 116 04
Wynagrodzenie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej	42 759 80		
Za surowiec (buraki)	1 099 451 62		
„ koszty fabrykacyjne	271 284 73		
„ „ stałe	495 518 01		
„ „ sprzedaży	32 670 67		
„ „ kredytu	120 273 60		
Podatki państwowe i komunalne	94 606 17		
Składki na Związek Zawodowy Cukrowni	17 268 78		
Zysk za rok operacyjny 1936/37	354 211 97		
	<u>3 921 247 27</u>		<u>3 921 247 27</u>

Komisja Rewizyjna: (—) Anna Ks. Radziwiłłowa, (—) Wacław Leszczyński, (—) Leon Pratkowski, (—) Kazimierz Skąpski, (—) Zofia Kacicka, (—) Konrad Wereszczyński. Buchalter: (—) Erazm Porajski. Zarząd: (—) Janusz Ks. Radziwiłł, (—) Edmund Ks. Radziwiłł, (—) Aleksander Dobrowolski, (—) Jan Smoleński, (—) Konstancy Fitzerman, (—) Leon Troniewski

Spółka Akcyjna Fabryki Cukru „Choceń“

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 201 302'57; Budynki: a) fabryczne zł 1 455 040'05, b) mieszkalne i gospodarcze zł 807 882'66; Różne urządzenia zł 347 469'04; Maszyny, aparaty i przyrządy zł 1 413 653'99; Kolejki podjazdowe z taborami zł 2 810 769'69; Ruchomości i narzędzia zł 101 148'80; Inwentarz żywy zł 4 863'80; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 28 516'05; Papiery procentowe zł 48 620'32; Akcje i udziały zł 201 039'50; Zapasy zł 29 584'44; Dłużnicy zł 1 728 818'59; Kaucje zł 2 627'50; Koszty przyszłego okresu zł 8 226'47; **Ogółem zł 9 189 563'47.**

Sumy pozabilansowe zł 40 000'00.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: a) kapitał zakładowy zł 2 400 000'00, b) kapitał zapasowy: 1) pozostałość na dz. 1/VII 1936 r. zł 1 500 000'00, 2) dopisano — przeniesiona rezerwa na różnice kursu akcji zł 143 317'78, 3) odpisano — straty bilansowe za lata 1933/34 i 1934/35 zł 348 339'50, pozostaje na dz. 30/VI 1937 r. zł 1 294 978'28, c) fundusz renowacyjny zł 71 918'90; Razem zł 3 766 897'18; Kapitał amortyzacyjny: a) pozostałość na dz. 1/VII 1936 r. zł 5 894 318'09, b) odpisano równowartość usuniętych z fabryki maszyn i urządzeń zł 929 392'82, pozostaje na dz. 30/VI 1937 r. zł 4 964 925'27; Wierzyciele: a) Bank Gospodarstwa Krajowego zł 63 477'70, b) różni wierzyciele zł 195 504'10; Niepodniesiona dywidenda zł 120'00; Sumy przechodnie zł 18'92; Nadwyżka za 1936/37 r. zł 198 620'30; **Ogółem zł 9 189 563'47.**

Sumy pozabilansowe zł 40 000'00.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 116 465'94; Koszty handlowe i utrzymanie osady zł 45 617'81; Koszty gospodarstwa rolnego zł 15 375'21; Koszty kredytu zł 28'21; Podatki zł 21 186'58; Ubezpieczenie zł 5 194'53; Świadczenia socjalne zł 1 119'01; Remanenty zbóż zł 567'00; Nadwyżka za 1936/37 r. zł 198 620'30; **Ogółem zł 404 174'59.**

MA. — Wpływy: z gospodarki rolnej zł 24 283'78, za sprzedany melas zł 2 524'20, za wynajęcie lokali zł 4 652'93, z realizacji kuponów od akcji, papierów wartościowych i udziałów zł 12 006'87; Nadwyżka na rachunku procentów zł 69 638'83; Zysk na sprzedanych maszynach i urządzeniach zł 278 627'01; Inne wpływy zł 682'20; Różnice kursowe na akcjach i papierach procentowych zł 11 758'77; **Ogółem zł 404 174'59.**

2065

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Stowinkol“ w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 listopada 1937 r. w lokalu Spółki przy pl. 3 Krzyży Nr 8 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

o godz. 18 w pierwszym terminie, a o godz. 19 w drugim terminie, bez względu na ilość reprezentowanych akcji, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór prezydium; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; 3) Zatwierdzenie przekształcenia filii na spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i częściowe poddzierżawienie przedsiębiorstwa; 4) Absolutorium dla Zarządu za 1936 r. i za 10 miesięcy 1937 r.; 5) Wybory nowych władz Spółki; 6) Dopłaty do akcji względnie podwyższenie kapitału akcyjnego do zł 350 000 i zmniejszenie do zł 250 000; 7) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki swoje akcje lub dowody ich posiadania przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

2058

Cukrownia Kościańska, Spółka Akcyjna

Bilans w dn. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 93 755'40; Budynki i budowle zł 3 167 499'00; Maszyny i aparaty zł 7 513 626'59; Tabor i urządzenia kolejowe zł 148 692'17; Domy i place zł 356 728'55; Szopa dla pługów parowych zł 3 400'00; Pługi parowe zł 61 356'20; Inwentarz ruchomy zł 109 393'24; Inwentarz żywy zł 4 235'00; Razem majątek stały zł 11 458 686'15; II. Majątek płynny: Kasa zł 19 409'54; Rachunki bieżące w bankach zł 18 986'60; Papiery wartościowe i udziały zł 1 191 360'20; Remanenty zł 1 970 587'27; Dłużnicy zł 118 533'14; Plantatorzy zł 114 279'81; Zaliczki za buraki zł 119 732'80; Nawozy sztuczne do rozliczenia zł 151 998'55; Nasiona buraczane do rozliczenia zł 82 953'60; Sumy przechodnie zł 476 719'87; Razem majątek płynny zł 4 264 561'38; **Ogółem zł 15 723 247'53.**

Dłużnicy za gwarancje zł 855 175'00; Depozyty Rady Nadzorczej zł 120 000'00; Depozyty Zarządu zł 90 000'00; **Razem zł 1 065 175'00.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 912 200'00, dopisano zł 10 200'00 = zł 922 400'00; Rezerwa specjalna zł 479 863'70, dopisano zł 13 751'43, odpisano zł 180 000'00 = zł 313 615'13; Razem kapitały własne zł 4 236 015'13; II. Fundusz amortyzacyjny zł 8 780 262'85, dopisano zł 375 865'40, razem zł 9 156 128'25; III. Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe zł 315 593'37; Kredyty zagraniczne zł 338 820'00; Akcepty zł 990 600'00; Rachunki bieżące w bankach zł 61 240'79; Wierzyciele zł 251 548'46; Plantatorzy zł 8 694'33; Rezerwa na dopłatę za buraki zł 75 000'00; Sumy przechodnie zł 36 681'57; Stypendium fundacji d-ra Alfreda Chłapowskiego z Bonikowa zł 4 982'00; Dywidenda niepodniesiona zł 25 995'00; Razem zobowiązania zł 2 109 155'52; IV. Specjalny rach. przejściowy różnic kursowych zł 55 237'13; V. Zysk zł 166 711'50; **Ogółem zł 15 723 247'53.**

Udzielone gwarancje zł 855 175'00; Rada Nadzorcza za depozyty zł 120 000'00; Zarząd za depozyty zł 90 000'00; **Razem zł 1 065 175'00.**

Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 338 820'00.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WINIEN. — Koszty administracji zł 122 336'25; Koszty personelu urzędniczego zł 195 521'87; Koszty płacy robotniczej zł 454 841'09; Koszty fabrykacji zł 2 809 121'15; Suszenie, magazynowanie i ekspedycja wytlóków suszonych zł 28 014'66; Opakowanie, magazynowanie i ekspedycja cukru zł 205 299'19; Konserwacja i utrzymanie nieruchomości oraz inwentarza zł 124 409'84; Ubezpieczenia od ognia i odpowiedzialności cywilnej zł 35 434'41; Koszty sprzedaży cukru i organizacji zł 122 665'59; Koszty handlowe zł 49 050'72; Odsetki i prowizje zł 125 514'02; Podatki państwowe i komunalne zł 298 836'46; Opłaty stemplowe zł 10 258'87; Socjalne świadczenia zł 57 348'79; Zpomogi i subwencje zł 17 711'23; Nieściągalne wierzytelności zł 6 574'39; Straty na remanentach zł 4 282'80; Różnice kursowe na papierach wartościowych zł 375 065'65; Amortyzacja zł 375 865'40; Zysk zł 166 711'50; **Ogółem zł 5 584 863'88.**

MA. — Cukier kampf. 1935/36: a) wpływy ze sprzedaży ponad wartość remanentu zł 470 658'91, b) wartość remanentu zł 960'50 = zł 471 619'41; Cukier kampf. 1936/37: a) wpływy ze sprzedaży zł 2 925 230'20, b) wartość remanentu zł 1 709 181'30 = zł 4 634 411'50; Melas: a) nadwyżka wpływów na remanencie kampf. 1935/36 zł 10 224'35, b) wpływy ze sprzedaży zł 93 677'29, c) wartość remanentu zł 10 442'00 = zł 114 343'64; Wytłoki suszone: a) nadwyżka wpływów na remanencie kampf. 1935/36 zł 518'30, b) wpływy ze sprzedaży zł 23 754'25, c) wartość remanentu zł 464'00 = zł 24 736'55; Wytłoki świeże: wpływy ze sprzedaży zł 79 375'10; Błoto defekacyjne: wpływy ze sprzedaży zł 5 878'64; Wpływ za przerób cudzych buraków zł 4 116'25; Dywidendy i odsetki zł 81 731'47; Prowizje i zyski towarowe zł 12 587'59; Skonta kasowe zł 18 742'10; Zwroty ubezpieczeniowe zł 15 208'87; Odzyskane straty zł 3 133'28; Wpływy różne zł 5 488'18; Wpływy z gospodarstwa rolnego zł 11 732'18; Różnice kursowe na papierach wartościowych zł 77 323'65; Różnice kursowe na walutach obcych zł 24 435'47; **Ogółem zł 5 584 863'88.**

2063

**Towarzystwo Akcyjne Fabryki Zapalek „Progres-Wulkan“
Józef A. Halpern w likwidacji w Pińsku**

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska Nr 3

Bilans likwidacyjny w dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 643 075'00; Suma stanu czynnego zł 643 075'00.

STAN BIERNY. — Wierzyciele zł 4 701'40; Wydatki do pokrycia zł 187 000'00; Rezerwa na podatek dochodowy za rok podatkowy 1931 zł 85 000'00; Fundusze do podziału: kapitał akcyjny zł 972 000'00, inne fundusze zł 5 106 373'60, razem fundusze do podziału zł 6 078 373'60, a po potrąceniu zaliczki, wypłaconej akcjonariuszom zł 5 712 000'00, zł 366 373'60; Suma stanu biernego zł 643 075'00.

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

WINIEN. — Strata na sprzedaży fabryki zł 282 930'21; Koszty handlowe zł 6 066'27; Procenty zapłacone zł 3 350'09; Różnice kursu przy sprzedaży akcji i papierów wartościowych zł 12 110'33; Suma strony winien zł 304 456'90.

MA. — Procenty pobrane zł 42 178'91; Strata za 1931 r., pokryta z funduszy zapasowych zł 262 277'99; Suma strony ma zł 304 456'90.

Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 929 950'00; Zaliczki na akcje zł 5 356 450'00; Suma stanu czynnego zł 6 286 400'00.

STAN BIERNY. — Wierzyciele zł 4 701'40; Wydatki do opłacenia zł 186 700'00; Kapitał akcyjny zł 972 000'00; Inne fundusze własne zł 5 106 373'60; Zysk za 1932 r. zł 16 625'00; Suma stanu biernego zł 6 286 400'00.

Rachunek strat i zysków za 1932 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 3 112'60; Zysk za 1932 r. zł 16 625'00; Suma strony winien zł 19 737'60.

MA. — Procenty i inne wpływy zł 19 737'60; Suma strony ma zł 19 737'60.

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 719 410'00; Dłużnicy: Zaliczki na akcje zł 5 356 000'00, Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie za sporny podatek dochodowy zł 271 737'13, razem dłużnicy zł 5 627 737'13; Suma stanu czynnego zł 6 347 147'13.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 972 000'00; Inne fundusze własne zł 5 160 199'69; Sumy przechodnie zł 186 700'00; Wierzyciele zł 3 801'40; Zysk za 1933 r. zł 24 446'04; Suma stanu biernego zł 6 347 147'13.

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 4 278'77; Zysk za 1933 r. zł 24 446'04; Suma strony winien zł 28 724'81.

MA. — Procenty zł 28 724'81; Suma strony ma zł 28 724'81.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 447 090'00; Dłużnicy: Zaliczki na akcje zł 5 356 000'00, Izba Skarbowa Grodzka — sporny podatek dochodowy zł 559 765'56, razem dłużnicy zł 5 915 765'56; Suma stanu czynnego zł 6 362 855'56.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 972 000'00; Inne fundusze własne zł 5 181 020'81; Sumy przechodnie zł 186 700'00; Wierzyciele zł 2 901'40; Zysk za 1934 r. zł 20 233'35; Suma stanu biernego zł 6 362 855'56.

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 22'32; Zysk za 1934 r. zł 20 233'35; Suma strony winien zł 20 255'67.

MA. — Procenty zł 20 255'67; Suma strony ma zł 20 255'67.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 170 310'00; Dłużnicy: zaliczki na akcje zł 5 356 000'00, Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie za sporny podatek dochodowy zł 842 641'96, inni dłużnicy zł 2 689'84, razem dłużnicy zł 6 201 331'80; Suma stanu czynnego zł 6 371 641'80.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 972 000'00; Inne fundusze własne zł 5 386 871'54; Wierzyciele zł 2 001'40; Zysk za 1935 r. zł 10 768'86; Suma stanu biernego zł 6 371 641'80.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 19'32; Zysk za 1935 r. zł 10 768'86; Suma strony winien zł 10 788'18.

MA. — Procenty zł 10 788'18; Suma strony ma zł 10 788'18.

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 169 120'00; Dłużnicy: zaliczki na akcje zł 5 356 000'00, inni dłużnicy zł 2 689'84, razem dłużnicy zł 5 358 689'84; Suma stanu czynnego zł 5 527 809'84.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 972 000'00; Inne fundusze własne zł 4 553 069'12; Wierzyciele zł 1 176'40; Zysk za 1936 r. zł 1 564'32; Suma stanu biernego zł 5 527 809'84.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 3 722'16; Zysk za 1936 r. zł 1 564'32; Suma strony winien zł 5 286'48.

MA. — Procenty zł 5 286'48; Suma strony ma zł 5 286'48.

Bilans w dn. 10 maja 1937 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 169 520'44; Dłużnicy za zaliczki na akcje zł 5 356 000'00; Suma stanu czynnego zł 5 525 520'44.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 972 000'00; Inne fundusze własne zł 4 477 466'00; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 934'00; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 75 120'44; Suma stanu biernego zł 5 525 520'44.

Rachunek strat i zysków za czas od 1/I do 10/V 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 1 003'30; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 934'00; Suma strony winien zł 1 937'30.

MA. — Procenty zł 1 937'30; Suma strony ma zł 1 937'30.

Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej

**Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Zapalek „Progres-Wulkan“
Józef A. Halpern w likwidacji w Pińsku**

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie,
ul. Królewska Nr 3

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 30 maja 1927 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną. W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopoli Zapalczanego w Polsce. Po wezwaniu i spłaceniu wierzycieli Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom całą należną im sumę zł 5 608 000. Księgi i dokumenty zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopoli Zapalczanego w Polsce, Warszawa, ul. Królewska Nr 3. Uchwala z dn. 6 listopada 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata od 1931 do 1937 r. i uznało likwidację za zakończoną a Spółkę za rozwiązaną.
2064

**CENTRALA ODBITEK NAUKOWYCH
LIBRARIA NOVA**

SPÓŁDZIELNIA Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ UDZIAŁAMI

w Warszawie, Rynek Starego Miasta 31
(Kamienica Książąt Mazowieckich)
Tel. 5-83-77. Konto P. K. O. 27 527

PRZYJMUJE W KOMIS WSZELKIE ODBITKI. UDZIELA
INFORMACJY O ODBITKACH. WYDAJE BIULETYN
INFORMACYJNY. WYDAJE KATALOGI SPECJALNE

Na żądanie wysyłamy katalogi bezpłatnie

**Świeżo opuścił prasę katalog z zakresu
nauk ekonomicznych**

Spółka Akcyjna Przemysłu Elektrycznego „Czechowice“

w Czechowicach

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 110 650'30; Budynki: fabryczne, gospodarcze, mieszkalne zł 479 916'51; Nowe budowle — niedokończone zł 34 878'02; Niedokończone budowle — Brzezinka zł 20 448'43; Maszyny i urządzenia techniczne zł 414 565'15; Inwentarz ruchomy zł 56 258'98; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 3 319'06; Gotówka w bankach zł 11 377'72; Razem zł 14 696'78; Papiery wartościowe zł 1 804'00; Weksle: a) w portfelu zł 84 159'79, b) w kasie zł 9 261'93, razem zł 93 421'72; Udziały zł 30 050'00; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 355 322'14, b) różni zł 55 300'15, c) kaucje w papierach wartościowych zł 2 400'00, d) rachunki z oddziałami zł 12 811'24, e) dłużnicy w postępowaniu rewindykacyjnym zł 4 883'56, f) różni wierzyciele zł 24 946'52, razem zł 455 663'61; Surowce: a) zapasy surowców zł 203 932'64, b) zapasy materiałów dla ruchu zł 9 328'88, razem zł 213 261'52; Towary: a) półfabrykaty zł 112 512'82, b) gotowe towary zł 129 032'76, razem zł 241 545'58; Razem suma bilansowa zł 2 167 160'60.

Dłużnicy za gwarancje zł 100 477'75.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 280 000'00; Kapitał rezerwowo zł 29 289'65; Fundusz zapasowy zł 7 883'78; Fundusz amortyzacyjny: pozostałość z 1935/36 r. zł 199 560'21, dopisano w 1936/37 r. zł 82 658'15, różnica amortyzacji zł 32 592'28, razem zł 50 065'87, pozostaje zł 249 626'08; Banki zł 49 981'00; Wierzyciele: a) dostawcy zł 91 833'06, b) różni zł 96 486'74, c) różni dłużnicy zł 41 883'63, razem zł 230 203'43; Wierzyciele długoterminowi zł 1 226 648'07; Zysk netto zł 93 528'59; Razem suma bilansowa zł 2 167 160'60. Gwarancje zł 100 477'75.

Rachunek strat i zysków za okres od 1/VII 1936 r. do 30/VI 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 234 879'24; Koszty sprzedaży zł 214 711'60; Koszty fabrykacji zł 494 932'97; Odsetki zł 7 216'90; Podatki zł 47 298'38; Świadczenia socjalne zł 36 299'71; Asekuracje zł 6 368'36; Odpisy na dłużnikach zł 63'88; Amortyzacja: a) amortyzacja roczna zł 82 658'15, b) odpisy wycofanych maszyn i urządzeń zł 106 510'84, mniej różnica amortyzacji zł 32 592'28, pozostaje zł 73 918'56, razem zł 156 576'71; Nadwyżka zł 93 528'59; Razem zł 1 291 876'34.

MA. — Zysk brutto na sprzedaży towarów zł 1 291 847'49; Zysk na różnicach kursowych zł 28'85; Razem zł 1 291 876'34. 2071

Towarzystwo Cukrowni „Brześć Kujawski“, Spółka Akc.

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — 1) Majątek stały: Grunty zł 136 256'00; Budynki: fabryczne zł 1 675 716'18, mieszkalne zł 1 495 556'70, gospodarcze zł 1 622 712'03; Maszyny, aparaty i urządzenia techniczne zł 9 328 664'96; Gospodarstwo rolne i cegielnia Huta Helena zł 162 819'23; Inwentarz żywy zł 2 679'57; Inwentarz martwy (ruchomości) zł 198 342'53; Razem zł 14 622 747'20; 2) Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 373 023'66; Papiery procentowe zł 175 484'50; Akcje i udziały w przedsiębiorstwach zł 2 007 062'05; Remanenty: wyroby gotowe i półfabrykaty zł 1 515 920'24; Materiały pomocnicze zł 464 044'81; Dłużnicy: dostawcy zł 22 268'00, odbiorcy zł 28 211'01, różni zł 1 092 260'20, plantatorzy zł 878 069'17; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 117 358'30; Sumy przechodnie: wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 177 539'74; Razem zł 6 851 241'68; Ogółem zł 21 473 988'88.

Sumy pozabilansowe (depozyty, gwarancje, żyra i cesje) zł 463 573'25.

STAN BIERNY. — Kapitały własne. Kapitał zakładowy zł 4 800 000'00; Kapitał zapasowy: a) pozostałość z roku ubiegłego zł 3 852 746'94, b) odpisano na dywidendę 1935/36 r. zł 200 854'20, c) dopisano w roku sprawozdawczym zł 91 323'77; Kapitał amortyzacyjny: a) pozostałość z roku ubiegłego zł 9 230 118'50, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 332 000'43; Zobowiązania: a) akcepty zł 85 300'00, b) banki (niezakończone rachunki) zł 109 138'41, c) niepodniesione dywidendy zł 5 112'00, d) wierzyciele (dostawcy, odbiorcy i różne rachunki) zł 2 231 030'11, e) plantatorzy zł 9 058'26; Specjalny

rachunek przejściowy różnic kursowych zł 160 958'06; Sumy przechodnie — rezerwa podatkowa zł 528 056'60, do dyspozycji PP. Akcjonariuszów zł 240 000'00; Ogółem zł 21 473 988'88.

Sumy pozabilansowe (depozyty, gwarancje, żyra i cesje) zł 463 573'25.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 67 626'36; Koszty fabrykacji zł 4 336 451'58; Koszty sprzedaży zł 170 282'43; Odsetki zł 9 543'94; Podatki zł 349 969'14; Ubezpieczenia zł 26 276'75; Świadczenia socjalne zł 87 025'47; Amortyzacja zł 332 000'43; Wartość remanentów z ubiegłej kampanii: cukru, złotych mączek, melasu i wyśtoków zł 1 498 364'67; Różnice kursu na walutach obcych zł 7 912'83; Odprawy dla byłych pracowników i wpisy szkolne zł 30 168'39; Ofiary i składki zł 32 990'40; Niedobór z gospodarstwa rolnego zł 62 776; Stempel od powiększenia kapitału zakładowego oraz fuzji z cukrownią „Chocień“ zł 52 807'16; Nieściągalne należności zł 690'65; Odpisano na kapitał zapasowy zł 91 323'77; Tantiemy Zarządu zł 71 822'29; Rezerwa podatkowa zł 262 500'00; Do dyspozycji PP. Akcjonariuszów zł 240 000'00; Ogółem zł 7 667 819'02.

MA. — Wpływ za sprzedany cukier w okresie sprawozdawczym zł 5 582 361'06; Wartość remanentów cukru na dz. 30 VI 1937 r. 1 470 973'49; Wpływ za melas zł 126 574'43, za wyśtoki zł 363 294'75, za błoto defekacyjne zł 3 469'02; Dywidenda od akcyj i papierów procentowych zł 33 086'97; Nadwyżka wpływów z eksploatacji osady rolnej Kuczyna zł 4 255'97; Różnice kursowe zł 31 958'40; Przedawnione długi zł 2 137'38; Różne dochody zł 49 611'55; Niepodniesione dywidendy z 1930 31 r. zł 96'00; Ogółem zł 7 667 819'02. 2066

Cukrownia „Młynów“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 marca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty i budynki zł 913 245'45; Urządzenia techniczne zł 846 929'15; Kolejki wąskotorowe zł 1 020 462'79; Ruchomości: zł 16 467'00; Inwentarz żywy zł 510'00; II. Majątek płynny: Gotówka zł 822'74; Papiery wartościowe własne zł 115 110'32; Papiery wartościowe obce zł 87 748'00; Dłużnicy zł 212 410'54; Zapasy magazynowe zł 14 066'19; III. Folwark Orłów: Majątek stały: Grunty i budynki zł 885 564'73; Inwentarz żywy zł 60 863'00; Ruchomości zł 74 664'31; Majątek płynny: Gotówka zł 14'20; Zapasy magazynowe zł 35 068'14; Zboże w ziarnie i snopie zł 51 105'96; Wydatki na 1937/38 r. zł 23 960'45; Razem stan czynny zł 4 359 012'97; Strata za 1936/37 r. zł 25 768'68.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty zł 87 748'00; Ogółem zł 4 472 529'65.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 200 000'00; Kapitał zapasowy zł 506 738'15; Kapitał specjalnej rezerwy zł 271 666'01, odpisano w 1936/37 r. stratę za 1935/36 r. zł 17 092'75, pozostaje zł 254 573'26; Kapitał amortyzacyjny na 1 IV 1936 r. zł 1 136 818'93, dopisano w 1936/37 r. zł 8 378'96, odpisano w 1936/37 r. zł 34 934'54, pozostaje zł 1 110 263'35; II. Zobowiązania różne: Wierzyciele zł 1 313 206'89; Razem stan bierny zł 4 384 781'65.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty zł 87 748'00; Ogółem zł 4 472 529'65.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WYDATKI. — Wynagrodzenia i dodatki pracownikom zł 15 723'87; Utrzymanie kolejek zł 10 788'00; Podatki i stemple zł 5 362'50; Koszty ogólne zł 26 315'87; Procenty od pożyczek zł 63 215'50; Różnice kursowe zł 21 253'75; Amortyzacja zł 8 378'96; Spisano niezamortyzowaną część wartości sprzedanych maszyn, aparatów i ruchomości zł 1 785'10; Razem wydatki zł 152 823'55.

DOCHODY. — Zysk na różnicach kursowych zł 31 798'22; Za dzierżawę ziemi zł 2 500'00; Zysk na gospodarstwie rolnym zł 92 756'65; Strata za 1936/37 r. zł 25 768'68; Razem zł 152 823'55. 2069

Korzystajcie z Poczty Lotniczej!

Fabryka Wyrobów Metalowych „Pelikan”, Spółka Akcyjna
w Warszawie, ul. Stępińska 10/16

Bilans na dz. 31 maja 1937 r.

AKTYWA. — Place zł 84 094'24; Budynki zł 359 952'68; Ruchomości zł 42 240'71; Maszyny i urządzenia zł 346 496'65; Formy i sztance zł 344 902'07; Narzędzia zł 9 664'76; Kasa zł 31'57; Banki zł 19'29; Akcje i udziały zł 2 782'00; Odbiorcy zł 41 457'22; Dostawcy zł 655'94; Różni zł 3 727'51; Materiały zł 32 302'11; Wyroby gotowe zł 20 973'80; Wyroby niewykończone zł 35 892'03; Potrącenia warunkowe p.g. układu zł 166 273'93; Straty lat ubiegłych zł 232 819'14; Razem zł 1 724 285'65.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 706 125'00; Kapitał amortyzacyjny zł 304 543'46; Tow. Kred. Przem. Polskiego zł 28 350'00; Akcepty zł 114 000'00; Banki zł 17 015'00; Podatki zł 64 497'52; Dostawcy zł 290 458'12; Odbiorcy zł 20 647'41; Różni zł 178 649'14; Razem zł 1 724 285'65.

Sumy pozabilansowe. — Kaucje hipoteczne zł 801 480'61; Żyra zł 65 800'00.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 maja 1937 r.

WINIEN. — Koszty administracyjne zł 13 153'00; Koszty sprzedaży zł 6 214'35; Materiały zasadnicze zł 4 414'73; Wyroby gotowe zł 12 161'90; Wyroby niewykończone zł 1 208'16; Straty na sprzedaży maszyn zł 1 070'82; Straty na sprzedaży ruchomości zł 137'00; Procenty zł 23 904'94; Odpis na amortyzację zł 17 020'62; Razem zł 79 285'52.

MA. — Sprzedaż zł 9 872'52; Procenty zł 200'00; Wpływ z dzierżawy i komornego zł 69 213'00; Razem zł 79 285'52.

2072

Spółka Akcyjna Fabryki Cukra i Rafinerii Józefów

Bilans za okres 1936/37 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty i budynki zł 1 555 053'28; Urządzenia techniczne zł 5 899 185'41; Nieruchomości w Warszawie zł 1 634 994'10; Ruchomości zł 186 643'03; Folwarki: Krosna, Paulinów i Jakubówek zł 839 095'16; II. Majątek płynny: Gotowizna zł 76 598'90; Papiery procentowe i akcje zł 1 685 506'26; Cukier gotowy, w produktach i melas zł 1 752 631'88; Zapasy magazynowe zł 107 146'37; Dłużnicy zł 2 691 424'18; Razem aktywa zł 16 428 278'57.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty, weksle gwarancyjne, żyra i kaucje hipoteczne zł 884 106'50.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 4 860 000'00; Kapitał zapasowy na dz. 1/IV 1936 r. zł 464 082'74, dopisano w 1936/37 r. zł 2 647'64, razem zł 466 730'38; Specjalna rezerwa zł 1 052 903'12; Kapitał amortyzacyjny na dz. 1/IV 1936 r. zł 6 744 580'63, dopisano w 1936/37 r. zł 67 869'20, razem zł 6 812 449'83; II. Zobowiązania różne: Wierzyciele zł 2 589 363'22; III. R-k przejściowy różnic kursowych zł 431 068'60; Pozostała część zysku z kamp. 1935/36 r. zł 8 749'03; Dywidenda niepodniesiona zł 540'00; Zysk kampanii 1936/37 zł 206 474'39; Razem pasywa zł 16 428 278'57.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty, weksle gwarancyjne, żyra i kaucje hipot. zł 884 106'50.

Rachunek zysków i strat za 1936/37 r.

DOCHODY. — Wpływ za cukier, melas i wtyłki zł 3 037 871'88; Z papierów procentowych i akcji zł 21 885'07; Z gospodarstwa rolnego zł 24 094'24; Z nieruchomości w Warszawie zł 59 015'91; Razem dochody zł 3 142 867'10.

WYDATKI. — Koszty administracji ogólnej zł 96 100'00; Koszty fabrykacji zł 2 347 198'85; Podatki i stemple zł 141 917'54; Koszty sprzedaży zł 103 026'04; Koszty kredytów zł 13 996'20; Amortyzacja zł 75 369'20; Strata na kursie papierów procent. i akcji zł 53 784'88; Rezerwa podatku zł 105 000'00; Razem wydatki zł 2 936 392'71; Zysk zł 206 474'39.

2068

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

AMERYKA jest największym
rynkem na świecie

Amerykańsko-Polska Izba Handlowa
w Stanach Zjednoczonych
149 east 67-th Street New York City

pośredniczy w nawiązywaniu
stosunków handlowych po-
między Ameryką i Polską

Kupcze i przemysłowcze polski!

po przybyciu do Nowego Yor-
ku, udaj się zaraz do Izby

Rozmówisz się tam po polsku, otrzymasz wska-
zówki i pomoc biurową za darmo! Korespon-
dencja w języku polskim. W Polsce załatwiaj
swe sprawy przez

Polsko-Amerykańską Izbę Handlową
Warszawa, Nowy Świat Nr 72, telefon 6-26-62

P O L S K I E
U S T A W O D A W S T W O
D E W I Z O W E

ZBIÓR USTAW ZASADNICZYCH, ROZ-
PORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH, ZA-
RZĄDZEŃ, INSTRUKCYJ, OKÓLNIKÓW
I UCHWAŁ, ZWIĄZANYCH Z REGLA-
MENTACJĄ DEWIZOWĄ

OPATRZONY ZASADNICZYM KOMEN-
TARZEM ORAZ PRAKTYCZNYMI
WYJAŚNIENIAMI I WSKAZÓWKAMI
TECHNICZNYMI

ZESTAWILI I OPRACOWALI:

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki
i Tadeusz Bielobradek

ZBIÓR BĘDZIE PERIODYCZNIE UZUPEŁNIANY

Cena Zbioru — zł 18. Prenumerata Uzupełnień — zł 6 półrocznie

600 STRON DRUKU SKOROWIDZ

SKŁAD GŁÓWNY:
BANK SPÓŁDZIELCZY SKARBOWCÓW, Sp. z o.o.
Warszawa, Leszno 5

Do W. Chmiel - Polysyany Poltechnika

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OSWIEŹNIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SILNOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

O L E J E

KOŹYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

S M A R Y

STĄŻE I PÓŁPEYNNÉ, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROBOWYCU

ODZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.

STACJA BUNKROWA W GDYNI.

STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.